

Izvestje

c. kr. II. državne gimnazije

v Ljubljani
o šolskem letu 1913./14.

Na svetlo dal ravnatelj

Anton Štritof.

Vsebina:

1. a) Katalog učiteljske knjižnice (nadaljevanje). Sestavil prof. *Jean Maselj.*
b) Ob stoletnici bitke pri Lipskem. Predaval ravnatelj *Anton Štritof.*
2. Šolska poročila. Sestavil *ravnatelj.*

V Ljubljani, dne 4. julija 1914.

Založila c. kr. II. državna gimnazija.

Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Izvestje

c. kr. II. državne gimnazije

v Ljubljani

o šolskem letu 1913./14.

Na svetlo dal ravnatelj

Anton Štritof.

Vsebina:

1. a) **Katalog učiteljske knjižnice** (nadaljevanje). Sestavil prof. *Ivan Maselj.*
b) **Ob stoletnici bitke pri Lipskem.** Predaval ravnatelj *Anton Štritof.*
2. **Šolska poročila.** Sestavil *ravnatelj.*

V Ljubljani, dne 4. julija 1914.

Založila c. kr. II. državna gimnazija.

Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

XI. Matematika.

(Nadaljevanje.)¹⁾

2047. Mandl Max, Lehrb. d. Geometrie f. die oberen Klassen der Gymn. u. Realgymn. (IV.—VIII. Kl.). Wien, 1910.
2048. Matek Bl., *Aritmetika* za nižje gimn. II. del. V Ljubljani. 1898.
2049. — *Geometrija* za nižje gimn. I. in II. del. V Ljubljani. 1896. — 2 zv.
2050. Močnik Franz, Lehrb. der *Arithmetik (u. Algebra)*.
- 1.) für *Untergymnasien*. Wien.
- a.) I. Abth. Für die I. u. II. Classe.
- α.) 15. A. 1867. — 1 zv.
- β.) 25. A. 1879. — 1 zv.
- γ.) 29. A. 1885. — 1 zv.
- δ.) 40. A. 1909. Bearb. von K. Zahradníček. — 1 zv.
- b.) II. Abth. Für die III. u. IV. Classe.
- α.) 12. A. 1871. 2)
- β.) 18. A. 1879. — 1 zv.
- γ.) 30. A. Bearb. von K. Zahradníček. 1910. — 1 zv.
- 2.) f. die *oberen* Classen der Mittelschulen. 16. A. Wien. b. l.
2051. — Lehr- u. Uebungsbuch d. Arithm. f. *Unterreal Schulen*. 13. A. Prag, 1870.
2052. — *Aritmetika* za nižje gimnazije. V Ljubljani.
- a.) I. del. Po 26. nat. poslovenil J. Celestina. 1882.
- b.) II. del. Po 20. nat. poslovenil J. Celestina. 1884.
2053. — Lehrb. der *Geometrie (Geometrische Anschauungslehre)*.
- 1.) f. (die) *Unter-Gymnasien*. Wien.
- a.) I. Abth — α.) 4 A. 1859. — 1 zv.
- β.) 17. A. 1879. — 3)
- b.) II. Abth. — α.) 4. A. 1861. — 1 zv.
- β.) 12. A. 1879. — 4)
- 2.) f. die *oberen* Classen der *Mittelschulen*. 12. A. Wien. 1874.
2054. — Lehrb. d. Geometrie f. *Lehrerbildungsanstalten*. Wien 1878.
2055. — *Geometrija* za nižje gimnazije. Po 14. nat. poslovenil J. Celestina II. del. V Ljubljani. 1884. — 2 izv.

¹⁾ Prvi del matem. (XI. odd.) in vsa zgodovina (IX. in X. odd.) je bil objavljen v izvestju l. 1913. — I., II., III. in IV. odd. ter prva polovica V. odd. so izšli l. 1908., druga polovica V. in ves VI. odd. (razven slovanskih jezikov) l. 1909., konec VI. in ves VII. odd. l. 1910., VIII. pa l. 1911.

²⁾ Tvorl sicer 1 zv., pa je s 15. nat. I. dela (I. α.) skupaj vezan v eno knjigo.

³⁾ Skupaj vezan s I. delom *aritmetike* (β.) v eno knjigo.

⁴⁾ Skupaj vezan z II. delom *aritmetike* (β.) v eno knjigo.

2056. Močnik Franz, Anfangsgründe der Geometrie (Lehrb. d. Geom.)
 1.) f. d. I. bis III. Kl. d. Mittelsch. Bearb. von Joh. Spielmann. 28. A. Wien 1909.
 2.) f. d. IV. bis VIII. Kl. d. Gymn. u. Realg. Bearb. von Joh. Spielmann. 26. A. Wien 1910.
 2. a.) *Lösungen der Aufgaben* in Močnik's Lehrb. der Geom. f. d. IV. bis VIII. Kl. d. Gymn. u. Realg. Bearb. von Joh. Spielmann. Wien 1912.
2057. Montag Ign. Bern., Populaires (!) Handb. zur leichten u. schnellen Selbsterlernung der Buchstabenrechnung und Algebra. Ein Commentar zu Meyer-Hirsch's Sammlung von Beispielen, Formeln u. Aufgaben aus d. Buchstabenrechnung u. Algebra. Theoretischer Theil. 3. A. Braunschweig, 1864. — 1 zv.¹⁾
2058. Napravnik Franz, Vollständig gelöste Maturitätsaufgaben aus der Mathematik. Für Schüler der obersten Kl. an Realsch. u. Gymn. Wien u. Leipzig. 1907.
2059. Nitsche Josef, Lehr- u. Uebungsb. d. Arithmetik
 a.) für d. I. u. II. Gymnasialklasse. Wien. 1902. — 1 zv.
 b.) für d. III. u. IV. Gymnasialklasse. Wien. 1904. — 1 zv.
2060. Pauschitz Philipp, Lehrb. d. Arithm. f. d. I. u. II. Kl. der Mittelschulen als Behelf einer rationellen mathematischen Vorbildung. Wien 1870.
2061. Schiek Ernst, Katechismus der Praktischen Arithmetik. Kurzgefaßtes Lehrb. der Rechenkunst für Lehrende u. Lernende. Leipzig, 1863.
2062. Schiffner Franz und Travniček Josef, Geometrie des Raumes. Der Mittelstufe II. Teil. (Für d. V. Kl.). Wien, 1911. — 1 zv.
2063. Schlömilch O., Fünfstellige logarithmische und trigonometrische Tafeln. 7. A. Braunschweig, 1880.
2064. Schmidt Jos., *Arithmetik und Geometrie* für die Unterstufe der Mittelschulen. I., II., III. Heft. Wien 1910. — 3 zv.
2065. — Lehrbuch der *Elementarmathematik*. Ausgabe f. Gymn. und Realg. II. Bd. Wien 1911. — 1 zv.
2066. Schnellinger Josef, Grundlehren der allgem. Arithmetik u. Algebra f. d. 3. u. 4. Cl. der Gymnasien u. verwandte (!) Lehranstalten. Wien, 1875.
2067. Schnuse C. H., Die Grundlehren der neuern Geometrie. Erster Theil: Die Theorie des anharmonischen Verhältnisses, der homographischen Theilung und der Involution, und deren Anwendung auf die geradlinigen u. Kreis Figuren. Nach *Chasles: Traité de Géométrie Supérieure* frei bearbeitet. Braunschweig, 1856. — 1 zv.
2068. Schram J., Lehrb. d. *Arithmetik* f. die zwei ersten Gymnasialclassen. Wien, 1877.
2069. — Anfangsgründe der *Geometrie* oder geometrische Formenlehre für die untern Klassen. I. & II. Hälfte, Wien. 1871. — 2 seš. = 1 zv.
2070. Stampfler S., Logarithmisch-trigonometrische Tafeln nebst verschiedenen andern nützlichen Tafeln u. Formeln, und einer Anweisung, mit Hilfe derselben logarithmische Rechnungen auszuführen.
 α.) 3. Aufl. Wien. 1846. — 1 zv.
 β.) 6. Aufl. Wien, 1860. — 1 zv.
2071. Suppantšitsch Richard, Mathematisches Unterrichtswerk.
 1. *Arithmetik* f. Gymn., Realgymn. u. Realschulen.
 a.) I. Heft. Für d. erste Klasse. Wien. 1909. — 2 izv.
 b.) II. Heft. Für d. zweite Klasse. Wien. α.) 1909. — 2 izv.
 β.) 1910.²⁾ — 1 izv.

¹ Zadaj ima (z novo paginacijo) sledeči dodatek: *Resultate* der in Montag's Buchstabenrechnung 2. A. vorkommenden Übungs-Aufgaben. Antworten-Heft. Braunschweig, 1862.

² Ta natis je nekoliko, pa le nebistveno spremenjen.

- c.) III. Heft. Für d. dritte Klasse. Wien. α .) 1909. — 2 izv.
 β .) 1910.¹⁾ — 1 izv.
- d.) Lehrb. d. Arithmetik f. d. IV. u. V. Kl. d. Gymn. u. Realg. Wien 1910.
2072. 2. *Geometrische Anschauungslehre* (Grundrisz d. *Geom.*, Lehrb. d. *Geom.*).
 α .) f. d. I. Kl. d. Gymn., Realg. und Realschulen. Wien 1909 (2 izv.) ter
 Wien 1910 (1 izv.)²⁾.
 β .) Grundrisz d. *Geom.* f. Gymn. u. Realg. I. Heft (für die II. Kl.).
 α .) Wien 1909. — 2 izv.
 β .) Wien 1910. — 1 izv.²⁾
- c.) α .) *Lehrb. d. Geometrie. Mittelstufe. (Planimetrie und Stereometrie).*
 Wien 1910.
 β .) *Lösungen der Aufgaben* in Suppantšitsch Lehrb. der *Geom.* f. d.
 IV. u. V. Kl. der Gymn. und Realg. Bearb. von E. Helly. Wien, 1911.
- d.) *Lehrb. d. Geom. (Trigonometrie u. analyt. Geom.)* f. d. VI. bis VIII. Kl.
 Wien 1912.
2073. *Tafeln, Nautische, der k. k. Kriegsmarine gewidmet.* Triest 1853.
2074. *Thannabaur Josef, Geordnete Aufgabensammlung, enthaltend mehr als 3000*
algebr. Aufgaben . . . Ein Uibungsb. (!) f. Schüler der Mittelschulen. 2. A.
 Olmütz, 1877.
2075. *Tušek Ivan, Niže mórstvo. Po hrvaškem Vekoslav-a Kórósenki-a predel.*
 V Ljubljani. 1872.
2076. — *Matematična terminologija. (Natisnil J. Blaznik) v Ljubljani. Lastna založba.*
 b. k. in b. l. — 4 izv.
2077. *Vega Georg, Vorlesungen über die Mathematik, sowohl überhaupt zu mehrerer*
Verbreitung mathem. Kenntnisse in d. k. k. Staaten, als auch insbesondere
zum Gebr. des k. k. Artillerie-Corps. I. Bd. (Rechenkunst u. Algebra). 7. A.
Ueberarb. von Wilh. Matzka. Wien, 1850. — 1 zv.
2078. *Villicus Franz, Lehrb. d. Arithmetik f. Unter-Gymnasien.*
 I. Theil, mit einer Aufgabensammlung f. d. I. Gymnasialkl. Wien. 1866. }
 II. Theil, mit einer Aufgabensammlung f. d. II. Gymnasialkl. Wien. 1869. } 1 knjiga.
2079. — *Arithmetische Aufgaben mit theoretischen Erläuterungen für Unter-Gymn.*
 Erster Theil (f. d. I. Gymn.-Kl.). Wien, 1883.
2080. *Wallentin Franz, Methodisch geordnete Sammlung von Beispielen und Auf-*
gaben aus der Algebra u. allgem. Arithmetik f. d. Mittelschulen, Lehrer-
Bildungsanstalten u. andere gleichstehende Lehranstalten. I. und II. Theil.
 Wien. 1878. — 1 zv.
2081. α .) — *Maturitätsaufgaben* aus d. *Mathematik. Zum Gebrauche für die obersten*
Klassen der Gymn. u. Realschulen. 9. A. Wien. 1908. — 1 zv.
2081. β .) — *Auflösungen* zu den Maturitätsfragen aus der *Mathematik. Zum Ge-*
brauche 5. A. Wien 1906. — 1 zv.
2082. *Weber Gotthelf, Algebra zur Selbstbelehrung mit Beispielen und Aufgaben.*
 Stuttgart. 1869.
2083. *Wiegand Aug., Lehrb. der allgem. Arithmetik. Für den Schulgebr. bearbeitet.*
 5. A. Halle, 1866.

¹ Razven letnice zgornjemu natisu dobesedno jednak.

² Ta natis je nekoliko, pa le ne bistveno spremenjen.

XII. Prirodoznanstvo vobče; prirodopis in prirodoslovje.

Dodatek: zdravilstvo in higijena.¹⁾

1. Splošna dela.

2084. **Archiv** des Vereins der Freunde der Naturgesch. in Meklenburg. Herausgegeben von Ernst Boll. Neubrandenburg. 1.—3. Heft. 1847—1849. — 3 snopiči.
2085. **Aus** der Natur.²⁾ Die neuesten Entdeckungen auf dem Gebiete der Naturwissenschaften. 27., 29. u. 32. Band oder Neue Folge 15., 17. u. 20. Band. Leipzig, 1864—1865. — 3 zv.
2086. **Bach** M., Studien u. Lesefrüchte aus d. Buche der Natur. Für jeden Gebildeten, zunächst für die reifere Jugend u. ihre Lehrer.
1. Bd. 4. A. Köln, 1872. — 1 zv.
 3. Bd. 2. A. Münster 1874. — 1 zv.
 4. Bd. 1. A. Münster 1875. — 1 zv.
2087. **Bernstein** A., Naturwissenschaftliche Volksbücher. Wohlfeile Gesamt-Ausgabe. Der 4. Aufl. 3. Abdruck. Berlin. 1880. — 21 delov v 5 zv.
- I. Th. Die Geschwindigkeit. — Die Schwere d. Erde. — Das Licht u. d. Entfernung. — Zur Witterungskunde. — Von d. Blüthe u. d. Frucht. — Die Nahrungsmittel f. d. Volk.
 - II. Th. Die Ernährung — Vom Instinkt d. Thiere.
 - III.—V. Th. Von d. geheim. Naturkräften.
 - VI.—VII. Th. Ein wenig Chemie.
 - VIII. Th. Etwas vom Erdbeben. — Von der Umdrehung der Erde. — Von der Geschwindigkeit des Lichtes.
 - IX. Th. Von der Entwicklung des thierischen Lebens. — Nutzen . . . des Fettes im menschlichen Körper.
 - X.—XIII. Th. Leben der Pflanzen, der Thiere und der Menschen.
 - XIV.—XV. Th. Die praktische Heizung.
 - XVI.—XVII. Th. Die Bewegung im Sonnensystem. — Eine Phantasie - Reise im Weltall.
 - XVIII.—XIX. Th. Die Sonne und das Leben.
 - XX. Th. Erweiterte Kenntniß des Weltalls. — Die Räthsel der Sternschnuppen und der Kometen.
 - XXI. Die Spektral-Analyse und die Fixsternwelt. — Unsere Sinne, unsere Seele, unsere Sprache. — Die Unendlichkeit und die Naturwissenschaft. — Die Lage der Sonne.
- 2087 a. — Neue Folge Naturwiss. Volksbücher. Berlin. b. l. — 9 delov v 4 zv.³⁾
- I. Th. Die neuere Chemie.
 - II. Th. Neuere Fortschritte der Astronomie.
 - III. Th. Physikalische Kultur-Fortschritte.
 - IV. Th. Natur- und Kultur-Leben.
 - V. Th. Neuere Messungen im Weltraum. — Kleine Kräfte und große Wirkungen. Die Naturwissenschaft im Erwerbsleben. — Wetter-Verkündigung.
 - VI. Th. Entstehen und Vergehen im Weltraum.
 - VII. Th. Die neuesten Fortschritte in der Erkenntniß der ansteckenden Krankheiten.
 - VIII. Th. Die Beziehungen der Centralorgane des Nervensystems zu den seelischen Thätigkeiten.
 - IX. Th. Die Elektrizität in ihrer Anwendung.

¹ Mnogo prirodoznanstvenega gradiva, i prirodopisnega (XII. odd.) i prirodoslovnega (XIII. odd.), zlasti pa geološkega (XII. 4.), je najti tudi v VIII. odd. našega kataloga (iz l. 1910./11.), ker je le precesto težko dognati, ali spada delo v VIII. ali v XII., oziroma XIII. oddelek. V tem oziru prim. zlasti štev. 1662, 1696 in 1813, pa tudi štev. 1706, 1713 in 1770 ter op. 1. na str. 15. VIII. odd. — Prav isto velja pogosto tudi o *veroznanstvenih* (IV. odd.) in prirodopisnih spisih. Gl. n. pr. štev. 2103 «*Natur u. Offenbarung*», pa tudi štev. 2086 s. v. «*Bach*» in št. 2114 s. v. «*Baltzer*». Glede prirodoslovja pa primerjaj op. 1. [pod XIII.] na str. 19.

² Glej našega kataloga VIII. odd. (1910/11.) str. 15. op. 1.

³ V., VI., VII., VIII. in IX. del so namreč skupaj vezani v en zvezek.

2088. **Beudant F. S., Milne-Edwards, A. v. Jussieu**, Populäre Naturgeschichte der drei Reiche. Vollständig in 12 Bänden.¹⁾ Aus dem Französischen übersetzt und herausgegeben von der «Gesellschaft zur Verbreitung guter und wohlfeiler Bücher». Stuttgart. 1844.
I.—IV. Bd. Die Zoologie. Von Milne-Edwards. A. d. Franz. v. L. Carl. 1 knjiga.
IX.—XII. Bd. Die Botanik. Von Jussieu. Aus d. Franz. von Kießling. — 1 knj.
2089. **Dekker H.**, Auf Vorposten im Lebenskampf. Biologie d. Sinnesorgane II. Stuttgart. b. I. (Ordentl. Veröffentlichungen des «Kosmos» pro 1911. IV. Bd.). — 1 zv.
2090. **Fischer J. G.**, Naturgeschichtl. Lehrb. f. Schule u. Haus, oder . . . Belehrungen über die vornehmsten Gegenstände aus dem Thier-, Pflanzen- u. Mineralreiche. 2. Abdruck. Braunschweig, 1848. — 2 zv.
2091. **Gaea**²⁾ Natur und Leben. Zeitschrift zur Verbreitung und Hebung naturwissenschaftlicher, geographischer und technischer Kenntnisse. Herausgegeben unter Mitwirkung von Avé Lallemand, E. Bibra, B. Ellner . . . etc. etc. [von Herm. J. Klein]. 1. Bd. Köln, 1865.³⁾ — 13. Bd. Köln u. Leipzig 1877. — 2 zv.
2092. **Haeckel Ernst**, Kunstformen der Natur. Leipzig und Wien. 1899—1904.⁴⁾ 10 seš. + Supplement-Heft. (11.)
2093. **Heller K. B.**, Leitfaden der Naturgeschichte. Für Bürgerschulen und die Oberklassen der erweiterten Volksschulen. Wien, 1871.
I. Th.: Thierreich. — II. Th.: Pflanzenreich. — III. Th. Mineralreich. — 3 seš.
2094. **Hinterwaldner Joh. Max**, Wegweiser für Naturaliensammler. Eine Anleitung zum Sammeln u. Conservieren von Thieren, Pflanzen und Mineralien jeder Art, sowie zur rationellen Anlage und Pflege von Terrarien, Aquarien, Voliären etc. Wien, 1889.
2095. **Humboldt Alexander**, Ansichten der Natur, mit wissenschaftlichen Erläuterungen.⁵⁾ I., II. Bd. Stuttgart und Augsburg. 1860. — Skupaj 1 knjiga.
2096. — **Kosmos**.⁵⁾ Entwurf einer physischen Weltbeschreibung. Mit einer biographischen Einleitung von Bernh. Cotta.
a.) Stuttgart. 1870. — 4 zv.
b.) Stuttgart. b. I. Jubiläumsausg.⁶⁾ zum 14. Sept. 1869. — 4 zv.⁷⁾

¹ Zvezkov V.—VIII. (mineralogija) nam manjka.

² Gl. VIII. odd. str. 15. op. 1.

³ Oklenjenega imena urednikovga v I. zv. ni. Tudi sicer zvezka v naslovu nista čisto jednaka.

⁴ Skupnega naslova ni. Na ovitku prvih 3 seš. stoji letnica 1899, na ostalih nič, na dodatnem (11.) pa 1904.

⁵ Gl. VIII. odd. str. 15. op. 1.

⁶ Tega dostavka v naslovu zgornje izdaje ni, čeprav ima (gl. zv. I. str. III.—XVI.) doslovno isti Cottov uvod o Humboldtovi stoletnici kot spodnja.

⁷ I. zgornjo i spodnjo izdajo je po Humboldtovi smrti na novo za tisk priredil Ed. Buschmann, kakor kažeta dodatka na koncu obeh izdaj (gl. zv. IV. str. 505. ter 491. zgornje, ozir. zv. IV. str. 691. spodnje izdaje), in sta obe, dasiravno v naslovu precej različni, po vsebini izvorniku doslovno jednaki, spodnja pa tudi po vnanjosti od strani do strani, da bi mogla služiti tudi učenjakom v citiranje (gl. I. p. 2.); zgornja ima pa večji format, zato vsaka stran več vrst in vsak zvezek manj strani nego izvornik, vendar pa je snov tudi tukaj porazdeljena ravnotako na 4 zvezke kot v izvorniku; razlikuje se pa od spodnje dalje tudi v tem, da je vanjo sprejet (zv. I. str. XIX. sl.) tudi Humboldtov 1844. I. v Potsdamu pisani predgovor («Vorrede»), v spodnji ga pa ni, dalje da so ji (IV. 437—501.) dodani tudi «Fragmente . . .», ki jih v spodnji manjka.

2097. **Jahrbuch**, Illustriertes, der Naturkunde. Leipzig. Wien.
 I. Jahrgang. 1903. } Von Herm. Berdrow. — 2 zv.
 III. Jahrgang. 1905. }
2098. **Jahrbuch** der Naturwissenschaften 1885—1886. 1886—1887. 1887—1888. Ent-
 haltend die hervorragendsten Fortschritte auf den Gebieten: Physik, Chemie
 und chemische Technologie; Mechanik; Astronomie und mathem. Geogr.;
 Meteorologie und physik. Geogr.; Zool. und Bot., Forst- und Landwirtschaft;
 Mineral., Geol. u. Erdbebenkunde; Anthropologie und Urgeschichte; Gesund-
 heitspflege, Medizin und Physiol.; Länder- und Völkerkunde; Handel und
 Industrie; Verkehr und Verkehrsmittel. Unter Mitwirkung von Fachmännern
 herausgegeben von Max Wildermann. I., II., III. Jahrgang. Freiburg im
 Breisgau. 1886. 1887. 1888.¹⁾ — 3 zv.
2099. **Kluge** K. Emil, Lehrbuch der Naturgeschichte für Handels- und Gewerbeschulen.
 Leipzig 1857.
2100. **Koppe** K., Leitfaden f. den Unterricht in der Naturgesch., 6. A., bearb. von
 Fr. Craemer. Essen. 1878.
2101. **Kosmos**. Handweiser f. Naturfreunde und Zentralblatt f. das naturwissenschaftl.
 Bildungs- und Sammelwesen hrsggeg. vom Kosmos, Gesellschaft der Natur-
 freunde. Stuttgart. VIII.—X. Jahrgang. 1911—1913. — 3 zv.
2102. **Lindner** F. W., Malerische Naturgeschichte der drei Reiche, f. Schule u. Haus.
 Mit bes. Beziehung auf d. pract. Leben bearb. . . . unter Mitwirkung von
 Fr. H. A. Lachmann. Braunschweig. 1844.
2103. **Natur und Offenbarung**. Organ zur Vermittlung zwischen Naturforschung und
 Glauben f. Gebildete. Münster. XI.—XIV.²⁾ Bd. 1865—1868. — 4 zv.
2104. **Naturkräfte**, Die. Eine naturwissensch. Volksbiblioth. München.³⁾ — Skupno 25 zv.
 I. Radau R., Die Lehre vom Schall. 1869. } V eni knjigi.
 II. Pisko Fr. J., Licht und Farbe. 1869. }
 III. Cazin, Die Wärme. Nach dem Französ. . . . hrsgg. v. Phil. Carl. 1870. } V eni knjigi.
 IV. Pfaff Friedr., Das Wasser. 1870. }
 VI.⁴⁾ Carl, Die electrischen Naturkräfte. 1871. } V eni knjigi.
 VII. Pfaff Fr., Die vulkan. Erscheinungen. 1871. }
 VIII. } Zittel K. A., Aus d. Urzeit. Bilder aus d. Schöpfungsgesch. } 1. Hälfte. 1871. — 1 zv.
 IX. } } 2. Hälfte. 1872. — 1 zv.
 X. Lommel E., Wind und Wetter. 1873.
 XI. Ratzel Fr., Vorgesch. des europäischen Menschen. 1874.
 XII. Thomé O. W., Pflanzenbau und Pflanzenleben. 1874.
 XIII. Kollmann J., Die Mechanik des menschl. Körpers. 1874.
 XIV. Merkel Friedr., Das Mikroskop und seine Anwendung. 1875.
 XV. Zech P., Das Spektrum und die Spektralanalyse. 1875.
 XVI. Hartmann C. E. R., Darwinismus und Thierproduktion. 1876.
 XVII. Senft Ferd., Fels u. Erdboden. Lehre v. d. Entstehung u. Natur des Erdbodens. 1876.
 XVIII. Niemeyer P., Gesundheitslehre des menschl. Körpers. 1876.
 XIX. Ranke Johannes, Die Ernährung des Menschen. 1876.
 XX. Hamm Wilh., Die Naturkräfte in ihrer Anwendung auf die Landwirtschaft. 1876.
 XXI. u. XXII. Graber V., Die Insecten. 1877—1879. — 3 zv.
 XXIII. Mayr G., Die Gesetzmäßigkeit im Gesellschaftsleben. Statist. Studien. 1877.
 XXIV. Pfaff Friedr., Die Naturkräfte in den Alpen . . . 1877.
 XXV. Krebs G., Die Erhaltung der Energie als Grundlage der neueren Physik. 1877.
 XXVI. u. XXVII. Jäger G., Die menschliche Arbeitskraft. 1878. — 1 zv.
 XXVIII. Ranke Johannes, Das Blut. Eine physiol. Skizze. 1878.
 XXIX. Lorenz Jos. R., Wald, Klima und Wasser. 1878.
 XXX. Heller Arn., Die Schmarotzer mit besonderer Berücksichtigung der für den Menschen
 wichtigen. 1880.

¹ Gl. VIII. odd. str. 15. op. 1.

² XIV. zvezku manjka 9, 10. in 11. snopiča.

³ Gl. op. 1.

⁴ V. zvezka manjka.

2105. **Oken**. Allgem. Naturgeschichte f. alle Stände. Stuttgart. — 13 zv.
 I. Bd. Mineralogie u. Geognosie bearb. v. F. A. Walchner. 1839. — 1 zv.
 II. Bd. 1839. }
 III. Bd. 1. Abth. 1839. } Botanik. — 4 zv.
 2. Abth. 1841. }
 3. Abth. 1841. }
 IV. Bd. 1833. }
 V. Bd. 1. Abth. 1835. }
 2. Abth. 1835. }
 3. Abth. 1836. }
 VI. Bd. 1836. } Thierreich. — 8 zv.
 VII. Bd. 1. Abth. 1837. }
 2. Abth. 1838. }
 3. Abth. 1838.¹⁾ }
- 2105a. — Abbildungen zu Oken's allgemeiner Naturgeschichte. — 1 zv.²⁾
2106. **Pokorny Alois**, Illustrierte Naturgeschichte der drei Reiche.³⁾ Für die unter(e)n Classen der Mittelschulen. Prag.
 I. Theil: Naturgeschichte des Thierreiches. Bearb. v. R. Latzel u. Jos. Mik. 23. A. Wien und Prag. 1893.
 II. Theil: Naturgeschichte des Pflanzenreiches.
 α.) 6. Aufl. 1868.
 β.) 19. Aufl. bearb. v. R. Latzel u. Jos. Mik. Wien u. Prag. 1893.
 III. Theil: Naturgeschichte des Mineralreiches. 11. Aufl. 1882.
2107. **Raff Georg Christian**, Naturgeschichte für Kinder. Wien. 1846.
2108. **Schmeil Otto**, Grundriß der Naturgeschichte. Unter bes. Berücksichtigung biologischer Verhältnisse. — II. Heft. Pflanzenkunde. 5. A. Stuttgart und Leipzig. 1905. — 1 zv.
2109. **Schoedler Friedrich**, Das Buch der Natur. 11. A. Braunschweig. — 2 zv.
 I. Theil: Physik, physik. Geographie, Astronomie u. Chemie. 1861.
 II. Theil: Mineralogie, Geognosie, Geologie, Botanik, Physiologie und Zoologie. 1860.
- 2109a. — Knjiga prirode. Založila in na svetlo dala Matica Slov. v Ljubljani.
 1. del: Fizika. Poslovenil Ivan Tušek. 1869. — 3 izv.
 2. del: Astronomija in Kemija. Poslov. Ogrinec (ozir. Erjavec). 1870.⁴⁾
 1 zv. v 3 izvodih.⁵⁾
 3. del: Mineralogija in Geognozija. Poslov. J. Zajec. 1871. — 1 zv. v 2 izv.
 4. del: a) Botanika. Poslovenil J. Tušek. }
 b) Zoologija. Poslovenil Fr. Erjavec. } 1875. — 1 zv. v 2 izvodih.
2110. **Schulze K.**, Unterwegs oder der Naturforscher u. Sammler. Für die Jugend und ihre Freunde. Wien. Pest. Leipzig. 1880.

¹ V zadnjem zvezku (VII. 3.) se nahaja za str. 1872. «Universal-Register zu Oken's allgemeiner Naturgeschichte, Stuttgart. 1842» in obsega 468 strani.

² Pa je samo tekst, slik pa ni.

³ Ta (splošni) naslov imajo le one izdaje, ki jih je priredil še Pokorny sam. Isto velja tudi o označbah dela (I. Theil itd.) — Črke, ki stoje v oklepajih, so v nekaterih izdajah izpuščene.

⁴ Ta snopič tvori pravzaprav nadaljevanje „Fizike“, zato se začanja šele s str. 229.

⁵ Še en izvod (4.) pa se nahaja za Erjavčovo mineralogijo (štev. 2198 našega kataloga), s katero tvori skupaj eno knjigo.

2111. **Unterhaltungen** aus dem Gebiete der Natur. Hrsgg. unter Mitwirkung . . . vom Oesterr. Lloyd in Triest. Triest. 1856. — 1 zv. (Folio).
2112. **Volksbücher**, Naturwissenschaftliche. Hrsgg. v. Kosmos, Gesellschaft der Naturfreunde. N. 24/28. Kleines Wörterbuch der Naturwissenschaften. In Verbindung mit A. Gerike, E. Haase etc. etc. herausgegeben von G. Niemann. b. k. in b. l. — 1 zv.
2144. **Voss Wilh.**, Joannes Antonius Scopoli. Lebensbild eines österr. Naturforschers und dessen Kenntnisse der Pilze Krains. (Aus den *Verhandlungen* der k. k. zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien [Jahrgang 1881] besonders abgedruckt. Wien, 1881.) — 1 zv.
2113. **Zimmermann F. W. A.**, Der Erdball u. seine Naturwunder. Populäres Handbuch der physischen Geographie.¹⁾ Berlin.
- I. Bd. 1. Abth.: Allgem. irdische u. kosmische Verhältnisse. }
 2. Abth.: Die Atmosphäre. } 16. A. 1865. — 1 zv.
- II. Bd. Tellurischer Magnetismus. Die Gewässer der Erde. 16. A. 1865.
- III. Bd. 1. Abth.: Die feste Erdrinde.²⁾ 21. A. 1865. — 1 zv.
2. Abth. (= IV. Theil). Pflanze, Thier u. Mensch. 18. A. 1866. — 1 zv.

2. Zoologija.

2114. **Baltzer Joh. Bapt.**, Ueber die Anfänge der Organismen u. die Urgeschichte des Menschen. Fünf Vorträge, zur Widerlegung der von Prof. C. Vogt . . . gehalt. Vorlesungen «Ueber die Urgesch. des M.». 3. A. Paderborn, 1870.³⁾
2115. **Berge F.**, Schmetterlingsbuch oder *allgemeine* Naturgeschichte der Schmetterlinge und *besondere* der Europäischen Gattungen. Nebst einer vollständigen Anweisung zum Fang, zur Erziehung, Zubereitung, Aufbewahrung und überhaupt zu allen dem Sammler nothwendigen Dingen. 3. A. Stuttgart. 1863.
2116. **Bergh R. S.**, Vorlesungen über die Zelle u. die einfachen Gewebe des thierischen Körpers. Anhang: Technische Anleitung zu einfachen histologischen Untersuchungen. Wiesbaden 1894.
2117. **Brehm A. E.**, Das Leben der Vögel. Dargestellt für Haus und Familie. Glogau. b. l. (1867?).⁴⁾
2118. — Tierleben. Allgemeine Kunde des Tierreichs. 4. A., hrsgg. von Otto zur Strassen. Leipzig u. Wien. — Skupaj 7 zv.
- IV. Bd. } Die *Lurche und Kriechtiere*. { 1. Bd. 1912.
 V. Bd. } Neubearbeitet von Franz Werner. { 2. Bd. 1913.
 VI. Bd. }
 VII. Bd. } Die *Vögel*. Neubearbeitg. von William { 1. Bd. 1911.
 VIII. Bd. } Marshall, vollendet von F. Hempel- { 2. Bd. 1911.
 IX. Bd. } mann und O. zur Strassen. { 3. Bd. 1911.
 X. Bd. } Die *Säugetiere*. Neubearbeitet v. Ludwig Heck. 1. Bd. 1912.

¹ Gl. VIII. odd. str. 15. op. 1.

² Izšel tudi pod posebnim naslovom «Die Wunder der Urwelt. Eine populäre Darstellung der Geschichte der Schöpfung und des Urzustandes unseres Weltkörpers sowie der verschiedenen Entwicklungsperioden seiner Oberfläche, seiner Vegetation und seiner Bewohner bis auf die Jetztzeit. Nach den Resultaten der Forschung und Wissenschaften».

³ Glej VIII. odd. str. 16. op. 2. ter štev. 1819, 1823, 1828, 1833, 1835 in 1836 v našem katalogu (VIII. odd. l. 1910/11.)

⁴ Ta letnica se nahaja v predgovoru.

2119. **Car Lazar**, Ein Beitrag zur Copepoden-Fauna des adriatischen Meeres. b. k. in b. l.¹⁾
2120. **Chadima Jos.** Ueber die von Leydig als Geruchs-Organen bezeichneten Bildgen bei den Arthropoden b. k. (Graz) in b. l. (1873).²⁾ — 1 seš.
- 2120a. — Ueber die Homologie zwischen den männlichen und weiblichen äussern (!) Sexualorganen der Orthoptera Saltatoria Latr. b. k. (Graz?) in b. l.³⁾ — 1 seš.
2121. **Claus Carl**, Grundzüge der Zoologie. Zum Gebrauche an Universitäten und höheren Lehranstalten sowie zum Selbststudium. 3. Aufl. Marburg und Leipzig. 1876.
2122. **Erjavec France**, Domače in tuje živali v podobah. Na svitlo dala družba sv. Mohora. V Celovcu.
I. del: Domače četveronožne živali. 1868.	} Skupaj 1 knjiga.
II. del: 4) četveronogih živali. 1869.	
III. del: Ptice. 1. snopič. 1870.	
IV. del: Ptice. 2. snopič. 1871.	
V. zvezek: 4) Golazen. 1873. — 1 zv. ⁵⁾	
2123. — Naše škodljive živali v podobi in besedi. Na svitlo dala in založila Družba sv. Mohora v Celovcu. I., II., III. snopič. [V Celovcu] 1880—1882. — 3 sn.
2124. — V naravi. Izbrani naravoslovni spisi. Za mladino izbral *Gvidon Sajovic*. V Ljubljani 1909.
2125. — **Freyer Heinr.**, Fauna der in Krain bekannten Säugethiere, Vögel, Reptilien und Fische. Nach Cuvier's System geordnet etc. . . . Nebst einem vollständigen Register der lateinischen, deutschen u. kranischen oder slavischen Namen. Laibach. 1842. — 2 izv.
2126. **Ganglbauer Ludw.**, Die Käfer von Mitteleuropa. Wien. I. Bd. 1892. — II. Bd. 1895. — III. Bd. 1899.
2127. **Gegenbaur Carl**, Grundzüge der vergleichenden Anatomie. Leipzig, 1859.
2128. **Giebel C. G.**, Die Naturgeschichte des Thierreichs. 5 Bde. Leipzig. 1859—1864.
2129. **Hamann Otto**, Europäische Höhlenfauna. Eine Darstellung der in den Höhlen Europas lebenden Tierwelt mit besond. Berücksichtigung der Höhlenfauna Krains. Jena. 1896.
2130. **Hanstein, R. v.**, Lehrb. der Tierkunde mit bes. Berücks. der Biologie. Verlag . . . in Eßlingen und München. b. l.
2131. **Knauer Friedr.**, Handwörterbuch der Zoologie. Unter Mitwirkung von Dalla Torre in Innsbruck. Stuttgart. 1887.
2132. **Kopezky Bened.**, Naturgeschichte der Thiere in ihrer Anwendung auf Handel und Gewerbe mit vorzüglicher Berücksichtigung der europäischen Säugethiere. Wien 1851.
2133. **Leunis**, Schulnaturgeschichte.⁶⁾
2134. **Lüben Aug.**, Anweisung zu einem methodischen Unterricht in der Thierkunde und Anthropologie. I. Cursus. Das Betrachten einzelner Thierarten. 2. A. Leipzig. 1869.

¹ Obsega str. 237—256.; je torej separatni odtisk, menda iz «Archiv f. Naturgeschichte L. Jahrgang I. Bd.», kakor je citati pod črto (str. 249.).

² Razpravica (8 str.) je separ. odtisk iz «Mittheilungen des naturw. Vereines (Graz?). Jahrg. 1873», kakor pove opazka pod črto na zadnji strani.

³ Glej op. 2.

⁴ Opozarjam na mešanico v označbi delov in v porazdelitvi snovi na zvezke!

⁵ V tem zvezku je vezan tudi *še en* (drugi) izvod III. in IV. dela.

⁶ Knjigi manjka naslovnega lista, toliko naslova stoji pod črto.

2135. Möller L. u. H. Hesse, Naturgeschichtsbilder. Ein Hilfsbuch für Elementar- und Volksschullehrer, Seminaristen und Naturfreunde. Leipzig.
I. Teil: Die Vertreter des Tierreichs. 2. A. 1880.
- 2135a. — Der Mensch. Supplementheft des I. Theils der Naturgeschichtsbilder. 1876.
2136. Nalepa Alfred, Grundriss d. Naturgeschichte des Thierreiches für die unteren Classen der Mittelschulen und verwandten Lehranstalten. Mit besonderer Berücksichtigung der Beziehungen zwischen Körperbau und Lebensweise.
α.) 1. Aufl. Wien 1902. — 1 zv.
β.) 3. Aufl. Wien 1905. — 1 zv.
2137. Pokorný A., Živalstvo. Prirodopis za niže gimnazije in realke. Poslovenil *Fr. Erjavec*. V Celovcu 1864.
- 2137a. — Prirodopis živalstva s podobami. Za spodnje razrede srednjih šol . . . Poslovenil *Fran Erjavec*. Zal. in na svetlo dala Matica slov. v Ljubljani. V Pragi. α.) 2. izdanje. 1872. — 1 izvod.
β.) 3. izdanje. 1881. — 2 izvoda.
2138. Sajovic Gvidon, Anatomie, Histologie u. Ersatz der Borstenorgane bei Lumbricus. (Separat-Abdruck aus den Arbeiten der Zoologischen Institute. Tom. XVII. Heft 1.) Wien 1907. — 1 seš.
2139. Schmarda Ludw. K., Grundzüge der Zoologie. Zum Gebrauche an den Ober-Gymn. I. Theil. Systemat. Zool. Wien 1853. — 1 zv. v 2 izvodi.
2140. Schmeil O., Lehrb. der Zoologie f. höhere Lehranstalten u. die Hand des Lehrers. Unter besond. Berücksichtigung biologischer Verhältnisse bearbeitet. 11. A. Stuttgart und Leipzig. 1904.
- 2140a. — Leitfaden der Zoologie. Ein Hilfsb. f. d. Unterricht in d. Tier- u. Menschenkunde. Unter bes. Berücksichtigung etc. . . 12. A. Stuttgart u. Leipzig. 1906.
2141. Schmidt-Göbel H. M., Die schädlichen und nützlichen Insecten in Forst, Feld und Garten.¹⁾ Wien. 1881.
I. Abth.: Die schädli. Forstinsecten. — II. Abth.: Die schädli. Insecten des Land- u. Gartenbaues.²⁾
Supplement zur I. und II. Abth.: Die nützl. Insecten — Die Feinde der schädlichen. — Skupaj 1 knjiga.
2142. Selenka Emil, Zoologisches Taschenbuch f. Studierende, zum Gebrauch bei Vorlesungen u. praktischen Übungen zusammengestellt. 4. Aufl. Leipzig 1897. 1., 2. Heft. — 2 seš.
2143. Thomé Otto Wilh., Lehrbuch der Zoologie f. Gymnasien, Realschulen etc. . . Braunschweig, 1872.
2144. Verhandlungen der kais.-königl. zoologisch-botanischen Gesellschaft in Wien. Jahrg. 1865. XV. Bd.³⁾ Wien, 1865. — 1 zv.
2145. — des zoologisch-botanischen Vereins in Wien. Bd. VII. Jahrg. 1857. — 1 zv.
2146. Vienač. Sbirka poučnih i zabavnih spisah za mladež i naš puk. Izdaje Vjenceslav Zabož Mařik. U Zagrebu.
Knjiga I. Crtrice i pripovesti o životinjah. 1. in 2. snopič. 1861—1862. — 2 sn.

¹ K temu besedilu spada tudi mapa kolor. slik na folio-listih; 6 listov odpade na I., 6 na II., 2 pa na suplem. oddelek, skupaj 14 folio-listov. — 2 izv. (I. 1881. in I. 1896.)

² K temu oddelku imamo tudi specialno mapo zgoraj omenjenih slik (izd. I. 1896.) z naslovom tega oddelka: «Die schädli. Ins. d. L- u. Gartenb.», tako da imamo slike tega odd. v trojnem izvodu.

³ Glej odd. XII. 1. s. v. «Voss» ter XII. 3. s. v. «Krašan» in «Voss».

2147. **Werner Franz**, Die Reptilien u. Amphibien Oesterreich-Ungarns u. d. Occupationsländer. Wien, 1897.
2148. **Woldrich Joh. N.**, Leitfaden der Zoologie f. den höheren Schul-Unterricht. 2. A. Wien, 1876.
- 2148a. — **Jan N.**, Somatologija ali nauk o človeškem telesu učiteljiščem in višjim učilnicam spisal. Po 4. natisu poslovenil Fran Erjavec. Založila in izdala Matica Slovenska. V Ljubljani, 1881.
2149. **Ziegler H. E.**, Zoologisches Wörterbuch. Erklärung der zoologischen Fachausdrücke. Zum Gebrauch beim Studium zoologischer, anatomischer, entwicklungsgeschichtlicher und naturphilosophischer Werke. Verfaßt von E. Bresslau u. H. E. Ziegler unter Mitwirkung von . . . , revidiert u. hrsgg. von H. E. Ziegler. 2. A. Jena 1912. — 3 seš. = 1 zv.

3. Botanika.

2150. **Anstalten**, Die botanischen, Wiens im Jahre 1894. Wien. 1894.
2151. **Bill Joh. G.**, Grundriß der Botanik für Schulen. 2. A. Wien. 1857.
2152. **Cilenšek Martin**, Naše škodljive rastline v podobi in besedi. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celoveu. 1892—1896. — 5 sn. = 1 zv.
2153. **Detmer W.**, Das kleine pflanzenphysiologische Praktikum. Anleitung zu pflanzenphysiologischen Experimenten. 3. A. Jena 1909.
2154. **Dolliner Georgius**, Enumeratio plantarum phanerogamicarum in Austria inferiori (!) crescentium. Vindobonae. 1842.
2155. **Eichler A. W.**, Syllabus der Vorlesungen über specielle u. medicinisch-pharmaceutische Botanik. Als 2. verm. u. umgearb. Aufl. des «Syllabus der Vorlesungen über Phanerogamenkunde». Berlin 1880.
2156. **Fleischmann Andr.**, Uebersicht der Flora Krain's, oder Verzeichniß der im Herzogthume Krain wildwachsenden u. allg. cultivirten, sichtbar blühenden Gewächse sammt Angabe ihrer Standorte . . . Aus den Annalen der k. k. Landwirthschaftsgesellschaft in Krain, Jahrgang 1843, besonders abgedruckt. Laibach 1844. — 2 izv.
— Flora a. d. südl. Staats-Eisenbahn von Laibach bis Cilli. Laibach 1853. — 1 seš.
2157. **Francé R. H.**, Das Leben der Pflanze. Stuttgart.
I. Abtlg.: Das Pflanzenleben Deutschlands und seiner Nachbarländer. I. Bd. 1906. — II. Bd. 1907.
II. Abtlg.: Floristische Lebensbilder. I. Bd. 1908. — II. Bd. 1911.
2158. **Fritsch K.**, Schulflora für die österreichischen Sudeten- und Alpenländer (mit Ausschluß d. Küstenlandes). Schulausgabe der «Excursionsflora f. Österreich». Wien, 1900.
2159. **Fuss Mich.**, Auszug aus dem Berichte über eine botanische Rundreise durch Siebenbürgen von Ferd. Schur auf Anordnung der k. k. siebenbürgischen Statthalterei redigirt. Hermannstadt, 1859.
2160. **Hoehstetter Chr. F.**, Naturgeschichte des Pflanzenreiches in Bildern. Nach der Anordnung des . . . Lehrbuchs der Naturgeschichte von G. H. Schubert. 2. Aufl. Eßlingen a. N. b. I. (Folio). — 1 zv.
2161. **Höck F.**, Lehrbuch der Pflanzenkunde f. höhere Schulen und zum Selbstunterricht. Mit besonderer Rücksichtnahme auf die Lebensverhältnisse der Pflanzen bearbeitet auf Grundlage der 4. Aufl. von «Dalitzsch-Roß, Pflanzenbuch». I. T.: Unterstufe. — II. T.: Oberstufe. Eßlingen u. München. 1908. — 2 zv.

2162. **Karsten** Hermann, Flora von Deutschland, Oesterreich und der Schweiz. Mit Einschluss der fremländischen medicinisch u. technisch wichtigen Pflanzen, Drogen und deren chemisch-physiologischen Eigenschaften. I. & II. Bd. 2. A. Gera-Untermhaus (Reuss). 1895. — 2 zv.
2163. **Kerner** von Marilaun, Ant., Pflanzenleben. I. Bd. (Gestalt und Leben der Pfl.) Leipzig. 1888. — II. Bd. (Geschichte der Pfl.) Leipzig u. Wien. 1891. — 2 zv.
- (2144.) **Krašan** Fr., Studien über die periodischen Lebenserscheinungen der Pflanzen. Im Anschluss an d. Flora von Görz. (Aus den *Verhandlungen* der k. k. zoolog.-bot. Gesellsch. i. W. [Jhrg. 1870] besonders abgedruckt.) b. k. in b. l.
2164. — Beiträge zur Kenntniss d. Wachstums der Pflanzen. (Aus d. LXVII. Bd. der Sitzb. d. k. Akad. der Wissenschaften. I. Abth. Jahrg. 1873.) — 2 snop.
2165. **Lorinser** Gust., u. Lorinser Friedr., Taschenbuch der Flora Deutschlands u. der Schweiz. Nach der analyt. Methode bearb. 2. Ausg. Wien 1851.
2166. — Botanisches Excursionsbuch für die deutsch-österreichischen Kronländer und das angrenzende Gebiet. Nach der anal. Meth. bearb. 2. A. Wien. 1860.
2167. — Friedr. Wilh., Die wichtigsten eßbaren, verdächtigen und giftigen Schwämme mit naturgetreuen Abbildungen . . . Wien, 1876. — (1 zv. besedila + 1 zv. slik).
2168. **Luerssen** Chr., Grundzüge der Botanik. Repetitorium für Studierende der Naturwissenschaften und Medicin und Lehrb. f. polytechnische, land- und forstwirtschaftl. Lehranstalten. 3. A. Leipzig 1881.
2169. **Maly** Jos. K., Flora von Deutschland. Nach der analyt. Methode bearb. Wien. 1860.
2170. **Müller** K., Der Pflanzenstaat oder Entwurf einer Entwicklungsgeschichte des Pflanzenreiches. Eine allgem. Botanik f. Laien u. Naturforscher. Leipzig 1860.
2171. **Neilreich** Aug., *Nachträge* zur Flora von Nieder-Oesterreich. Herausgg. von der k. k. zoolog.-botan. Gesellschaft in Wien. Wien 1866.
2172. **Paulin** Alf., Prirodopis rastlinstva. Za nižje razr. srednjih šol. V Ljubljani. 1898.
2173. — Schedae ad floram exsiccata Carniolicam. Labaci.
Beiträge zur Kenntnis der Vegetationsverhältnisse Krains. Laibach.
1. Heft. 1901. — 2. H. 1902. — 3. H. 1904.
2174. **Petermann** Wilh. Ludw., Taschenbuch der Botanik. Leipzig, 1842.
2175. **Pokorny** Al., Rastlinstvo. Prirodopis za nižje gimnazije in realke. Poslovenil *Ivan Tušek*. V Celovcu 1864.
- 2175a. — Prirodopis rastlinstva s podobami. Za spodnje razrede srednjih šol. Poslovenil *Ivan Tušek*. 2. izd. Založila in na svetlo dala Matica slovenska v Ljubljani 1872. V Pragi [1872]. — 3 izv.
2176. **Pospichal** Eduard, Flora des oesterreich. Küstenlandes. Leipzig und Wien.
I. Bd. 1897. — II. Bd. 1. Hälfte. 1898. } Skupaj 2 zv.
2. Hälfte. 1899. }
2177. **Prantl** K., Lehrbuch d. Botanik f. mittlere u. höhere Lehranstalten. Bearb. unter Zugrundelegung des Lehrbuchs der Botanik v. J. Sachs. 4. A. Leipzig, 1881. ¹⁾
2178. **Rabenhorst** L., Kryptogamen-Flora von Deutschland, Oesterreich und der Schweiz. 2. Aufl. bearb. von A. Grunow, F. Hauck, G. Limpricht, Ch. Luerssen, P. Richter, G. Winter u. A. ²⁾ Leipzig.
I. Bd.: Die Pilze. Von G. Winter (u. H. Rehm + A. Fischer).
1. Abth. 1884. + Register der 1. Abth. Bearb. von G. Oertel. — 1 zv.
2. Abth. 1887. + Register der 2. Abth. Bearb. von G. Winter. — 1 zv.
3. Abth. 1896. Bearb. v. H. Rehm. + Reg. d. 3. Abth. Bearb. v. O. Pazschke. — 1 zv.
4. Abth. 1892. — 1 zv.
II. Bd.: Die Meeresalgen. Von Ferd. Hauck. 1885. — 1 zv.
III. Bd.: Die Farnpflanzen. Von Ch. Luerssen. 1889. — 1 zv.

¹ Glej štev. 2180.

² Ta (prvotni) krog sotrudnikov se je v teku 25 let, odkar delo izhaja, znatno spremenil.

IV. Bd.: Die Laubmoose. Von K. Gust. Limpricht.

1. Abth. 1890. — 1 zv.

2. Abth. 1895. — 1 zv.

3. Abth. Abschluss der Nachträge u. darauf Folgendes von W. Limpricht. + Synonymen-Register . . . und Verzeichniss der Litteratur sowie der Exsiccatausgaben. 1904. — 1 zv.

VI. Bd.: Die Lebermoose. Von Karl Müller.

1. Abth. 1906—1911. — 1 zv.

2. Abth. (šele izhaja).

2179. Rechfeld Phil. Jac, Franz de Paula Hladnik. Sein Leben und Wirken, nach vorhandenen Papieren dargestellt. Herausgg. durch den histor. Verein für Krain. b. k. in b. l. — 1 seš. (v 2 izv.).
2180. Sachs Jul., Lehrbuch der Botanik. Leipzig, 1868.
2181. Schlitzberger S., Unsere häufigeren eßbaren Pilze in 23 . . . Abbildungen nebst kurzer Beschreibung und Anleitung zum Einsammeln und zur Zubereitung. 8. Aufl. Cassel. b. l. (1892?). — 1 seš.
2182. — Unsere verbreiteten giftigen Pilze, naturgetreu nach ihren Entwicklungsstufen in 18 . . . Gruppenbildern nebst Artbeschreibung u. Anleitung zur Pilzkenntnis in chemischer u. toxikologischer Hinsicht dargestellt u. bearbeitet Cassel, 1889. — 1 seš.¹⁾
2183. Schlosser J. C., i Vukotiniović Ljud., Bilinar. Flora excursoria. Uputa u sabiranje i označavanje bilinah u Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji. Zagreb 1876.
2184. Schmeil O., Lehrb. der Botanik f. höhere Lehranstalten u. die Hand des Lehrers. Von biologisch. Gesichtspunkten aus bearbeitet. 8 A. Stuttgartu. Leipzig. 1904.
2185. Schulze Max, Die Orchidaceen Deutschlands, Deutsch-Oesterreichs u. der Schweiz. Gera-Untermhaus. 1894.
2186. Schwalb K., Das Buch der Pilze. Beschreibung der wichtigsten Basidien- und Schlauchpilze, mit besonderer Berücksichtigung der essbaren und giftigen Arten. Wien, 1891.
2187. Seubert Mor., Die Pflanzenkunde in populärer Darstellung mit besond. Berücksichtigung der forstlich-, ökonomisch-, technisch- und medicinisch-wichtigen Pflanzen. 4. Aufl. Leipzig u. Heidelberg. 1861.
2188. Stahl's großes illustr. Kräuterbuch. Ausführl. Beschreibung aller Pflanzen und Kräuter in Bezug auf ihren Nutzen, ihre Wirkung und Anwendung, ihren Anbau, ihre Einsammlung und Aufbewahrung. Nebst Anleitung zur Bereitung aller möglichen Arzneien, Kräutersäfte, Syrupe itd. itd. Nach den neuesten Quellen. Neu-Ulm. b. l.
2189. Thomé, Flora von Deutschland, Österreich u. der Schweiz. 2. Aufl. Gera, Reuss j. L. I.—IV. Bd.: [Phanerogamen-Flora + Farne] 1903—1905.²⁾ — 4 zv.
V. Bd.:	}	all	Kryptogamen-Flora	itd.	I. Bd. (<i>Moose</i>).	1904. — 2 izv.
VI. Bd.:					II. Bd. (<i>Algen</i>). 1. T.	1907. — 2 izv. ³⁾
VII. Bd.:					2. T.	1909. — 1 zv.
VIII. Bd.:					III. Bd. (<i>Pilze</i>). 1. T.	1910. — 1 zv.
IX. Bd.: 1. Abt.					2. T. 1. Abt.	1912. — 1 zv.
					2. Abt.	2. Abt. 1912. — 1 zv.
X. Bd.: 1. Abt.					3. T. 1. Abt.	1913. — 1 zv.
					2. Abt.	2. Abt. 1913. — 1 zv.

¹ Prvi spisak obsega 20, drugi 23 str., vezana sta pa oba v en zvezek. V naslovu omenjenih slik ni najti ne v enem, ne v drugem.

² Ti 4 zvezki tvorijo Thomé-jevo Floro, V. in sledeči zvezki pa imajo še sledeči posebni naslov: Kryptogamen-Flora von Deutschland . . . bearbeitet von W. Migula, so torej svoje samostojno delo in nekaka spopolnitev Thomé-jeve flore.

³ Eden izmed teh dveh izvodov (ki je bil podarjen) je na koncu nepopoln.

2190. **Tušek Ivan**, Štirje letni časi. Iz nemškega po E. A. Rossmässler-ji predelal. Izdala in založila Matica Slov. v Ljubljani. 1867. — 1 zv. (v 2 izv.)¹⁾
Verhandlungen i. t. d. glej štev. 2144 in štev. 2145.
2191. **ВОЛЯНЪ ВАСИЛІЙ**, НАЧАЛНОЕ ОСНОВАНІЕ РОСЛИНОСЛОВІЯ ПРО НИЖШИ ГУМПАЗИА И НИЖШИ РЕАЛЬНИ ШКОЛЫ БЪ Ц. К. АУСТРИЙСКОЙ ДЕРЖАВЪ. ВЪ ВЪДНИ, 1854.
- (2144). **Voss Wilh.**, Materialien zur Pilzkunde Krains. I., II., III., IV. (Aus den *Verhandlungen der k. k. zool.-bot. Ges.* in W. [Jahrg. 1878, 1879, 1882, 1884] bes. abgedruckt). Wien, 1878, 1880, 1882, 1884. — 4 seš.
- (2144). — Die Brand-, Rost- und Mehlthauptilze (Ustilaginei, Uredinei, Erysiphei et Peronosporaei) der Wiener Gegend. (Aus den *Verhandlungen der k. k. zool.-bot. Ges.* in Wien [Jahrg. 1876] bes. abgedruckt). Wien, 1876. — 1 seš.
2192. **Wettstein Rich**, Leitfaden der Botanik f. die oberen Classen der Mittelschulen.
α.) 1. Aufl. Prag. Wien. Leipzig. 1891. — 2 izv.
β.) 4. Aufl. Wien 1910. — 1 zv.
2193. **Willkomm Mor.**, Schullflora von Österreich. 2. Aufl. Wien, 1892.
2194. **Wretschko Matth.**, Vorschule der Botanik f. den Gebrauch an höheren Classen der Mittelschulen.
α.) 1. Aufl. Wien. 1866. — 1 zv.
β.) 7. Aufl. Vollständig umgearbeitet u. neu herausgg. von Ant. Heimerl. Wien 1901. — 1 zv.
2195. **Zeitschrift**, Oesterreichische botanische. Gemeinnütziges Organ f. Botanik und Botaniker, Gärtner, Oekonomen, Forstmänner, Aerzte, Apotheker u. Techniker. Mit Original-Beiträgen von Andorfer etc. etc. Redigirt von Alex. Skofitz.²⁾ Wien. XXII. — LVI. Jahrg. 1872—1906. — 35 zv.³⁾

4. Mineralogija in geologija.⁴⁾

2196. **Abel O. u. Himmelbauer A.**, Mineralogie und Geologie für die V. Klasse der Gymnasien. Wien 1910.
2197. **Bruder G.**, Geologische Skizzen aus d. Umgebung Aussigs. Eine Anleitung zur selbständigen Naturbeobachtung. Aussig, 1904. — 1 seš.⁵⁾
2198. **Erjavec Fr.**, Rudninoslovje ali mineralogija za niže gimnazije in realke. Po Sigm. Fellöcker-ji spisal.⁶⁾ Izdala in založila Matica Slovenska v Ljubljani. V Ljubljani. 1867. — 5 izv.⁷⁾

¹ Prim. op. 6.

² Do leta 1888. Letnik 1889—1892: Redig. von Rich. Wettstein. Herausgg. von Alex. Skofitz, letnike 1893 in naslednje pa je urejeval le Wettstein.

³ Sledečim letnikom manjka nekaj števil: 1875. št. 12., 76. št. 5. in 6., 78. št. 2., 79. št. 1., 80. št. 8. in 12., 83. št. 3., 1906. št. 11. in 12. Ostali so popolni.

⁴ O *geologiji* gl. VIII. odd. str. 15. op. 1. in str. 3. op. 2. ter v XII. odd. op. 1. na str. 6. Prim. pa še posebej VIII. odd. str. 16. op. 2. — Glede *mineralogije* je opomniti, da je čisto, zlasti v nênih knjigah, združena s kemijo (XIII. odd.). V teh slučajih išči spis v XIII. odd., če stoji v naslovu kemija na *prvem* mestu, sicer pa v XII. Tako prim. v XIII. odd. št. 2237, 2253, 2255 in 2306, pa tudi štev. 2305.

⁵ Manjka naslovnega lista in prvih 24 str. — Morda «izvestje»?

⁶ Delo je samostojno, ne prevod, zato sem ga uvrstil pod *Erjavec*. Prim. sicer št. 2199.

⁷ Eden izmed teh je skupaj vezan s Schoedlerjevo knjigo prirode sn. I. (fizika). Gl. štev. 2109a.

- 2198 a. **Erjavec** Fr., Prirodopis rudninstva ali Mineralogija. V porabo nižjim razredom gimnazije in realke. V Ljubljani. 1883.
2199. **Fellöcker** Sigm., Lehrbuch der Mineralogie u. Geognosie. Für Obergymnasien und Oberrealschulen bearbeitet α.) Wien. 1855. — 2 izv.
β.) 2. Aufl. Wien. 1860. — 1 zv.
2200. **Ficker** Gust., Grundlinien der Mineralogie und Geologie für die V. Kl. der österr. Gymnasien. Wien. 1905.
2201. **Fischer** Sigm. Casp., Handbuch der Mineralogie nebst einer kurzen Abhandlung über Geognosie, über die Bildung und Benützung der Mineralien und einer Anleitung, dieselben zu bestimmen. 2. Aufl. Wien, 1840.
2202. **Głowacki** J., Mineralogija in kemija za IV. gimnazijski in realno-gimn. razred. V Ljubljani, 1910.
2203. **Grimm** Joh., Grundzüge der Geognosie oder Gebirgskunde für prakt. Bergmänner. Prag, 1852.
2204. **Hartmann** K. Friedr. Alex., Handwörterbuch der Mineralogie und Geognosie. Leipzig: 1828.
2205. **Hinterlechner** K., Ueber Basaltgesteine aus Ostböhmen. (Separat-Abdr. aus dem *Jahrb. d. k. k. geol. Reichsanstalt*, 1900, Bd. 50, H. 3). Wien 1901. — 1 seš.
— Beiträge zur Kenntnis der geologischen Verhältnisse Ostböhmens. I. Teil. (Der Gneissgranit und die Dislocation von Pottenstein a. d. Adler.) (Ibid. H. 4.) — 1 seš.
2206. — Bemerkungen über die krystallin. Gebiete bei Pottenstein a. d. Adler und . . . (Separat-Abdruck aus den *Verhandlungen der k. k. geol. Reichsanstalt*, 1901. Nr. 5). — 1 seš.
— Granitit als Einschluss im Nephelin-Tephrite des Kunētzitzer Berges b. Pardubitz in Böhmen. (Ibid. Nr. 7.) — 1 seš.
— Vorläufige petrographische Bemerkungen über Gesteine des westböhmisches Cambriums. (Ibid. Nr. 8). — 1 seš.
2207. **Hochstetter** F. und A. **Bisching**, Leitfaden der Mineralogie u. Geologie f. die oberen Klassen an Mittelschulen.
α.) Wien 1876.
β.) 2. Aufl. Wien, 1877.
2208. **Hornstein** Ferd. Friedr., Kleines Lehrbuch der Mineralogie. Unter Zugrundelegung der neueren Ansichten in der Chemie für den Gebrauch an höheren Schulen bearbeitet. Kassel 1875.
2209. **Kner** Rud., Leitfaden zum Studium der Geologie mit Inbegriff der Palaeontologie. Zum Gebrauch für Studierende. 2. Aufl. Wien, 1855.
2210. **Kobell** Fr., Tafeln zur Bestimmung der Mineralien mittel einfacher chemischer Versuche auf trockenem u. nassem Wege. 7. Aufl. München. 1861.
2211. **Mohs** Friedr., Die ersten Begriffe der Mineralogie u. Geognosie für junge praktische Bergleute. I. Teil. Mineralogie. II. Teil. Geognosie. Wien, 1842. — 2 zv.
2212. **Naumann** C. Friedr., Elemente der Mineralogie. Leipzig.
α.) 5. Aufl. 1859. — 1 zv.
β.) 13. Aufl. von Ferd. Zirkel. I. & II. Hälfte. 1898. — 2 zv.¹⁾
γ.) 14. Aufl. von Ferd. Zirkel. 1901. — 1 zv.
2213. **Neumayr** Melch., Erdgeschichte. Leipzig [u. Wien]. I. Bd. Allgem. Geologie. 1890. II. Bd. Beschreibende Geologie. 1887. — 2 zv.

¹ Vsaka polovica je vezana zase, tvorita pa obe le en zvezek, kajti strani so v drugi polovici štete kar naprej.

2214. Schwippel K., Die Erdrinde. Grundlinien der dynamischen, tektonischen und historischen Geologie. Für Studierende sowie auch für Freunde der Naturwissenschaften. Wien, 1897.
2215. Senft Ferd., Lehrbuch der Mineralien- und Felsartenkunde. Jena, 1869.
2216. Shaler N. S., Elementarbuch der Geologie für Anfänger. Autorisierte Übersetzung von C. Karczewska. Dresden. 1903.
2217. Tschermak Gust., Lehrbuch der Mineralogie. Wien, 1864.
2218. ВОЛЯНЬ БАСИЛИ, ПЕРВИИ ПОВІЯТІ О ЦАРСТВЕ ИСКОПАЕМЫХЪ ИЛИ МИНЕРАЛОГІЯ ДЛЯ НИЖШЫХЪ ГИМНАЗІЙ И РЕАЛНЫХЪ ШКОЛЪ ВЪ Ц. К. АУСТР. ДЕРЖАВЪ. ВЪ ВЪДНИ, 1854. — 1 zv.

Dodatek: zdravlilstvo in higijena.¹⁾

2219. Frad, Const. Alb. Ant., Ueber Thierquälerei in sittlich-religiöser, rechtlicher und legislativer Beziehung. Klagenfurt 1845. — 2 izv.
2220. Flemming C. F., Ueber Geistesstörungen und Geisteskranke. Berlin, 1872. (Sammlung Virchow und Holtzendorff, VII. S., 155. H.)
2221. Füster Ant., Der Verein wider Thierquälerei. Wien 1846.
2222. Gröschl Ant., Die Perkussion u. Auskultation. Inaugural-Diss. Wien. 1841. — 1 seš.
2223. Haarschwund, Der. Aertzlicher Rathgeber bei allen Krankheiten der Haare sowie der Kopfhaut. Unter Mitwirkung mehrerer praktischer Aerzte herausgegeben von Edm. Bühligen. 84. Aufl. Leipzig, 1878. — 1 seš.
2224. Homan Al., Postrežba bolnikom. Za domačo potrebo in bolniške strežnice. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. V Celovcu 1899.
2225. Kanka Carl, Beschreib. u. Abbild. der für sämmtl. Augenoperationen nothwendigen Instrumente mit bes. Rücks. auf die an der k. k. Wiener-Augenklinik gebräuchlichen. Wien. 1842. — 1 seš.
2226. Lamberg J., Die erste Hilfe bei plötzlichen Unglücksfällen. Tabellarisch u. alphabetisch dargestellt. Wien 1909.
2227. Liebmann A., Stottern u. Stammeln. Ihre Ursachen, Verbüt. u. Heilung. Berlin 1895.
2228. Lobmayer Antun, Čovjek i njegovo zdravlje. Zagreb 1898.
2229. Mahr C. C., Paragramme u. Beiträge zur theoretischen u. practischen Medicin, Ausstellungen und Verhandlungen. I. Abth.: Zur allgem. Pathologie und Therapie. Braunschweig, 1854.
2230. Murnik Rado, Najhujši sovražniki. Lahko umevna razlaga o roditeljih nalezljivih boleznih. V Ljubljani 1908.
2231. Radies P., Zgodovina deželne civilne bólnice v Ljubljani. V Ljubljani, 1887. — 2 izv.
- 2231a. — Geschichte des landschaftl. Civilspitales in Laibach. Laibach, 1887.
2232. Rikli A., Aufruf an die kranke Menschheit an Körper und Geist, nach den Gesetzen der Natur-Heillehre zu genesen, oder leichtfaßl. Darstellung der Natur-, resp. Wasser-Heilkunde, nach ihrem heut. Standpunkte. Laibach, 1857.
2233. Samec M., Vpliv vpijanljivih pijač na posamezni človeški organizem in na člov. družbo v obče. Založila in na svetlo dala Mat. Slov. V Ljubljani. 1880.
2234. Wichmann Job. Ernst, Ideen zur Diagnostik. Beobachtenden Aerzten mitgetheilt. 2. Ausg. Wien, 1807. 3 Theile. — 1 zv.
2235. Zagler J. J., Pflichten gegen die Thiere. München.
- α.) 1. Aufl. 1844.²⁾
- β.) 4. Aufl. 1846.

¹⁾ Spisi o *solski* higijeni se nahajajo v III. odd. (pedagog.). Gl. izvestje l. 1907./08.

²⁾ Temu spisu je pridejan (od 39. str. dalje): «Jahres-Bericht des Münchner-Vereins gegen Thierquälerei f. d. Jahr 1843, erstattet vom Dr. Perner». Spisa je izdalo to društvo.

XIII. Kemija in fizika

z astronomijo in meteorologijo vred.¹⁾

2236. **Annalen** der Physik u. Chemie. Herausg. von J. C. Poggendorff. Leipzig.
127.—129. Bd. 1866. — 130.—132. Bd. 1867. — 24 seš. = 6 zv.
2237. **Baebler** Balt., Kemija in mineralogija za IV. razr. realk in za sorodne šole.
V Ljubljani 1910.
2238. **Baumgartner** Andr., Die Naturlehre nach ihrem gegenwärtigen Zustande mit
Rücksicht auf mathem. Begründung. I., II., III. Theil. 8. Aufl. 1845. — 3 zv.
2239. **Brettner** H. A., Leitfaden f. den Unterricht in d. Physik. 19. Aufl. von F. Bredow.
Stuttgart. 1875.
2240. **Burbach** O., Physikal. Aufgaben zur elementar-mathematischen Behandlung. Für
den Schulgebrauch bearb. 2. Aufl. Gotha. 1872.
2241. **Čebular** Jak., Fizika za nižje gimnazije, realke in učiteljišča. V Gorici 1882.
2242. **Eisenlohr** W., Lehrbuch der Physik zum Gebrauche bei Vorlesungen und zum
Selbstunterrichte. 8. Aufl. Stuttgart. 1860.
2243. **Elsner** L., Die chemisch-technischen Mittheilungen der neuesten Zeit, ihrem
wesentlichen Inhalte nach alphab. zusammengestellt. Berlin. — 4 seš. v 2 knj.
1. Heft: Die Jahre 1846—1848. — 1849.
2. Heft: Die Jahre 1848—1850. — 1851.
3. Heft: Die Jahre 1850—1852. — 1853.
4. Heft: Die Jahre 1852—1854. — 1855.
2244. **Erdmann** H. u. P. **Köthner**, Naturkonstanten in alphabet. Anordnung. Hilfsbuch
für chemische und physikal. Rechnungen. Berlin 1905.
2245. **Experimental-Physiker**, Der Praktische. Hilfs- u. Handbuch zum Experimentieren
u. Anfertigen von Apparaten, Maschinen etc. Für weitere Kreise bearbeitet
nach «Experimental Science» von G. M. Hopkins u. herausgegeben unter
Mitwirkung der H. Weiler, Schirlitz, Schwartz, Rosenberg u. Taschek von
Martin Krieg. Magdeburg. b. I.
2246. **Fahle** H. u. H. **Lampe**, Physik des tägl. Lebens. Rationelle Naturlehre. Leipzig 1874.
2247. **Frick** J., (Die) physikalische Technik oder Anleitung zur Anstellung von physik.
Versuchen u. zur Herstellung von physik. Apparaten mit möglichst ein-
fachen Mitteln.²⁾ Braunschweig
α.) 2. Aufl. 1856. — 1 zv.
β.) 6. Aufl. . . . von O. Lehmann. I. Bd. 1890. — II. Bd. 1895. — 2 zv.
γ.) 7. Aufl. . . . von O. Lehmann. I. Bd. 1. Abt. 1904.
2. Abt. 1905. }
II. Bd. 1. Abt. 1907. } 4 zv.
2. Abt. 1909. }
2248. **Graetz** L., Die Elektrizität u. ihre Anwendungen. 16. Aufl. Stuttgart. 1912.
2249. **Günther** Siegm., Handbuch der Geophysik. 2. Aufl. I. & II. Bd. Stuttgart, 1897
& 1899. — 2 zv.

¹ S fiziko in s kemijo se bavi tudi mnogo v XII. odd. navedenih del. Gl zlasti: «Aus d. Natur», «Bernstein», «Gaea», «Jahrbuch der Naturkunde» in «Jahrbuch der Naturwissenschaften», «Kosmos», «Naturkräfte», «Schoedler» in «Unterhaltungen». — Glede kemije posebej pa prim. zlasti štev. 2202, pa tudi štev. 2208 in 2210. — Tudi z VIII. odd. je XIII. odd. zelo soroden; prim. tamkaj op. 1. na str. 15. in tukaj s. v. «Günther», «Münch» itd.

² To je besedilo v naslovu 2. natisa. V 6. in 7. natisu je vsakokrat nekoliko spremenjeno.

2250. **Handl** Al., Lehrbuch der Physik f. die oberen Klassen der Mittelschulen. 2. A. Ausgabe f. Gymnasien. Wien, 1880. — 2 izv.
2251. **Hauck** W. Ph., Die Galvanischen Batterien, Accumulatoren u. Thermoäulen. Eine Beschreibung mit bes. Rücksicht auf die Bedürfnisse der Praxis. 4. Aufl. Wien. Pest. Leipzig. 1898.
2252. **Heller** Aug., Geschichte der Physik von Aristoteles bis auf die neuste Zeit. I. & II. Bd. Stuttgart. 1882 & 1884. — 2 zv.
2253. **Hemmelmayr** Fr., Chemie und Mineralogie f. die IV. Kl. der Gymnasien und Realgymnasien. Wien 1910.
2254. **Heßler** J. Ferd., Lehrbuch der (technischen) Physik. Wien.
 a.) 1. Aufl. Wien, 1852. — 1 zv.
 ß.) 3. Aufl. Nach dem Tode des Verfassers fortgesetzt u. umgearbeitet von Fr. Jos. Pisko. 1866. — 2 zv.
2255. **Himmelbauer** Alfr., Chemie u. Mineralogie f. die IV. Klasse d. Gymnasien u. Realgymnasien. Wien 1910.
2256. **Höffler** Alois, Naturlehre
 a.) für die *unteren* Classen der Mittelschulen. Verfaßt unter Mitwirkung von Eduard Maßß. 3. Aufl. Wien 1900. — 2 izv.
 b.) für die *Oberstufe* der Gymn., Realschulen und verw. Lehranstalten. Verfaßt unter Mitwirkung von E. Maiss (!) und Friedr. Poske. I. Hälfte. Braunschweig-Wien 1903. — 1 zv.
2257. **Hofer** Jos., Populäre Physik. Zunächst f. Real- und Gymnasialschüler, und auch zum Selbststudium f. Jedermann. Wien. I. & II. Bd. 1850 & 1852.
2258. **Hofmann** Aug Wilh., Einleitung in die moderne Chemie. 5. Aufl. Braunschweig 1871.
2259. **Hovestadt** H., Lehrbuch der absoluten Masse und Dimensionen der physikalischen Grössen. Mit 352 Fragen, 545 Erklärungen u. einer Sammlung von . . . Aufgaben. Für das Selbststudium u. zum Gebrauch an Lehranstalten sowie zum Nachschlagen f. Fachleute bearb. nach System Kleyer. Stuttgart. 1892.
2260. **Jahrbuch** der Erfindungen u. Fortschritte auf den Gebieten der Physik, Chemie u. chemischen Technologie, der Astronomie u. Meteorologie. Begründet von H. Gretschel u. H. Hirzel. Herausgeg. von A. Berberich, G. Bornemann u. O. Müller. Leipzig. 31. - 37. Jahrgang. 1895 - 1901. — 7 zv.
2261. **Kauer** A., Elemente der Chemie f. Realgymnas. u. Unter-Realsch. 4. A. Wien, 1876.
2262. **Klimpert** Richard, Lehrbuch der allgemeinen Physik (Die Grundbegriffe und Grundsätze der Physik) . . . nebst einer Sammlung von 120 . . . Aufgaben . . . Für das Selbststudium u. zum Gebrauch an Lehranstalten bearbeitet nach System Kleyer. Stuttgart. 1889.
2263. — Wiederholungs- u. Übungsbuch zum Studium der allgemeinen Physik und element. Mechanik. Eine Sammlung von 3000 Prüfungsfragen und -Aufgaben nebst Antworten und Lösungen. Für Lehrer und Studierende. Dresden, 1894.
2264. **Kohlrausch** Friedr., Lehrbuch der prakt. Physik. 11. Aufl. des *Leitfadens der praktischen Physik*. Leipzig u. Berlin 1910.
2265. **Kunzek** Aug., Lehrbuch der Experimental-Physik. 2. Aufl. Wien, 1851.
2266. **Langhoff** F., Chemie für Mittelschulen. 2. Aufl. Berlin 1874.
2267. **Lanner** Al., Naturlehre. Bearb. f. d. oberen Classen der Mittelschulen. Wien, 1902.
2268. **Liebig** Just., Die Chemie in ihrer Anwendung auf Agricultur u. Physiologie. In 2 Theilen. 8. Aufl. Braunschweig, 1865. — 2 zv.
2269. **Lielegg** Andr., Erster Unterricht aus der Chemie an Mittelschulen. Wien, 1871.
 a.) Ausgabe f. Realschulen. — 1 zv.
 b.) Ausgabe f. Realgymnasien. — 1 zv.

2270. **Littrow**, Wunder des Himmels oder Gemeinfaßliche Darstellung des Weltsystemes. 7. Aufl. . . . bearb. von Edm. Weiß I.—IV. Abth. Berlin, 1886. — 2 zv.¹⁾
2271. **Mach** E. u. **Joh. Odstrčil**, Grundriß der Naturlehre für die unteren Classen der Mittelschulen. Ausg. f. Gymnasien. Prag, 1886.
- 2271 a. **Mach** E., Grundriß der Naturlehre f. d. unteren Classen der Mittelschulen. Ausg. f. Gymnasien. Bearb. von K. Habart. 3. Aufl. Wien u. Prag. 1898.
2272. **Matzka** Wilh., Ein neuer Beweis des Kräftenparallelogramms. (Aus den Abhandlungen der königl böhm. Gesellschaft der Wissenschaften. V. Folge, 9. Bd.). Prag, 1856. — 1 seš.
2273. **Mitteregger** Jos., Lehrbuch d. Chemie f. Oberrealschulen. 3. Aufl. Wien. I. & II. Th. 1886 u. 1888. — 1 zv.
2274. **Müller** Joh., Grundriß der Physik u. Meteorologie. Braunschweig.
 α.) 11. Aufl. 1872. — 1 zv
 β.) 13. Aufl. . . . bearb. von E. Reichert. 1881. — 1 zv.
 γ.) 14. Aufl. . . . bearb. von O. Lehmann. 1896.²⁾ — 1 zv.
2275. **Müller-Pouillet**, Lehrbuch der Physik u. Meteorologie. Braunschweig.
 α.) 2. Ausg. der 2. Aufl. III. Bd. 1865³⁾
 β.) 10. A. herausg. v. Leop. Pfandler unter Mitwirkung von . . . In 4 Bd.
 I. Bd. 1906. III. Bd. 1907.
 II. Bd. 1. Abt. 1909. IV. Bd. 1. Abt. 1909.
2276. **Müneh** Pet, Lehrbuch der Physik. Mit einem Anhang: Die Grundlehren der Chemie u. der math. Geographie. 5. Aufl. Freiburg im Breisgau. 1878.
2277. **Muspratt** Sheridan, Theoretische, praktische u. analyt. Chemie, in Anwendung auf Künste u. Gewerbe. Encyclopädie d. techn. Chemie.
 I. Bd. Frei bearbeitet von F. Stohmann u. Th. Gerding. Deutsche von . . .
 Sh. Muspratt autorisierte Ausgabe. Braunschweig, 1856. — 1 zv.
2278. **Petri** Fr., Leitfaden f. d. Chem. Unterricht. Anorganische Chem. 2. A. Berlin. 1876.
2279. **Pisko** Fr. Jos., Grundlehren der Physik. Brünn.
 α.) 11. Aufl. . . . für Unterrealschulen. 1880.
 β.) 12. Aufl. Herausg. von Moriz Glöser. 1890.
2280. **Pleischl** Ad., Können natürl. Mineralwässer durch künstl. ersetzt werden? Wien. 1842.
2281. **Rammelsberg** C. F., Leitfaden f. die qualitative chemische Analyse, mit bes. Rücksicht auf H. Rose's ausführl. Handbuch der analyt. Chemie. 5. Aufl. Berlin, 1867.⁴⁾
2282. **Robida** K., Naravoslovje alj fiziko po domače zložil. V Ljubljani. 1849.
2283. **Roget** P. M., Darstellung des *Galvanismus*. Aus dem Englischen von Fr. Kottenkamp. Stuttgart. 1847. — 1 zv.
2284. — Darstellung des *Magnetismus*. Aus d. E. v. Fr. K. Stuttgart. 1847. — 1 zv.
2285. **Rose** Heinr., Handbuch der analyt. Chemie. 4. Aufl. Berlin, 1838. I. & II. Bd.
2286. **Rosenberg** K., Experimentierbuch f. den Unterricht in der Naturlehre. 2. Aufl. Leipzig. I. Bd. 1908. — II. Bd. 1910.
2287. — Lehrbuch der Physik f. die oberen Klassen der Mittelschulen u. verwandten Lehranstalten. 5. Aufl. Wien, 1911. Ausgabe für Gymnasien.

¹ Vsi 4 oddelki tvorijo pravzaprav le *en* (1278 str. obsegajoč) zvezek, *vezano* pa je v 2 zvezkih.

² V 14. natisu je naslov precej močno spremenjen.

³ Ta zvezek ima tudi svoj poseben naslov: «*Lehrbuch der kosmischen Physik*». Kot dodatek ima: «*Atlas zum Lehrbuch der kosmischen Physik*. 2. Ausg. der 2. Aufl. Braunschweig, 1865». — Skupaj 2 zv.

⁴ Glej štev. 2285.

2288. **Schabus J.**, Grundzüge der Physik, als Lehrbuch f. die oberen Klassen der Realschulen und Gymnasien. 6. Aufl. Wien. 1873.
2289. **Schellen H.**, Die Spectralanalyse in ihrer Anwendung auf die Stoffe der Erde und die Natur der Himmelskörper. Braunschweig, 1870.
2290. **Schreiner** *Henr.*, Fizika ali nauk o prirodi s posebnim ozirom na potrebe kmetskega stanu. Izd. in zal. Družba sv. Mohorja v Celoveu. I. in II. knjiga. 1889 in 1891.
2291. **Seneković Andr.**, Fizika za nižje razrede srednjih šol. V Ljubljani. 1883.
2292. **Siegmund Ferd.**, Durch die Sternwelt oder Die Wunder des Himmelsraumes. Eine gemeinfaßl. Darstellung der Astronomie f. Leser aller Stände. Wien. Pest. Leipzig. 1880.
2293. **Strecker Ad.**, Kurzes Lehrbuch der Chemie. In 2 Theilen. Braunschweig.
I. Bd. Anorgan. Chemie und Abriss der organ. Chemie. Theilweise nach V. Regnault . . . selbständig bearb. 7. Aufl. 1867.
II. Bd. Organ. Chemie. 5. Aufl. 1868.
2294. **Swoboda**, Naturlehre f. Bürgerschulen. In drei concentrischen Lehrstufen. Bearbeitet von Laur. Mayer. Wien. 1886.
α.) 2. Stufe (II. Cl.). 3. Aufl.
β.) 3. Stufe (III. Cl.). 4. Aufl. — 2 sn.
2295. **Šubie Ivan**, Električna, nje proizvodnja in uporaba. Izdala in založila «Matica Slovenska». V Ljubljani 1897. — 1 zv.
2296. — **Simon**, Telegrafija. Zgodovina njena in današnji njen stan. Založila in na svetlo dala Mat. Slov. 1875. (V Ljubljani).
2297. **Ule Otto**, Warum und Weil. Fragen und Antworten aus den wichtigsten Gebieten der gesammten Naturlehre. Physikalischer Theil. 2. Aufl. Berlin, 1871.
2298. **Urbanitzky Alfr.**, Physik. Eine gemeinverständl. Darstellung der physikal. Erscheinungen u. ihrer Beziehungen zum prakt. Leben. Wien. Pest. Leipzig. 1892.
2299. **Urbas Ant.**, Magnetismus, Elektrizität, Wärme u. Licht. Philosophisch-physikalische (!) Skizze. Laibach. 1876. — 1 sn.
- 2299a. — Magnetizem, električna, toplota in svetloba. Filoz.-fiz. načert. V Ljubljani. 1876. — 1 sn.
2300. **Vertovec Mat.**, Kmetijska kemija, to je, natorne postave in kemijske resnice obrnjene na človeško in živalsko življenje, na kmetijstvo in njegove pridelke. V Ljubljani. 1847.
2301. **Vogtherr Max**, Die Chemie. Neudamm. b. l. (= Hausschatz des Wissens. Abt. III. Bd. 5.).
2302. **Weinhold Ad. F.**, Vorschule der Experimentalphysik. Naturlehre in elementarer Darstellung, nebst Anleitung zum Experimentiren u. zur Anfertigung der Apparate. 4. Aufl. Leipzig 1897.
2303. — Physikal. Demonstrationen. Anleit. zum Experimentiren. 3. A. Leipzig 1899.
2304. **Weiß Edm.**, Bilder-Atlas der Sternwelt. 41 Tafeln nebst erklärendem Texte. Eßlingen b. Stuttgart. 1888.
2305. **Wellisch Siegm.**, Das Alter der Welt. Auf mechanisch-astronomischer Grundlage berechnet. Wien. Pest. Leipzig. 1899.
2306. **Wolf K.**, Grundriß der Chemie und Mineralogie f. die IV. Kl. der Gymnasien und Realgymnasien. Triest. Wien. 1910.
2307. **Zeisel S.**, Chemie. Eine gemeinfaßl. Darstellung der chem. Erscheinungen und ihrer Beziehungen zum praktischen Leben. Wien. Pest. Leipzig. 1892.
2308. **Žnidaršič J.**, Oko in vid. Založila in na svetlo dala Matica Slovenska. V Ljubljani. 1880. — 2 izv.

Ob stoletnici bitke pri Lipskem.

(Predaval ravnatelj Anton Štritof dne 18. oktobra 1913. ob stoletni slavnosti bitke pri Lipskem.)

Predragi učenci!

Predvčerajšnjim, danes in jutri, t. j. dne 16., 18. in 19. oktobra, je stoletnica zgodovinskega dogodka neizmerne svetovne važnosti, stoletnica velikkanske, nad vse krvave bitke evropskih narodov pri Lipskem. Pol milijona vojakov, kar je za tiste čase zelo veliko, se je na obeh straneh borilo skozi tri dni: topovi so grmeli, da se je zemlja v pravem pomenu besede tresla, puške so pokale, meči so sekali, da se je zdelo, kakor bi se svet podiral v neskončni, grozoviti nadnaravni nevihti; človeška kri je tekla v potokih, nad 100.000 mrtvih in ranjenih je pokrivalo bojno polje.

Pa kaj? Ali smo se danes zbrali, da proslavljamo morebiti samo to mesarsko klanje bitke pri Lipskem? Ali smo tako kruti in brezčutni, da se hočemo še naslajati nad drhtečimi vzdihii in jeki stotisočev, umirajočih v mladostnem cvetu na bojnem polju?

O, današnje slavje stoji veliko višje! Hekatombe človeških žrtev v bitki pri Lipskem so dovedle do odločitve nad 20letno skoro neprestano krvavo vojskovanje vse Evrope proti najsilovitejšemu osvojevalcu in strahovalcu sveta, kar jih pozna človeška zgodovina, proti silnemu Napoleonu; prižgale so evropskim državam zopet luč svobode, luč miru; postavile so daleč viden mejnik novi zgodovinski dobi.

In zaradi tega velikega svetovnega pomena bitke pri Lipskem praznujemo danes nje stoletnico.

Mi Avstrijci pa imamo še poseben povod, praznovati današnjo stoletnico. Saj je bila ravno Avstrija največ udeležena v dolgih francoskih vojnah in je tudi za končno odločitev v bitki pri Lipskem največ pripomogla in žrtvovala, imela je vrhovno poveljstvo in bitka sama se je izvršila po načrtih, ki jih je napravil Radecky, pozneje slavni naš vojskovodja oče Radecky. Zmaga pri Lipskem je torej v prvi vrsti zmaga Avstrije.

In končno je za našo ožjo domovino Kranjsko še en veleznamenit povod, veseliti se današnje stoletnice. Vzporedno namreč in istodobno z bojnimi operacijami, ki so končno dovedle do bitke pri Lipskem, je bilo ravno v naših krajih, na Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem in tudi v naši Ljubljani postransko sicer, toda za nas velevažno bojišče, na katerem so naši z zmago nad Francozi dosegli, da se je Kranjska dežela, ki jo je skozi štiri leta in pol Napoleon imel v svoji oblasti, zopet združila z Avstrijo.

Današnje slavje je torej prvič splošno svetovno, drugič avstrijsko-patriotično in tretjič kranjsko-domorodno.

Slavnosti pa ne moremo lepše praznovati, nego če se najprej seznanimo v glavnih potezah z zgodovino tistih časov, ker le stvarno razumevanje razgreje srca in rodi pravo navdušenje ter spremlja človeka kot zvest tovariš skozi celo življenje.

Poseči pa nam je v zgodovini nekoliko dalje nazaj, ker to zahteva celotna slika skupnih, v eni smeri se razvijajočih dogodkov.

Francoske vojne koncem 18. in začetkom 19. stoletja, ki so z malimi presledki skupaj trajale celih 24 let (od 1792. do 1815.), imajo svoj začetni vzrok v veliki francoski revoluciji in njenih posledicah, pozneje pa v osvojevalnih nasilnostih Napoleonovih. Prvotne ideje francoske revolucije so bile dobre in zdrave, čim so vsebovale svobodo, bratstvo in enakost vseh ljudi in narodov nasproti raznim privilegirancem. Saj se te misli, prav razumevane, ujemajo s temeljnimi pojmi krščanstva. Toda trezni in zmerni elementi so se morali kmalu umakniti strahovladi prenapetih prekucuhov, ki so hoteli vse preobrniti, ki so odpravili celo krščanstvo in umorili kralja in kraljico in z njima tisoče in tisoče nedolžnih ljudi. Taka revolucija je seveda ogrožala tudi vladarje drugih evropskih držav in ni čudo, da so se ti po robu postavili in skupno nastopili proti groznim izrodkom francoske revolucije.

Te skupne nastope konservativnih evropskih vladarjev izprva proti revolucionarni Franciji, kmalu pa proti najhujšemu nje izrodku, proti mogočnemu Napoleonu, imenujemo koalicijske vojne. Bile so štiri.

Prva se je začela že l. 1792., ko sta avstrijski vladar in pruski kralj sklenila zvezo, da ohranita od revolucije ogroženo monarhijo na Francoskem. Bojna sreča pa zaveznikoma ni bila mila. Premalo odločni vojskovodja vojvoda Ferdinand Brunsviški je bil prisiljen, umakniti se s francoske zemlje, kamor je bil vdrl, med umikanjem pa mu je vsled deževja, lakote in boleznih poginila skoro vsa armada.

To je bil prvi začetek odslej neprestano zmagonosnega prodiranja Francozov. Nič ni pomagalo, da se je že prihodnje leto (1793.) po obglavljenju francoskega kralja Ludovika XVI. združilo proti francoski republiki nič manj nego 10 evropskih držav, med njimi v prvi vrsti Avstrija, Angleška in Prusija, poslednja pa je že l. 1795. izstopila iz koalicije, sklenivša sramoten posebni mir v Baslu; tudi ni nič pomagalo, da je l. 1796. avstrijski nadvojvoda Karl

pognal severno francosko armado čez Ren nazaj. Odločba je padla v Italiji, kjer se je prvič v večji meri izkazal kot mojstrski vojskovođa mladi, 27letni general francoske republike Napoleon Bonaparte. Ta je Avstrijce premagal in jih potisnil nazaj čez Kranjsko, Koroško in Štajersko do Semeringa. Takrat so bili Francozi prvič v naših krajih. V Leobnu na Štajerskem se je sklenil začasni, v Campo Formio pri Vidmu na Laškem pa stalni mir, ki je l. 1797. zaključil prvo petletno koalicijsko vojno.

Avstrija je izgubila daljno Nizozemsko in Lombardijo, zato pa dobila Benečansko, Istro in Dalmacijo. Kampoformiski mir torej za nas ni bil preveč neugoden, ker so bili z novo pridobljenimi deželami dani pogoji, da si Avstrija ustanovi tudi pomorsko moč. Odslej sta francosko in avstrijsko območje ločili reki Ren na Nemškem in Adiža na Tirolskem in Laškem.

Toda kampoformiski mir je kaj malo časa trajal. Angleži sploh niso hoteli nič slišati o kakem miru, Francozi pa se ga niso držali. Neopravičeno so posegali v ozemlje na desnem bregu Rena, širili so povsod republikanske ideje in ustanavljali nove republike, osobito so cerkveno papeževo državo izpremenili v rimsko republiko, papeža Pija VI. pa ujetega odvedli na Francosko, kjer je kmalu umrl. Nekoč je pri neki patriotični slavnosti na Dunaju francoski zastopnik Bernadotte razvil izzivajočo revolucionarno trobojnico, razdraženi Dunajčanje pa so jo raztrgali. Taka in enaka izzivanja od strani Francozov so podnetila iznova bojno razpoloženje, osobito ker je bil general Napoleon Bonaparte dosegel, da ga je francoska vlada poslala z ekspedicijo v Egipt, kjer je hotel Angliji na ta način priti do živega, da ji je oškodoval trgovino z Indijo. Tako je prišlo do druge koalicije proti francoski republikli (1799—1802) med Avstrijo, Angleško in Rusijo, katerim so se pridružile še Turčija, Neapol, Portugalsko in Švedsko. Značilno je, da je Prusija ostala nevtralna.

Druga koalicijska vojna je bila s početka za zaveznike ugodna, ker ni bilo Napoleona; zlasti sta se odlikovala avstrijski poveljnik nadvojvoda Karl v južni Nemčiji in ruski general Suvárov v severni Italiji. A Rusi so vsled razprtij kmalu izstopili iz koalicije, Napoleon Bonaparte pa je nenadoma dospel iz Egipta, strmoglavil nesposobno francosko vlado, vzel v lastne roke državne vajeti kot prvi konzul in mahoma porazil Avstrijo, da je morala z njim skleniti lunevillski mir (1801). Ta je v splošnem obnovil določbe kampoformiskega mira in iznova določil Ren in Adižo kot mejo.

Ker se je leto pozneje (1802) sklenil mir tudi med Anglijo in Francosko, se je nekaj časa zdelo, da bodo prenehale večne vojne in da bo nastopil trajen mir.

Ali prišlo je vse drugače, prišlo veliko hujše. Dosedanjim vojnám sta bila vzrok francoska revolucija in francoska republika. Odkar pa je bil dotedanji general francoske republike Napoleon Bonaparte po svojem povratku iz Egipta l. 1799. provzročil državni preobrat, vsled katerega je bila na

Francoskem republika odstranjena in revolucija končana, je postal premočeni Napoleon sam nov hujši vzrok novih veliko strašnejših vojn. V revolucionarnem boju proti absolutizmu vzgojen, postal je sam, ko je dobil vso državno moč v roke, najhujši absolutist. Toda meje domače zemlje so mu bile pretesne za udejstvovanje lastnega absolutizma. Najzhenialnejši vojskovodja, kar jih pozna svetovna zgodovina, a neskončno časti- in slavohlepni in brezobzirni Napoleon je kot novi absolutni vladar francoski zasanjal gorostasno misel, premagati vso Evropo in ustanoviti si svetovno vladarstvo. In ta nebotična misel njegova je bila odslej gonilna moč vsem poznejšim dogodkom.

Najprej pa nam je tu vplesti važno izpremembo v Avstriji. Ko je bil l. 1804. Napoleon Bonaparte izvoljen kot Napoleon I. za dednega cesarja vseh Francozov, proglasil se je tudi avstrijski vladar in rimsko-nemški cesar Franc II. za avstrijskega cesarja pod imenom Franc I., hoteč s tem pokazati, da je Avstrija nasproti francoskemu cesarstvu enakovredna monarhija. Avstrija namreč do tedaj ni imela skupnega imena, dasi ji je pragmatična sankcija osigurala skupno nedeljivo celoto. Avstrijski vladarji so se pač že poprej imenovali tudi cesarji, ali bili so to le kot izvoljeni vladarji starodavne svete rimske države. Od l. 1804. pa imamo torej samostojno avstrijsko cesarstvo.

Pa nadaljujmo potek Napoleonovih vojn, spremljajmo trinoga-strahovalca do omotične višine njegove slave, s katere je bil končno venderle strmoglavljen v svoj prazni nič.

Ker je Napoleon neprestano širil meje svojega območja, ne meneč se za sklenjeni mir, in ker je po vseh pridobljenih deželah nastavljal svoje sodnike in generale za vladarje — tako je n. pr. svojega pastorka Evgena Beauharnais imenoval za podkralja na Laškem, — se je kajpada vseh evropskih držav lotila velika bojazen za lastno varnost. Pod temi vtisi, in ker je bila vojna med Francijo in Angleško že l. 1803. zopet izbruhnila, se je za l. 1805. lahko sklenila nova, tretja koalicija med Angleško, Avstrijo, Rusijo in Švedsko proti silnemu samovoljnežu Napoleonu. Na njegovo stran pa so stopile Španska in južnonemške države: Badensko, Virtemberško in Bavarsko, omamljene od veličine Napoleonove. Prusija je ostala tudi v tretji koalicijski vojni nevtralna.

Na morju je Angleška pri Trafalgarju na jugozahodni obali Španske sijajno premagala združeno francosko-špansko brodovje, a zmagalec Nelson je plačal zmago s svojim življenjem.

Toda odločitev je padla na suhem. Nadvojvoda Karl je mislil, da bo glavno bojišče zopet v Italiji, zato je šel sam tja, poveljstvo v južni Nemčiji pa je dobil širokoustni, a v resnici nesposobni general Mack. Ta je kar naprej udaril skozi Bavarsko, ne da bi bil počakal Ruse, in zasedel trdnjavo Ulm ob gornji Donavi. Napoleon pa, ki je bil natanko poučen o moči in načrtih Avstrijcev, je z neverjetno hitrostjo pridrvel ravno tu sem ter Ulm

obkolil. General Mack se je s 24.000 možmi sramotno moral vdati. Zdaj je imel Napoleon prosto pot. Ob Donavi navzdol se je pomikal, zavzel Dunaj brez odpora in se z glavnim stanom naselil v cesarskem gradu Schönbrunn. Dne 2. decembra 1805. pa je združene Avstrijce in Ruse premagal v takozvani trocesarski bitki pri Slavkovem ali Austerlitzu na Moravskem, vzhodno od Brna. Pri zavezniški vojski sta bila namreč navzoča tudi avstrijski cesar Franc I. in ruski car Aleksander I. Tu je pripomniti, da so l. 1805. Francozi v drugič prišli na Kranjsko in v Ljubljano. Nadvojvoda Karl se je namreč umaknil iz Italije, za njim pa je drvel francoski general Masséna in koncem novembra zasedel Ljubljano, kjer je ostal dober mesec dnij.

V požunskem miru, ki se je nato med Avstrijo in Napoleonom sklenil, je bila Avstrija hudo ponižana. Oddati je morala Italiji Benečijo, Istro in Dalmacijo, s čimer je bila zopet odrezana od morja, Bavarski je morala oddati Tirole s Predarlskim, Virtemberški in Badenski pa takozvane predavstrijske pokrajine. Kot nezatno nadomestilo je dobila Salcburško. Iz schönbrunnskega gradu je Napoleon popolnoma poljubno in brez ugovora jemal in oddajal vsepovsod dežele in krone, kakor je njemu bolj prijalo, in povsod so zavladali njegovi sorodniki, generali in ministri, sebi pa je pridržal vrhovno oblast čez nje. Tako se je končala tretja koalicijska vojna. Avstrija je bila ponižana, a ne strta, z Angleško in Rusijo pa je trajalo bojno razmerje še dalje.

Leto pozneje (1806) je storil Napoleon zopet važen korak v dosego svojega cilja: lotil se je razrušitve stare rimsko-nemške države. Pridobil je zase 16 južno- in srednjenemških vladujočih knezov, da so se ločili od rimsko-nemške države, od Avstrije in Prusije, in sklopil z njimi takozvano rensko zvezo, ki je Napoleona priznala za pokrovitelja, v resnici pa bila od njega čisto zavisna. Ko rimsko-nemški in avstrijski cesar Franc II., odnosno I., na to ni mogel odgovoriti z vojno, ker je bila Avstrija pravkar šele poražena, je takoj izvajal posledice, odložil krono rimsko-nemškega cesarstva in se imenoval odslej samo Franc I., cesar avstrijski. Tako je žalosten konec storila častitljiva, skoraj 1000 let stara rimsko-nemška država. Nad 400 let je bila v rokah Habsburžanov, cesar Franc je bil 20. rimsko-nemški cesar iz habsburške rodovine.

Renska zveza je bila v prvi vrsti obrnjena proti Avstriji in Prusiji, z njo je Napoleonova moč dospela že do sredine, v srce Evrope. Kar je pa najžalostnejše, odslej je nemško-renska zveza v suženjski ubogljivosti z Napoleonom hodila žez drn in strn v boj proti lastnim nemškim bratom.

Napoleon je bil zdaj gospodar južne Nemčije in z brutalno silo je potlačil vsak najmanjši pokret narodne zavednosti. Tako je dal n. pr. v Nürnbergu knjigotrčca Palma kar kratkomalo ustreliti, ker ni hotel izdati pisatelja neke v narodnem duhu pisane male knjižice.

Kaj pa severna Nemčija, predvsem Prusija? Do sedaj je Prusija igrala kaj žalostno vlogo s tem, da je v prvi koalicijski vojni sklenila posebni baselski mir in da se je v drugi in tretji koalicijski vojni izrekla za nevtralnno. A počasi je tudi v Berlinu prihajala bojna stranka na površje, ki jo je posebno kraljica Lujiza podžigala. — Po ustanovitvi južno-nemške renske zveze se je začela snovati kot protiutež severna zveza. Dne 1. oktobra 1806. je Prusija podala Napoleonu ultimatum, s katerim je zahtevala, da Francozi v teku osmih dnij zapuste nemška tla. Napoleon pa je nato takoj odšel k svoji vojski na Nemško in porogljivo odpisal pruskemu kralju Frideriku Viljemu III., da bo odgovor že sam osebno prinesel. In s tem je nastala četrta koalicijska vojna (1806/7). Začela jo je Prusija skoro osamljena in brez Avstrije, a bila je kakor za kazen za dosedanjo brezdelnost pri Jeni in Auerstädtu grozovito poražena. Napoleon se je v svojem brezmejnem napuhu o pruskih generalih zaničljivo izrazil: „Ti Prusi so še neumnejši od Avstrijcev“. Že 12 dnij po bitki je vkorakal v Berlin in se naselil v kraljevi palači, skoro vse nemške trdnjave pa so se v neverjetni brezglavosti vdale. Prusi so ponujali mir, a Napoleon je stavil nesprejemljive pogoje, namreč odstop vseh dežel do Visle in zadrževanje Rusije. Zato se mir ni sklenil.

Tu v Berlinu se je porodila v Napoleonovi glavi zopet gorostasna misel, ki na novo dokazuje neoporečno genialnost in velikopoteznost moža. Ker je uvidel, da Angleški vsled njene premoči na morju nikakor ne more priti do živega, je sklenil, na trgovsko-gospodarskem polju ji odrezati nit življenja. V to svrho je iz Berlina odredil proti Angleški takozvano celinsko zaprtje (Kontinentalsperre), s katerim je prepovedal vsako trgovino, vsak obrat, da vsako dopisovanje med Angleško in državami, stoječimi v Napoleonovem območju. S tem je hotel preprečiti Angleški vsako spečavanje blaga v Evropi, kar bi zanjo pomenjalo smrtni udarec. Ali to celinsko zaprtje se prvič ni dalo popolnoma izvesti, ker so se povsod pojavili kontrobarntarji, drugič pa je bilo dvorezen meč, ki je v roko rezal tudi tistega, ki ga je vihtel, ker so enako kakor Angleška trpele tudi lastne Napoleonove dežele. Zato se končno ni obneslo in Angleška je ostala tja do l. 1815. nepretrgoma v vojnem stanju s Francosko. — Na edino sredstvo, s katerim bi bil čisto sigurno postal gospodar morja in s tem ukrotil Angleško, pa sicer tako iznajdljivi krutež vendar ni prišel. Malo pozneje se je namreč oglasil pri njem iznajditelj prvega parnika Robert Fulton (izreci Fölt'n) in mu ponudil svojo iznajdbo v uporabo. Toda Napoleon ni znal nič fizike, ni spoznal velikega pomena parnika in je spodil moža z neverjetnimi besedami: „Poberite se; vi ste prismoda!“

Iz Berlina je Napoleon odšel proti vzhodu, da se spoprime z Rusi, ki so kakor l. 1805. Avstriji, tako sedaj Prusiji prišli na pomoč. Krvava bitka pri Pruskem Eylauu (8. februarja 1807.) sredi hude zime med strašnim snežnim metežem je ostala neodločena: nobeden ni zmagal, nobeden ni bil premagan. Prvič se je prigodilo, da Napoleon ni zmagal, in ponudil je celo

mir, a ponudba ni bila sprejeta. Na to se je koaliciji pridružila še Švedija, Angleška pa je obljubila denarno pomoč. Kljub temu pa je Napoleon že čez tri mesece Pruse in Ruse pri Friedlandu v vzhodnem Pruskem popolnoma potolkel, na kar se je v Tilži ali Tilsitu na reki Memel sklenil mir, ki je končal četrto koalicijsko vojno.

Pri sklepanju miru se je Napoleon pokazal pravega lisjaka. S čarom svoje moči je premamil carja Aleksandra I.; obljubil mu je, da bosta oba med seboj delila vladarstvo sveta, Aleksander kot cesar vzhoda, Napoleon kot cesar zahoda, in s to obljubo je precej ničemurnega in častihlepnega carja spravil popolnoma na svojo stran, da sta sklenila celo zvezo med seboj. Zaslepljeni ruski car ni izpregledal, da Napoleon delitve svetovnega vladarstva ni resno mislil in da ga je s to pretvezo le mamil, dokler ga je potreboval. To se je pokazalo pet let pozneje, ko je za Napoleona dozorel čas, da udari na Rusijo. — Prusijo pa je Napoleon v tilsitskem miru grozovito k tlom pritisnil: izgubila je polovico vsega svojega ozemlja, namreč vse dežele ob levem bregu Labe in vse poljske pokrajine na vzhodu. Prve je Napoleon združil v westfalsko kraljestvo, ki ga je podelil svojemu najmlajšemu bratu Jerômu in ki se je pridružilo renski zvezi, iz poljskih pokrajin pa je napravil vojvodino varšavsko in jo podelil saškemu kralju. — Prusija se je vrhutega morala zavezati, da pristopi k celinskemu zaprtju proti Angleški, da plača ogromne vojne stroške, da prehrani francosko vojsstvo v svoji deželi, dokler bi se vojni stroški ne plačali, in da stanja lastnega vojstva nikdar ne sme povečati nad 42.000 mož. Tako je Prusija ležala krvaveča in izdihujoča na tleh. Razen Avstrije in švedskega Pomorja je sedaj vsa Nemčija stala pod vplivom Napoleonovim. Takšen je bil izid četrte koalicijske vojne.

Nadaljnji računi svetovnega osvojevalca Napoleona so kazali na Pirenejski polotok. Tudi tega si je hotel osvojiti, kakor si je doslej osvojil Italijo in Nemčijo. Ne da bi vam podrobno razlagal, naj le na kratko povem, da je l. 1808. na Portugalskem prepodil vladajočo rodbino Braganza in se na to polastil tudi do tedaj prijateljske Španije ter jo izročil svojemu bratu Josipu.

Proti takim nezaslišanim nasilstvom pa se je na Španskem in Portugalskem dvignil ves narod v fanatično razgretem gnevu. Osnovale so se povsod prostovoljske narodne čete, „junte“ imenovane, ki so neprestano na vseh krajih zdaj tu zdaj tam s posameznimi malimi napadi v takozvani „guerilla“-vojni čedalje občutneje vznemirjale in oškodovale sovražno francosko vojsstvo. Prvič je skušil Napoleon, kaj se pravi ljudska moč v boju za svobodo. Ker je posebno duhovščina vsled neštevilnih cerkvenih ropov vedno huje podžigala in navduševala ljudstvo na odpor proti skrunitelju krščanstva in ker so tudi Angleži izdatno pomagali z denarjem in z oboroženo močjo, moral je Napoleon sam priti na Špansko, da reši vojsko. Pa do popolne zmage ni prišel, osobito ker je bil kmalu na to (l. 1809.) zopet drugje zapleten v hudo vojno, kamor je moral večino čet iz Španske peljati.

Poroča se, da se je baš takrat mnogih Napoleonovih velikašev lotila zla slutnja, da pomeni španska narodna vstaja začetek konca Napoleonovega. In tako je tudi bilo. Res je Napoleon odslej še mnogokrat zmagal in s svojimi zmagami došel na vrhunec slave; ali kal končnega propada je že klila in se neprestano krepila. Ideja, da treba svet rešiti Napoleonovega tiranstva, je povsod oživila in prodirala v čedalje širše kroge in sloje.

Prva je bila zopet Avstrija, ki se je l. 1809. dvignila na osvoboditeljno vojno proti Napoleonu. In to leto in ta vojna tvori v resnici pripravljajanje na končno zmago evropskih narodov l. 1813.

Od poraza pri Slavkovem ali Austerlitzu in požunskega mira l. 1805. se je Avstrija čudovito hitro opomogla in prerodila. Dokazalo se je zopet, da hude narodne in državne nesreče vzbude le novo požrtvovalnost, okrepe lastno moč in podžgo navdušenje za sveto domovinsko stvar. In tako je bilo takrat tudi v Avstriji. Novi državni kancler grof Filip Stadion, zakleti sovražnik Napoleonov, je bil duša raznim blagodejnim preosnovam, ki so dvigale duševno in gmotno stanje ljudstva in s tem samozavest in čustvo za nezavisnost. Nadvojvoda Karl je kot vojni minister temeljito preosnoval vojaštvo in skupno z nadvojvodo Ivanom organiziral domobranstvo, ki je obsegalo vse orožja sposobne, ne v armadi službujoče moške od 18. do 45. leta in štelo 145 bataljonov, razdeljenih po deželah in v teh po okrožjih. In nova cesarica Marija Ludovika, ki jo je vzel cesar Franc l. 1808., je bila utelešena bojevitost. Kmalu se je kakor na Španskem bojna navdušenost lotila vseh dežel, vseh narodov, vseh slojev. Netile so jo osobito bojevite brambovske pesmi, ki sta jih med drugimi zlagala dunajska pesnika Castelli in Collin in ki so se pri vsaki priliki prepevale. Tudi naš Valentin Vodnik je pesnil take brambovske pesmi. Požrtvovalnost ljudstva ni poznala mej. Sami od sebe so prihajali pod zastave mladeniči in možje, kmetski sinovi in plemenitaši, imovitejši pa so vrhutega po vzgledu cesarice in dvora pokladali na oltar domovine denar in razne dragocenosti. Celotne žene in dekleta so ponudile domovini svojo pomoč, da celo marsikateri menih je slekel kuto in oblekel cesarsko suknjo. Vzplamtelo je velikansko, pravo ljudsko navdušenje, ki je čedalje hujše sililo na obračun z Napoleonom.

Pod takim duševnim razpoloženjem se je pričela avstrijska osvoboditeljna vojna l. 1809. Trenotek je bil tudi zato ugoden, ker je bil Napoleon na Španskem zaposlen. Ali žal, da je Avstrija ostala sama v tej vojni, ker ni bilo dobiti nobenega zaveznika. Kratkovidna Prusija je bila zopet nevtralna; l. 1805. ni bila Avstriji pomagala, zato je l. 1806/7. brez Avstrije morala stati Napoleonu nasproti in doživeti silno ponižanje. In sedaj je zopet Avstrija ostala brez pruske pomoči. Pač čudno nesoglasje. Angleška tudi ni nič storila za Avstrijo, Rusija pa je bila celo z Napoleonom zvezana. Nasprotno pa je imel Napoleon izdatno pomoč v nemškem vojstvu renske zveze.

Avstrija je postavila tri armade, glavno središčno pod nadvojvodom Karlom proti južni Nemčiji, levo pod nadvojvodom Ivanom proti Italiji, desno pa pod nadvojvodom Ferdinandom v Galiciji proti Rusiji. Glavni sunek se je imel izvršiti v sredini, na Nemškem. Toda Napoleon je z renskimi četami zmedel in razpršil Avstrijce pri Regensburgu na Bavarskem, da so se morali umakniti na Češko in dalje proti Dunaju. In zopet je šel Napoleon ob Donavi navzdol in v drugič zasedel Dunaj ter se zopet nastanil v schönbrunnskem gradu. Tako so imeli desni breg Donave pri Dunaju Francozi v rokah, levemu pa so se od severja bližali Avstrijci. Ko pa je Napoleon hotel iti na levi breg, zgodilo se je nekaj neverjetnega, do tedaj nezaslišanega: nadvojvoda Karl je Napoleona pri vaseh Aspern in Essling tik Dunaja v grozoviti bitki odločno premagal, da se je moral umakniti na donavski otok Lobau. Siloviti mojster bitk je bil prvič v življenju poražen, čar nepremagljivosti, ki ga je do sedaj obdajal, je bil razpršen, dokaz je bil podan, da je Napoleon premagljiv. Hrabrost Avstrijcev je Napoleon sam priznal, rekoč svojemu bratu Josipu, ki ni bil v bitki: „Ti nisi videl Avstrijcev pri Aspernu, torej nisi ničesar videl“.

Nepopisno je bilo veselje Napoleonovih sovražnikov po vsej Evropi. Še eno bitko in rešeni smo! tako se je glasilo vsepovsod. Oči vse Evrope so bile vprte v Avstrijce pri Dunaju in z nestrpnostjo so čakali novih poročil. Žal, teh ni bilo, dolgih šest tednov ne. In vendar je bila prilika tako lepa. Porazeni Napoleonovi vojaki so trpeli glad in žejo in pomanjkanje streliva, Napoleon sam je bil od duševnega in telesnega napora tako utrujen, da je zaspal in spal nepretrgoma 36 ur, da so se generali že posvetovali, kaj storiti, ako se več ne prebudi. O da bi bil takrat Karl zmago izrabil in iznova udaril! Zgodovina bi bila za štiri leta okrajšana, slava Avstrije pa neizmerna. Pa zmagalec se je bal premaganca in — ni udaril. To se je kruto maščevalo.

O dogodkih na postranskih bojiščih v tem času ni da bi obširno govoril. Naj omenim le to, kar je bilo v zvezi z glavno operacijo. Nadvojvoda Ivan, ki se je sicer srečno bojeval v Italiji proti Francozom, je moral po porazih središčne armade pri Regensburgu zapustiti Italijo in hiteti bratu Karlu na pomoč. A podkralj italijanski, Evgen Beauharnais, je z vso silo pritiskal za njim, zavzel avstrijske Termópile pri Malborjétu in Predelu, ki sta jih z nečuvveno hrabrostjo do zadnje kaplje krvi branila avstrijska stotnika Hensel in Herman, potisnil nadvojvodo Ivana v stran na Ogrsko ter se sam združil z Napoleonom pri Dunaju.

Napoleon pa se kljub hudemu porazu pri Aspernu še ni smatral premaganega, kaj-li še izgubljenega. Na lobauskem otoku je kmalu preosnoval in spopolnil svojo vojsko, nato pa udaril pri Wagramu, nekoliko severno od Asperna, zopet na Avstrijce. Ti so se nad vse hrabro držali in nestrpno pričakovali pomoči od nadvojvode Ivana, ki bi bil sigurno bitko odločil v prilogo Avstrijcev. Toda žal, Ivanova armada je z Ogrskega tri ure prepozno

došla na bojišče. Avstrijci so bitko izgubili in umakniti so se morali do Znojma na Moravskem. Pa ta izguba sama na sebi še ne bi bila tolikega pomena, ker avstrijska armada nikakor ni bila uničena; ali povzročila je nekaj, kar je strašnejše od izgubljene bitke: pogum je vsem upadel, pa prav vsem, cesarju, nadvojvodam, dvoru, generalom, vojakom in ljudstvu. Z izgubljenim pogumom pa je vse izgubljeno. Schönbrunnski mir je žalostno končal to s tolikimi nadami pričeto osvoboditeljno vojno l. 1809. Avstrija je izgubila eno tretjino vsega svojega ozemlja. Najhujše jo je zadela izguba pokrajin ob Jadranskem morju, namreč Goriške, kar je imela še Primorske, Gorenje Koroške krog Beljaka, Kranjske in Hrvaške do Save. Tem deželam je pridružil Napoleon še Pusto dolino na Tirolskem, Istro, Dalmacijo in Dubrovnik in iz vsega ustvaril novo državo „Ilirske province ali pokrajine“, ki naj bi bile močna predstraža proti Avstriji. Glavno mesto je bila Ljubljana, kjer je vladal ilirski guverner. S tem je torej Kranjska l. 1809. prišla pod Francoze in kranjski fantje so postali francoski soldatje. — Tudi Tirolski se je Avstrija morala končnoveljavno odpovedati. Dežela se je razkosala na tri dele, severnega je obdržala Bavarska, južni se je priklopil Italiji, Pusta dolina pa se je združila z Ilirskimi pokrajinami. Zaman je bila genljiva zvestoba Tirolcev do Avstrije, zaman ves zmagonosni boj Andreja Hoferja, ki je trikrat bil prepodil sovražne Bavarce in Francoze iz dežele. Ker je tudi po schönbrunnskem miru še nadaljeval boje, so ga Francozi od treh strani prijeli in premagali, da se je umaknil v gore. A našla se je podla duša, ki je Hoferja izdala. Odvedli so ga na Laško in v Mantui l. 1810. na povelje Napoleona ustrelili. Padel je kot mučenik zvestobe in vdanosti do Avstrije in cesarja. Dasí pa je bil njegov osvoboditeljni boj končno brezuspešen, vzgled Tirolcev je mogočno učinkoval na podjarmljena ljudstva in jih bodril k novemu pogumu.

Zdaj, po porazu Avstrije, je bil Napoleon na vrhuncu svoje moči in slave. Čutil se je gospodarja celinske Evrope razen Rusije in Turčije. Sanje o svetovnem vladarstvu so postajale kri in meso. Trebalo je le še lastno dinastijo utrditi, trebalo je vso neskončno srečo venčati s prestolonaslednikom. A Napoleonov zakon z Josipino Beauharnais je ostal brez otrok. Značilno je za velikega samovoljneža, da se je od svoje žene kar kratkomalo ločil in zasnubil in dobil drugo ženo. In ves svet je bil presenečen od neverjetne vesti: Napoleon je zasnubil in dobil hči pravkar premaganega avstrijskega cesarja Marijo Lujizo, dobil komaj četrť leta po schönbrunnskem miru, ko so se bojna polja pri Aspernu in Wagramu baš dobro ohladila, skoro v istih dneh, ko je izdihnil svojo blago dušo Andrej Hofer, zadet od francoskih krogel. Težko sta se cesar in hči odločila v to žrtev, a odreči nista mogla, višji oziri politike so bili odločilni. Leto dni pozneje (1811.) se je Napoleonu res rodil sin, ki je že v zibelki dobil ponosni naslov „kralj rimski“.

Zdaj Napoleon tudi ni več prikriival svojih načrtov o svetovnem vladarstvu. L. 1811. je rekel bavarskemu generalu Wredeju: „Encore trois ans et je serai maître de l'univers“ (Še tri leta, pa bom gospodar vsega sveta).

Pa prišlo je drugače, namesto svetovnega vladarstva je prišel konec vsega prav po pogovoru, da ošabnosti sledi padec.

Zveza med Napoleonom in ruskim carjem Aleksandrom I., sklenjena po tilsitskem miru l. 1807. in obnovljena v Erfurtu l. 1808., po kateri naj bi si bila delila svetovno vladarstvo „cesar zapada“ Napoleon in „cesar vzhoda“ Aleksander, je bila za Napoleona kajpada neodkritosrčna in le navidezna, dokler je Rusijo potreboval. Zdaj je Napoleon mislil, da je dozorel čas, da izpodrine tudi severnega orjaka. In prišlo je l. 1812. do strašne vojne med Napoleonom in Rusijo, v kateri pa je Napoleon čutil slovansko pest in izgubil vso armado. Nad 600.000 mož je štela njegova velika armada, „la grande armée“, v kateri so bili zastopani vsi evropski narodi. Tudi Prusija in Avstrija sta morali poslati pomožne čete, prva 20.000 mož z generalom Yorkom, ki pa je bil pod vrhovnim poveljstvom francoskega generala Macdonalda, druga 34.000 mož pod poveljstvom Schwarzenbergovim. Pruska armada je tvorila levo krilo in prodirala ob Baltiškem morju proti Rigi, avstrijska armada pa je bila na desnem krilu in prodirala iz Galicije proti južni Rusiji. Ves velikanski prostor v sredi pa je zavzemala ponosna „grande armée“ pod osebnim vodstvom Napoleonovim.

Ker je ruska armada štela samo eno tretjino Napoleonove, so si Rusi pod poveljstvom Kutusovim izbrali poseben način bojevanja: izogibali so se vsaki glavni bitki ter se neprestano umikali, požigaje za seboj vse vasi in pokončevaje ves živež in vso pitno vodo. Na ta način so Napoleona izvabili do Moskve. Komaj pa se je ta v mestu naselil, je začelo goreti na vseh straneh. Rusi sami so mesto zažgali, da bi s požarom ugonobili sovražnika. Napoleon je uvidel, da nima kje prezimovati in ukazal je povratek.

Ali ta je bil hujši od najbolj krvave bitke. Vsled mraza in lakote, in ker so bili ruski kozaki vedno za petami, je v malo tednih poginila skoro vsa armada; najstrašnejše se ji je godilo ob umikanju čez reko Berezino; le kakih 30.000 jih je doseglo nemško mejo, a v groznem stanu: izstradani, v cunjeh napol zaviti, brez orožja, mrkljih, plahih pogledov. Le kadar so jih otroci po vaseh zastrašili s klicem „kozaki gredo!“, so pospešili trudne korake. Nemško ljudstvo pa je pelo:

„Gott selber hat gerichtet
Und seinen Feind zernichtet. —
Ritter ohne Schwert,
Reiter ohne Pferd,
Flüchtling ohne Schuh,
Nirgend Rast und Ruh.
So hat sie Gott geschlagen
Mit Mann und Roß und Wagen.“

Napoleon sam je ušel na navadnih kmetskih saneh. Prišedši v Pariz, je strmečemu svetu sam naznanil grozno šibo božjo, ki ga je udarila, z neskončno frivolnimi besedami: „Velika armada je uničena, cesar je zdrav kot nikdar prej“.

Razmeroma malo so v tej vojni trpeli Prusi, še manj pa Avstrijci, ker so bili tajno dogovorjeni z Rusi, da se bodo le navidezno bojevali.

Največjega, morebiti edino odločilnega pomena za ves nadaljnji razvoj dogodkov pa je bilo, da se Rusi niso zadovoljili s tem, da so Napoleona prepodili iz svojega ozemlja, ampak da so, potem ko je Kutusov iz Kališa na ruskem Poljskem v oklicu vso Evropo pozval pod orožje proti Napoleonu, udarili še naprej in vztrajali v bojnem stanju, prepričani, da treba Napoleona popolnoma ugonobiti, če hoče Evropa doseči mir. S tem so namreč Rusi šele zbudili Prusijo, da se je postavila na lastne noge in se z Rusi zvezala proti Napoleonu. To dejstvo se v tradicionalni zgodovini vse premalo poudarja. Po vsej pravici smemo torej reči, da so plameni goreče Moskve zažgali prve baklje k pogrebu Napoleonovemu in da so Rusi zasadili prvo lopato za Napoleonov grob.

Podrobno so se nadaljnji dogodki tako vršili.

Zadnji boji umikajoče se francoske armade z zasledujočimi Rusi so se bili na levem, severnem krilu. Bil je to Macdonaldov kor, ki je vseboval po večini Pruse z generalom Yorkom. Rusi pa so s spretnim manevriranjem ločili Yorka od Macdonalda. In zdaj se je zgodil tisti nepričakovani, toliko slavljeni čin, da je 30. decembra general York odpovedal pokorščino vrhovnemu francoskemu generalu Macdonaldu in samolastno sklenil z ruskim generalom Diebičem v nekem mlinu pri Tauroggenu pogodbo nevtralnosti, svojemu pruskemu kralju pa pisal: „Veličanstvo! Sedaj je trenotek, da se osvobodimo ošabnega zaveznika.“ In ta znamenita pogodba je začetek nove, zadnje osvoboditeljne vojne, ki je končno vendarle Napoleona strmoglavila. Pruski kralj Friderik Wilhelm III. je šele naknadno odobril smeli Yorkov korak. Po daljšem obotavljanju pa je sklenil 28. februarja 1813. zvezo z Rusijo in napovedal Napoleonu vojno.

Prusija se je bila v zadnjih letih zelo opomogla od poraza pri Jeni in Auerstädtu. Osobito pa je avstrijska požrtvovalnost in navdušenost l. 1809. mogočno učinkovala nanjo, da so tudi tam po avstrijskem vzgledu osnovali deželno brambo in se je lotila splošna bojevitost ljudstva, ki so jo takisto razni pesniki podžigali. Ko je bil kralj objavil poziv za osnovo prostovoljskih čet, so se kar trumoma oglašali najinteligentnejši mladeniči. Najznamenitejši prostovoljski zbor je bil oni, ki mu je poveljeval major Lützw. Obstojal je iz samih Neprusov, v njem so bili poleg Nemcev Rusi, Madjari, Lahi, Španci in celo Albanci in Turki. Tu je bil tudi pesnik Körner. — Ko pa je kralj objavil znameniti oklic na svoje ljudstvo, prevzela je to enaka požrtvovalnost in bojevitost kot l. 1809. Avstrijce.

Toda začetni boji so bili zopet nesrečni za oba zaveznika. Po več bitkah je Napoleon z novo armado, ki jo je takorekoč iz tal izteptal, potisnil Pruse

in Ruse nazaj preko Odre in zasedel celo Vratislav. Ker sta bila pa oba dela preutrujena, se je sklenilo daljše premirje in Laba določila za demarkacijsko črto, Avstrija pa se je trudila doseči za oba dela častni mir. Značilno je za velikega človeškega klavca Napoleona, kar je rekel posredujočemu avstrijskemu zastopniku Metternichu: „Ha, kaj je meni, če pogine en milijon ljudi“. Mir se je izjalovil ob trmi Napoleonovi.

Zdaj pa je padla kocka. Od 10. na 11. avgusta o polnoči se je Avstrija odpovedala Napoleonu in pridružila Prusiji in Rusiji. Prvič so nastopile glavne tri celinske države skupno proti silnemu osvovjevalcu sveta. In v edinosti teh treh je bila moč, je bila zmaga. Česar posamezne do sedaj niso mogle, to so dosegle vse skupaj. Z vstopom Avstrije v skupno osvoboditeljno vojno je bil nje uspeh osiguran.

Zavezniki so zdaj postavili tri armade, glavno, šlezijško in severno. Glavna armada, pri kateri so se nahajali vsi trije vladarji, je bila na Češkem, obstoječa iz Avstrijcev, Prusov in Rusov, pod poveljstvom opreznega in premišljenega avstrijskega vojskovodje kneza Schwarzenberga, ki se je do sedaj v neštetih bitkah izkazal in se baš v ruski vojni seznanil s francosko vojno upravo. Šlezijška armada, obstoječa iz Prusov in Rusov, je bila v Šleziji pod poveljstvom 70letnega, a mladeniško čilega in skrajno drznega pruskega generala Blücherja. Nemci so ga imenovali „Marschall Vorwärts“, Rusi „Pašol“, ker je bilo njegovo stalno geslo: naprej, le naprej! in ni nič bolj sovražil nego „das verfluchte Rückwärtsen“, kakor je sam dejal. Njega so se Francozi najbolj bali; kadar so ga zagledali, jahajočega v divji ježi na čelu rdečih huzarjev, so kriknili „le roi rouge!“ (rdeči kralj) in se navadno spustili v beg. Njegovo sovraštvo do Napoleona znači najbolj dejstvo, da je bil pred rusko vjno raje izstopil iz službe, nego da bi bil šel z Napoleonom nad Ruse. Pripoveduje se, da je takrat kakor brezumen letal doma po sobi in z golo sabljo mahal po muhah na steni, zdaj zdihovaje „Napoleon! Napoleon!“ nato pa besno sikaje: „Runter muß er, runter von 'n Thron, eher will ick nich sterben!“ Tretja je bila severna armada, obstoječa iz Prusov, Rusov, Švedov in Hanseatov na Braniborskem ali v Brandenburgu krog Berlina pred poveljstvom švedskega prestolonaslednika Karla Ivana. Vrhovno poveljstvo vseh treh armad je imel knez Schwarzenberg. — Izmed istodobnih postranskih bojišč naj omenjam samo ono v naših krajih, kjer je fem. Hiller operiral proti laškemu podkralju Evgenu Beauharnais, da zavzame Ilirske province. Toda o tem pozneje.

Češka, šlezijška in severna armada so bile tako postavljene, da so tvorile velikanski, proti Draždanom na zapadu odprti polkrog. Glavni vojni načrt zaveznikov je stremil za tem, da se ta polkrog v medsebojnem približevanju čet vedno bolj zoži in tako Napoleon obkoli in uniči ali pa vsaj k umikanju prisili. Napoleon pa je po podkupljenem izdajalcu izvedel za ta načrt in sklenil, vse tri armade čim prej posamezno potolči, predno bi se združile.

Odredil je, da gre maršal Oudinot proti Berlinu in severni armadi, maršal Ney proti Blücherju, maršal Davout iz Hamburga severni armadi v hrbet, sam pa je stal pri Draždanah glavni armadi zaveznikov nasproti.

Ali v drugi polovici avgusta, ves september in v prvi polovici oktobra je Napoleon zaman poskušal, nasprotnike posamezno poraziti. Nasprotno, vsi poskusi izposlanih maršalov so se izjalovili. Severna armada je pri Großbeerenu in Dennewitzu porazila Oudinota, Blücher je ob Katzbachu uničil Neyevega generala Macdonalda. Tudi Davout na skrajnem severnem bojišču se je moral vrniti, ker so ga prostovoljski zbori od vseh strani hudo nadlegovali in so mu Lützowci v spopadu pri Gadebuschu na Mecklenburškem (s. z. od Stetina) odvzeli vso proviantno kolono. Tu je padel tudi mladi pesnik Körner. Le Napoleon sam je pri Draždanah prvotno premagal glavno armado in jo potisnil na Češko nazaj. A zasledujoči general Vandamme je bil pri Hlumu ali Kulmu v Topliški dolini na Češkem uničen in zajet.

Napoleon se je jezil, da gre vse narobe, kjer ni sam navzoč. Bal se je, da bi ga nasprotniki ne obkolili, in umaknil se je 14. oktobra severozapadno proti Lipskemu. Zavezniške armade pa so nagloma prodirale za njim. In tu, pri Lipskem, se je odigrala končna tragedija v tridnevni bitki dne 16., 18. in 19. oktobra.

Prvi je dospel Schwarzenberg s češko armado. Napoleon se je postavil na južni strani mesta v polkrogu z nazaj zavitima kriloma in je hotel glavno armado potolči, predno bi dospeli šlezijška in severna. Ob enem je proti tema dvema na severni strani mesta postavil maršala Marmonta in Neya z naročilom, da za odločilni trenotek prihitita na južno stran. Toda Schwarzenberg se je bil prej dogovoril z Blücherjem. V noči od 15. na 16. oktobra so se na južni strani visoko v nočno temo dvignile tri velike bele rakete; njim so odgovorile na severju štiri velike rdeče rakete — dogovorjeno znamenje: Blücher je dospel. In severna armada je morala potemtakem tudi skoraj priti, takisto ruska rezerva pod Benningsenom. Zato se je Schwarzenberg odločil, da drugo jutro prične bitko. Kratek, a jednat je bil oklic, s katerim je Schwarzenberg ohrabil in podžgal pogum vojakov. „Važen trenotek svetega boja je napočil, odločilna ura bije, pripravite se za boj! Rusi! Prusi! Avstrijci! Bojujete se za eno stvar, bojujete za svobodo Evrope, za neodvisnost vaših držav, za neumrljivost vaših imen. Vsi za enega, eden za vse! S tem vzvišenim klicem začnite boj! Ostanite mu zvesti v odločilni uri in zmaga bo vaša!“

Drugo jutro, dne 16. oktobra, je bilo deževno-megleno. Ob devetih se je zjasnilo. Na dogovorjeno znamenje treh topovskih strelav so zavezniki na vsej južni, jugozahodni in jugovzhodni črti hkrati začeli boj z grozovito kanonado, kateri so Francozi takisto odgovarjali. 1400 topov je hkrati in neprestano pokalo. Najstarejši vojaki so zagotavljali, da se ne spominjajo kdaj takega grmenja in bučanja. Začetkoma so francoske vrste povsod jele omahovati. Napoleon pa je zbral najhrabrejše čete in z njimi napravil protinapad.

Razvil se je strahovit boj na bližino in nož, ki je trajal več ur. Petkrat, šestkrat so bile posamezne pozicije zavzete in zopet izgubljene. Popoldne pa je odredil Napoleon, da 8000 konjenikov težke kavalerije z vso silo in v najhujšem diru predere nasprotno središče. Kakor divja vihra so ti pridrveli, teptaje pod seboj infanterijske kareje. Že se je zdelo, da je središče prebito, že so se bližali holmu, na katerem sta stala ruski car in pruski kralj s Schwarzenbergom — avstrijski cesar je prišel nekaj pozneje. Napoleon si je bil že v svesti zmage in poslal je brzega sela v mesto, naj zvonovi vseh cerkva zvone k zmagi. V tem odločilnem trenutku je Schwarzenberg potegnil sabljo, se postavil na čelo ruskim kozakom, ki so tvorili telesno stražo vladarjev, ter z njimi zdirjal v protinapad. Od vseh strani so se jim mahoma pridružile druge konjeniške čete in sunek protinapada — je uspel, Napoleonov napad je bil odbit, najhujša nevarnost odstranjena, zmaga Francozom preprečena.

Toda kje sta maršala Marmont in Ney? Zakaj nista prišla po ukazu v odločilnem trenutku s severne strani Napoleonu na pomoč? O ta dva je imel stari, vedno točni in zanesljivi Blücher, ta čudoviti sabljar-kladvar, v tako trdih kleščah, da se nista mogla ganiti, kaj-li še da bi prišla Napoleonu na pomoč.

Ko je zgodnji jesenski mrak legel na zemljo in zaustavil bojevanje, sta obe sovražni vojski zavzemali skoro ista stališča kakor pred bitko. Odločba še ni padla. Le eno je bilo čisto gotovo: Napoleon ni zmagal.

Naslednji dan 17. oktobra je bila nedelja. Kdo je bil prejšnji dan zmagalec, kdo premaganec, se je sedaj pokazalo. Napoleon je ponudil pogajanja o miru in v to svrhu poslal ujetega generala Meerveldta k svojemu tastu, avstrijskemu cesarju Francu, ki je bil medtem dospel na bojišče. Sklenilo se je, da se Napoleonu niti ne odgovori. Pa udarili se ta dan tudi niso. Saj severne armade in Bennigsenove rezerve še vedno ni bilo. Počasi pa sta tekom dneva obe dospeli in zamašili na vzhodni strani vrzel med Schwarzenbergom na jugovzhodu in Blücherjem na severju. Tako je bil železni obroč krog Napoleona sklenjen. Ta je to čutil in potegnil svoje čete po noči na 18. oktobra skoro uro hoda bližje proti mestu, da bi tako zavzemal gostejše in za obrambo trdnejše stališče.

Dne 18. oktobra, torej danes pred sto leti, na vse zgodaj pa je jela strašna bitka iznova divjati. Zavezniki so bili zdaj v veliki premoči. Napoleon je to vedel; izid bitke ni bil več dvomljiv. Zato ni več napadal, ampak samo branil se, a branil kakor lev, da so zavezniki vsako ped zemlje le s potoki krvi osvojili. Dočim pa sta bili desno in levo Napoleonovo krilo že nazaj potisnjeni, je v sredini, ki je tvorila top kot pri selu Probstheida, Napoleon sam krčevito vztrajal. Zato pa tam ni bil več boj, bilo je mesarsko klanje. Toda nič ni več pomagalo. Proti večeru je bila bitka toliko kot odločena. Napoleon je odredil, naj se prično priprave za umikanje.

Ta ugodni razvoj bitke je hitel Schwarzenberg sporočiti svojemu cesarju. Vsi trije vladarji so stali kake pol ure za bojno vrsto na malem holmu. Neko sodobno poročilo pripoveduje: Ko je Schwarzenberg naznanil zmago, se je cesarju Francu utrnila solza po licu. Nemo je odložil klobuk in meč na zemljo, pokleknil in roke povzdignil v tiho molitev. Nato sta pokleknila tudi ruski car in pruski kralj, za njima pa vsa generaliteta. In vsi so šepetali zahvalnico vsemogočnemu vladarju vojskinih trum. Bil je veličasten prizor. In čudo, slovesne tišine niti konji niso motili; nobeden ni zarezgetal, nobeden udaril s kopitom ob tla.

Cesar Franc je nato še na bojnem polju Schwarzenbergu podelil veliki križ Leopoldovega reda. Schwarzenberg pa je snel z vratu komanderski križec reda Marije Terezije ter ga podal svojemu generalštabnemu šefu Radetzkyju rekoč: „Ta križ je nosil veliki Laudon — nobenemu vrednejšemu ga ne morem odstopiti“. Kdor ve, kaj je v vojski generalštabni šef, ta bo vedel ceniti pomen odlikovanja.

V noči od 18. na 19. oktobra je sedel Napoleon utrujen in ves potrj pri stražinem ognju. Kar udarita dve granati hitro zapored v plamen predenj. Napoleon se zdrzne in — ukaže splošno umikanje. Zato so bili dne 19. oktobra samo še boji na Napoleonovi strani za varstvo umikanja in vojaško čast, na zavezniški strani pa za vzetje mesta samega. Nепrestano so valovale poražene francoske čete v mesto in na zapadni strani zopet iz mesta po poti, ki pelje proti Renu. Napoleon je ponovno zašel v vrtinec bežečih, ki so ga preklinjali, in se je rešil le po stranskih potih. Zavezniki so od treh strani naskočili mesto in ga zavzeli, nato pa v divjem počestnem boju Francoze potisnili proti mostu čez Elstero. Ker Napoleon ni bil vajen umikati se, je dal le nezadostna povelja. Most čez Elstero so prezgodaj porušili, zato je stotine jih utonilo, med njimi knez Poniatowski, tisoči pa so bili odrezani in ujeti. Ob eni opoldne so vkorakali zavezniki v mesto, obriskani od prebivalcev kot rešitelji. Tu je na javnem trgu car Aleksander objel in poljubil starega Blücherja.

Konec je bil bitke pri Lipskem, Evropa je bila rešena.

Nadaljnji dogodki se v spopolnitev slike lahko kratko povedo. Napoleon je bežal neprestano do Francoskega. Dežele renske zveze so ga zapustile in so prestopile k zaveznikom, nekatere že med bitko. Ob novem letu 1814 so zavezniki prekoračili Ren z namenom, prodreti do Pariza. Napoleon se je kot obstreljen lev branil v še nekaj krvavih bitkah, a 31. marca so vkorakali zavezniki v Pariz ob zvokih avstrijske cesarske pesmi. Napoleonov pohod na Dunaj je bil maščevan. Malo dni pozneje je francoski senat Napoleona in njegovo rodbino odstavil, na kar se je ta po brezuspešnih poskusih, ohraniti krono svojemu sinu, tudi sam odpovedal prestolu. Pustili so mu cesarski naslov, dali mu letno plačo dveh milijonov frankov in ga poslali v prognanstvo na otok Elba v Sredozemskem morju, ki se mu je prepustil kot samostojna kneževina.

V prvem pariškem miru l. 1814. so s Francosko državo zelo dobrohotno postopali. Obdržala je meje izza l. 1792., ki jih je imela prvotno pred vsemi vojnami. Splošno evropske zadeve pa so se obravnavale in končno l. 1815. rešile na velikem dunajskem kongresu pod predsedstvom avstrijskega državnega kanclerja kneza Metternicha.

Sredi teh obravnav pa je Napoleon še enkrat prišel na površje. Nepričakovano je zapustil Elbo s 1000 možmi telesne straže in prišel na Francosko, kjer so vse čete zopet k njemu prestopile. Ali isti zavezniki so ga proglasili za motitelja miru in sklenili, onemogočiti ga za vselej. Angleži pod Wellingtonom in Prusi pod Blücherjem so ga pri Waterloo na Nizozemskem končno in docela premagali. Svetli meteor, ki se je bil tako nagloma pokazal in nekaj časa tako jasno žarel, je tu ngasnil za vedno. Angleži so ujetega Napoleona odpeljali na samotni otok Sv. Helenene sredi Atlantskega morja na južni strani ravnika med južno Ameriko in Afriko. Šest let pozneje (1821) je tam umrl, star šele 52 let. Sic transit gloria mundi.

Ne moremo pa končati današnjega razmišljanja, da bi se vsaj na kratko ne dotaknili dogodkov, ki so se istodobno z boji, vodečimi do bitke pri Lipskem, vršili pri nas, v naši ožji domovini. Sicer bi bila Kranjska dežela z Ilirskimi pokrajinami vred po bitki pri Lipskem itak se zopet združila z Avstrijo tudi brez vsakega strela. A čast Avstriji in našim prednikom, da so si to združitev tudi z mečem v roki priborili, in to celo 14 dni prej, predno se je končala bitka pri Lipskem. Kajti že 5. oktobra so po krvavih bitkah po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem Avstrijci prepodili Francoze s Kranjskega.

Podrobnosti o teh bojih vam je že v lanskem izvestju razložil g. prof. Bučar. Zato vam hočem te boje samo v glavnih potezah v spomin poklicati.

Ko je Avstrija v noči med 10. in 11. avgustom pristopila k zvezi proti Napoleonu in nato poslala glavno svojo armado na Češko, je bil hkrati fcm. Hiller s 35.000 možmi poslan proti Ilirskim pokrajinam. Nalogo, braniti te pokrajine, je od Napoleona dobil njegov pastorek, laški podkralj Evgen Beauharnais, ki je imel 50.000 vojakov. Ta je zavaroval ceste, ki peljejo skozi Ljubljano in skozi Pontebo na Laško, poslal v Ljubljano generala Bellottija, glavni stan pa postavil med Trbižem in Beljakom. Hiller je zasedel zelo dolgo črto ob vsej severovzhodni ilirski meji od Zagreba do Puste doline na Tirolskem, glavno svojo armado pa je postavil ob kranjsko-koroški meji in imel glavni stan v Celovcu.

Prve uspehe je doseglo levo avstrijsko krilo, ki je pod poveljstvom generala Radivojeviča že 19. avgusta prodrlo do Karlovca. Od tu je bil detaširan general Nugent z eno brigado proti Reki, ki jo je že 27. avgusta zasedel. Polkovnik Milutinović pa je prodiral proti Novemu mestu. Tako je bila Hrvatska za Francoze izgubljena.

Nadaljnji boji so se vršili v središču bojne črte ob Ljubelju. Avstrijci so zavzeli ta prelaz in prodrli čez Tržič celo do Kranja in mesto zasedli, a bili so vsled zahrbtnega napada pri Bistrici v Rožni dolini na Koroškem nazaj vrženi. Ta poraz pri Bistrici je bila edina neugodna bitka za Avstrijce.

General Belotti, ki je bil zdaj zopet v Kranju, je dobil povelje, da zasede savski most pri Črnučah in zastavi pot generalu Fölseisu, ki je prodirajoč iz Celja zasedel s prednjimi četami že Kamnik in Brdo. Na prostnem polju, ki se širi med Mengšem, Komendo in Holmcem je prišlo dne 8. septembra do krvavega spopada. Bitko sta odločila dva bataljona štajerskih brambovcev, ki sta prišla čez Tuhinjsko dolino Francozom za hrbet. Belottijeva brigada je bila popolnoma uničena, Belotti sam pa ranjen in ujet. Ljudstvo še dandanes imenuje to bitko „boj pri Mostah“, vasici, ki leži tam, kjer se križajo ceste med Brniki in Mengšem, med Vodiciami in Kamnikom. Okope pri črnuškem mostu pa so Francozi še držali.

Nič bolje se ni godilo Evgenu in njegovim generalom na Dolenjskem in Notranjskem. Francozi so bili pri Šmarju, Višnji gori in Velikih Laščah tepeni, pri Cerknici pa popolnoma poraženi. Glavni avstrijski junak na Dolenjskem je bil general Rebrovič.

Medtem se je Hiller zopet polastil Ljubelja, zasedel Savsko dolino med Jesenicami in Kranjem in 23. septembra premagal Francoze pri Jesenicah.

Zdaj so Avstrijci ogrožali francosko Ljubljano od treh strani, od Dolenjske, Gorenjske in pri črnuškem mostu. Ker je pa Hiller skušal priti tudi preko Tirolske v Italijo, je bil Evgen, ki se je bil zadnji čas preselil v Ljubljano in se nastanil v Cekinovem gradu (Leopoldsrub) pod Šišenskim gozdom, v veliki nevarnosti, da mu ne pridejo Avstrijci za hrbet. Zato je sklenil, zapustiti Ljubljano in se s svojo armado kolikor mogoče hitro umakniti iz Ilirije. Dne 28. septembra se je z večjim delom svoje vojske umaknil iz Ljubljane po Tržaški cesti; samo na Ljubljanskem gradu je pustil polkovnika Legerja z majhno posadko. Ponoči na 29. septembra so se umaknili Francozi tudi iz okopov pri črnuškem mostu in šli kot zadnje čete za Evgenom. Od Črnuč sem je zdaj hitel Fölseis po Dunajski cesti, Rebrovič pa po Dolenjski cesti proti Ljubljani. V popoldanskih urah dne 29. septembra so Avstrijci že zasedli mesto. Končno se je tudi posadka na gradu, ki so jo Avstrijci obstreljevali z Golovca, dne 5. oktobra ob 1 uri popoldne udala. Ob 6. uri zvečer je z Ljubljanskega grada naznanjalo 50 topovih strelav, da je konec francoske vlade na Kranjskem. — —

Predragi učenci! Iz teh izvajanj o francoskih vojnah in končni zmagi pri Lipskem posnamete lahko, koliko so trpeli naši predniki, koliko so žrtvovali, koliko so pa tudi končno dosegli; posnamete, da je le v edinstvi moč, da se le z združenimi močmi, „viribus unitis“, dosežejo veliki cilji, dočim vsako cepljenje moči neizogibno vede do pogina. S ponosom lahko zremo na to veliko zgodovinsko dobo, ki se da primerjati le s časi

krvavih turških vojn, na zgodovinsko dobo, ki nas navdaja z občudovanjem junaških činov, ki nam kaže vzore dejanske ljubezni in požrtvovalnosti, ki nam krepi samozavest in nas vzpodbuja k posnemanju. S ponosom pa zremo osobito na našo širšo domovino Avstrijo, ki je bila baš v tej dobi kakor za časa turških vojn najbolj udeležena in je največ pripomogla do končnega uspeha.

V lovorjev venec pa, ki se danes ob stoletnici vsepovsod spleta junakom, državam in osobito naši Avstriji, vložimo tudi mi mal list, nanj pa dahnilo vročo zaobljubo: Mi ohranimo v vednem živem spominu junaške čine in vzore domovinske ljubezni, ohranimo jih in se hočemo vsekdar ravnati po njih!

Preglednica dogodkov.

- 1787—1799 Francoska revolucija.
 1792—1815 Francoske vojne (24 let).
 1792—1797 I. koalicijska vojna. 1796 Napoleon Bonaparte prvič nastopi (27 let star). Kam-poformiski mir.
 1799—1802 II. koalicijska vojna, Lunevillski mir.
 1799 Napoleon prvi konzul, konec revolucije in republike.
 1802 splošni mir.
 1804 Napoleon cesar, Avstrija cesarstvo.
 1805 III. koalicijska vojna. Ulm, Slavkovo, Požunski mir. Avstrija poražena.
 1806 Renska zveza. Konec rimsko-nemške države.
 1806/7 IV. koalicijska vojna. Jena, Auerstädt.
 1806 Celinsko zaprtje.
 1807 Pruski Eylau, Friedland. Tilsitski mir. Prusija poražena. Napoleon v zvezi z Rusijo.
 1808 Začetek španske osvoboditeljne vojne.
 1809 Avstrijska osvoboditeljna vojna. Aspern, Wagram. Schönbrunnski mir. „Ilirske po-krajine.“ Napoleon na vrhuncu.
 1812 Napoleon na Ruskem poražen.
 1813 Osvoboditeljna vojna evropskih narodov. Bitka pri Lipskem.
 1814/15 Dunajski kongres.
 1815 Waterloo.
 1821 Napoleon umrje (52 let star).

Šolska poročila.

I.

Učiteljstvo.

A. Izpremembe.

1.) Izstopili so iz učiteljskega zbora pred začetkom šolskega leta 1913./14.:

Suplent **Ivan Leskošek** je koncem šolskega leta 1912./13. prenehal poučevati na tukajšnjem zavodu, ker je sprejel suplenturo na c. kr. državni gimnaziji v Mariboru.

Suplent **Anton Sovre**, ki je bil od 5. maja do 1. septembra k aktivnemu vojaškemu službovanju vpoklican, se je nadaljnjemu suplentskemu mestu, ki mu je bilo za šolsko leto 1913./14. na tukajšnjem zavodu podeljeno z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 23. septembra 1913, št. 6323, odpovedal dne 24. septembra, ker je sprejel suplenturo na c. kr. slovenski državni gimnaziji v Gorici.

2.) Na novo so vstopili v učiteljski zbor:

Ivan Mazovec, izprašan učiteljski kandidat, je bil z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 23. septembra 1913, št. 6323, imenovan suplentom na zavodu in z razpisom z dne 30. septembra 1913, št. 6465, podrejen strokovnemu vodstvu profesorja *dr. Frana Ilešiča*. Obolel pa je dne 4. novembra (glej „dopuste“).

Marko Bajuk, učiteljski kandidat, je bil z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 23. septembra 1913, št. 6323, imenovan suplentom na zavodu, a je poučeval samo do vštetelega 11. novembra, ker ga je c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 13. novembra 1913, št. 7801, premestil na c. kr. I. državno gimnazijo v Ljubljani za nadomeščanje obolelega tamošnjega profesorja *Julija Kreka*.

Pavel Lokovšek, učiteljski kandidat, je bil za nadomeščanje na I. državno gimnazijo premeščenega suplenta *Marka Bajuka* imenovan z istim razpisom in je nastopil službo dne 12. novembra.

Josip Puntar, učiteljski kandidat, je bil z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 29. novembra 1913, št. 8154, za nadomeščanje obolelega suplenta *Ivana Mazovca* do konca 1. tečaja imenovan in je nastopil službo dne 3. decembra, z razpisom c. kr. deželnega šolskega sveta v dne 16. aprila 1914, št. 2565, pa se je nadomeščanje podaljšalo do konca šolskega leta.

B. Dopusti.

C. kr. naučno ministrstvo je podelilo profesorju **Ivanu Macherju** z razpisom z dne 20. aprila 1910, št. 9747, petleten dopust v svrhu vodstva tukajšnjega mestnega deklškega liceja do konca šolskega leta 1914./15.

C. kr. naučno ministrstvo je podelilo suplentu **Ivanu Mazovcu** z razpisom z dne 10. decembra 1913, št. 54.714 (deželni šolski svet z dne 17. decembra, št. 8643), iz zdravstvenih ozirov dopust do konca 1. tečaja, pustivši mu dotedanjo suplentsko remuneracijo, in podaljšalo ta dopust do konca šolskega leta z razpisom z dne 6. maja 1914, št. 19.549 (deželni šolski svet z dne 11. maja 1914, št. 3160).

Začasni učitelj **dr. Gvidon Sajovic** je od ravnateljstva dobil dopust za čas od 2. do 7. aprila, da se je mogel udeležiti izobraževalnega tečaja na c. kr. vseučilišču v Innsbrucku, kar je c. kr. deželni šolski svet na zunanje vzel z razpisom z dne 4. aprila 1914, št. 2319.

C. Druge osebne stvari.

Profesor **Josip Bučar** je bil z razpisom c. kr. naučnega ministrstva z dne 27. julija 1913, št. 2886 (deželni šolski svet z dne 9. avgusta 1913, št. 5223), pomaknjen v VIII. činovni razred.

Profesor **Josip Wester** je bil od c. kr. deželnega šolskega sveta z razpisom z dne 8. avgusta 1913, št. 5289, zopet imenovan pomočnikom ravnateljstva za čas od 1. septembra 1913 do 30. avgusta 1915. — Istemu je c. kr. naučno ministrstvo z razpisom z dne 18. februarja 1914, št. 4097 (deželni šolski svet z dne 20. marca 1914, št. 1489), podelilo potovanjsko podporo za udeležbo pri pedagoško-didaktičnem počitniškem tečaju na vseučilišču v Jeni.

Suplent **Adolf Robida** je bil z razpisom c. kr. naučnega ministrstva z dne 31. avgusta 1913, št. 31.222 (deželni šolski svet z dne 10. septembra 1913, št. 5956), imenovan pravim gimnazijskim učiteljem.

Profesorju **Franu Jeraju** je c. kr. naučno ministrstvo z razpisom z dne 27. septembra 1913, št. 42.305 (deželni šolski svet z dne 3. oktobra 1913, št. 6727), iz zdravstvenih ozirov znižalo učno obveznost na 8 do 10 tedenskih ur.

Pravega gimnazijskega učitelja **Josipa Schweigerja** je c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 14. januarja 1914, št. 8399 ex 1913, stalno v službovanju potrdil in mu podelil naslov profesorja.

Učiteljski kandidat **Arnold Gratze** je od c. kr. deželnega šolskega sveta z razpisom z dne 18. decembra 1913, št. 8616, dobil dovoljenje, da sme hospitirati pri slovenskem pouku profesorja *dr. Frana Ilešiča*, a ni prišel k hospitacijam.

Profesor **dr. Fran Ilešič** je bil glasom njemu vročenega dekreta z dne 9. januarja 1914, št. 25.682 ex 1913 (dekanat modroslovne fakultete kr. vseučilišča v Zagrebu z dne 12. januarja 1914, št. 26), od hrvatskega bana *dr. Ivana barona Skerleca* imenovan docentom za slovenski jezik in literaturo na zagrebški univerzi.

Č. Učiteljsko osebje koncem šolskega leta.

A. Za obvezne predmete.

Šte- vilo	Ime in značaj	Raz- rednik v razredu	Učil v razredu	Šte- vilo ur na teden
1	Anton Štritof , c. kr. ravnatelj VII. činovnega reda	—	Nemščino v IV. a	4
2	Josip Bučar , c. kr. profesor VIII. činovnega reda, c. kr. poročnik v razmerju evidence deželne brambe	—	Zemljepis v II. a in II. b — Zgodovino v III. b. — Zemljepis in zgodovino v IV. a, IV. b, VI. in VIII.	I. poll. 23 II. poll. 22
3	Fran Ilešič , dr. modroslovja, c. kr. profesor VIII. činovnega reda, privatni docent na kr. vsenčilišču v Zagrebu, varuh slovenski dijaški knjižnici	IV. a	Slovenščino v IV. a, VI. in VII. — Latinščino v IV. a. — Propedeutiko v VII. — Od 3. decembra tudi slovenščino v V. b.	(14) 16
4	Fran Jeraj , c. kr. profesor VII. činovnega reda, varuh prirodopisnim učilom	—	Prirodoslovje v IV. a in IV. b. — Prirodopis v VI.	8
5	Anton Jeršinović , c. kr. profesor VIII. činovnega reda, konzervator c. kr. osrednje komisije za ohranitev spomenikov	III. b	Latinščino v III. b. — Grščino v III. b in VIII.	16
6	Ivan Kavšek , c. kr. profesor, varuh prirodoslovnim učilom	—	Matematiko v II. a, II. b, V. a, V. b in VII. — Prirodoslovje v VII.	19
7	Fran Kropivnik , dr. modroslovja, c. kr. profesor VIII. činovnega reda, varuh zemljepisnim in zgodovinskim učilom	—	Zemljepis v III. b. — Zemljepis in zgodovino v III. a, V. a, V. b in VII.	17
8	Janko Lokar , dr. modroslovja, c. kr. profesor, varuh nemški dijaški knjižnici	—	Nemščino v II. b, V. a, VII. in VIII. — Propedeutiko v VIII.	16
9	Ivan Macher , c. kr. profesor VII. činovnega reda, začasni vodja mestnemu dekliškemu liceju	—	Vse šolsko leto na dopustu	—
10	Ivan Maselj , c. kr. profesor VIII. činovnega reda, varuh učiteljski knjižnici	II. a	Slovenščino v II. a. — Latinščino v II. a. — Grščino v III. a.	14

Šte- vilo	Ime in značaj	Raz- rednik v razredu	Učil v razredu	Šte- vilo ur na teden
11	Alojzij Merhar , dr. bogoslovja, c. kr. veroučitelj po § 4. zakona z dne 19. septembra 1898, svetni duhovnik	—	Verouk v I. b, I. c, II. b, III. b, IV. b in V. b. Opravljal je tudi verske vaje za nižjo gimnazijo	12 2
12	Gregorij Pečjak , dr. bogoslovja, c. kr. profesor VIII. činovnega reda, svetni duhovnik, varuh knjižnici Podpornega društva	—	Verouk v I. a, II. a, III. a, IV. a, V. a, VI., VII. in VIII. Opravljal je tudi verske vaje za višjo gimnazijo	16 2
13	Josip Pipenbacher , dr. modroslovja, c. kr. profesor VIII. činovnega reda, c. in kr. vojaški oskrb. akcesist v rezervi, občinski svetnik	VII.	Latinščino v VII. in VIII. — Grščino v VI.	15
14	Adolf Robida , c. kr. redni učitelj	—	Nemščino v I. a, III. a, V. b in VI. — Od 3. decembra tudi slovenščino v V. a.	(15) 17
15	Josip Schweiger , c. kr. profesor	VIII.	Matematiko v I. a, I. b, VI. in VIII. — Prirodoslovje v VIII. — Lepopisje v I. a, I. b in I. c.	I. poll. 17 II. poll. 18
16	Jakob Teršan , c. kr. profesor	II. b	Slovenščino v II. b, III. a in III. b. — Latinščino v II. b.	15
17	Ivan Tertnik , dr. modroslovja, c. kr. profesor VII. činovnega reda	V. a	Latinščino v III. a. — Grščino v V. a in VII.	15
18	Alojzij Virbnik , c. kr. profesor VII. činovnega reda	VI.	Nemščino v II. a. — Latinščino v VI. — Grščino v IV. a.	15
19	Josip Wester , c. kr. profesor VIII. činovnega reda, pomočnik ravnateljstva	I. a	Slovenščino v I. a in VIII. — Latinščino v I. a. — Zgodovino v II. a.	15
20	Gvidon Sajovic , dr. modroslovja, c. kr. začasni učitelj, asistent na deželnem muzeju	III. a	Matematiko v III. a. — Prirodopis v I. a, I. b, I. c, II. a, II. b., V. a in V. b.	19
21	Ivan Mazovec , namestni gimnazijski učitelj	Do 2. dec. I. b	Do 2. decembra: Slovenščino v I. b, I. c, V. a in V. b. — Latinščino v I. b.	(18)

Šte- vilo	Ime in značaj	Raz- rednik v razredu	Učil v razredu	Šte- vilo ur na teden
22	Fran Pavlič , namestni gimnazijski učitelj, c. in kr. poročnik v rezervi pri 79. pešpolku, vodja mladinskih iger	V. b	Nemščino v I. b in I. c. — Latinščino v V. b. — Grščino v IV. b in V. b.	25
23	Ivan Škerlj , namestni gimnazijski učitelj	IV. b	Slovenščino v IV. b. — Nemščino v IV. b. — Latinščino v IV. b in V. a. — Zgodovino v II. b.	20
24	Ludovik Vagaja , namestni gimnazijski učitelj	Od 12. nov. I. c	Matematiko v I. c, III. b, IV. a in IV. b. — Prirodoslovje v III. a in III. b. — Zemljepis v I. a, I. b in I. c.	22
25	Evgen Sajovic , namestni telovadni učitelj	—	Telovadbo v I. a, I. b, I. c, II. a, II. b, III. a, III. b, IV. a in IV. b.	18
26	Marko Bajuk , učiteljski kandidat in namestni gimnazijski učitelj	Do 11. nov. I. c	Do 11. novembra: Latinščino v I. c. — Nemščino v III. b.	(12)
27	Pavel Lokovšek , učiteljski kandidat in namestni gimnazijski učitelj	—	Od 12. novembra: Latinščino v I. c. — Nemščino v III. b.	12
28	Josip Puntar , učiteljski kandidat in namestni gimnazijski učitelj	Od 3. dec. I. b	Od 3. decembra: Slovenščino v I. b in I. c. — Latinščino v I. b.	14

B. Za neobvezne predmete.

1.) **Josip Brce**, profesor na mestnem deklškem liceju, je učil laščino v 2 tečajih po 2 uri na teden.

2.) **Adolf Robida**, namestni gimnazijski učitelj (gl. A, št. 14), je učil slovensko stenografijo v 2 tečajih, I. tečaj v 2 oddelkih, po 2 uri na teden in nemško stenografijo v 2 tečajih po 2 uri na teden.

3.) **Evgen Sajovic**, namestni telovadni učitelj (gl. A, št. 25), je učil telovadbo v 1 oddelku 2 uri na teden.

4.) **Peter Šmitek**, risarski asistent na c. kr. državni višji realki, je učil risanje v 3 tečajih po 2 uri na teden.

5.) **Josip Vedral**, državno izprašani učitelj glasbe in petja za srednje šole, učitelj „Glasbene Matice“, je učil petje v 3 oddelkih, 5 ur na teden.

Po drugih zavodih sta učence našega zavoda poučevala :

6.) **Fran Jeran**, suplent državne višje realke v Ljubljani, je na c. kr. I. državni gimnaziji poučeval **opisno geometrijo** v 2 tečajih po 2 uri na teden.

7.) **Fran Sturm**, c. kr. profesor državne realke v Ljubljani, je na I. državni gimnaziji poučeval **francoščino**.

Šolski sluga: **Ivan Rozman**.

Pomožni sluga: **Ivan Gril**.

II.

Učni načrt.

A. Obvezni predmeti.

Podlaga pouku v obveznih predmetih, razen nemščine v I. in II. razredu in slovenščine, je normalni učni načrt za gimnazije, objavljen z razpisom naučnega ministrstva z dne 20. marca 1909, št. 11.662. — Učni načrt za nemščino v I. in II. razredu določuje razpis naučnega ministrstva z dne 6. julija 1892, št. 11.297 (naznanjen z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 30. julija 1892, št. 1478). Število tedenskih ur za nemščino se je z razpisoma naučnega ministrstva z dne 22. septembra in 14. decembra 1908, št. 27.245 in 40.914 (naznanjenima z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 22. februarja 1909, št. 7223 ex 1908), pomnožilo v prvih dveh razredih od 4 na 5, v III. razredu od 3 na 4. — Slovenščina se poučuje po učnem načrtu, ki ga je odobril deželni šolski svet z razpisom z dne 28. maja 1888, št. 885. — Kot obvezna predmeta sta se uvedla: lepopisje z razpisom naučnega ministrstva z dne 29. januarja 1910, št. 49.538 ex 1909 (naznanjenim z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 9. februarja 1910, št. 820), in telovadba z razpisom naučnega ministrstva z dne 28. decembra 1910, št. 15.156 (naznanjenim z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 10. januarja 1911, št. 103).

Za **učni jezik** veljajo te določbe, navedene kronološko: 1.) Razpis naučnega ministrstva z dne 22. julija 1882, št. 10.820 (naznanjen z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 29. julija 1882, št. 1386), določa, da je v I. in II. razredu slovenščina učni jezik pri vseh predmetih, delno izvzeta je nemščina; v III. in IV. razredu pa je nemščina učni jezik za nemščino in grščino, za vse druge predmete pa slovenščina, a pri prevajanju Cezarja v IV. razredu se sme poleg slovenščine uporabljati tudi nemščina. V odnosno obveznih ali na izvoljo danih predmetih, razen petja in slovenske stenografije, je učni jezik nemški, imenstvo je podajati sploh v obeh jezikih. Ta razpis se je obnovil ob ustanovitvi samostojne državne nižje gimnazije v Ljubljani z razpisom naučnega ministrstva z dne 27. decembra 1889, št. 21.086 (naznanjenim z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 8. januarja 1890, št. 22). — 2.) Razredom višje gimnazije določuje ministrska naredba z dne 4. avgusta 1900, št. 22.102 (naznanjena z razpisom deželnega šolskega sveta

z dne 17. avgusta 1900, št. 2173) nemščino kot učni jezik pri vseh predmetih, izvzemši slovenščino, pri katere pouku služi slovenščina kot učni jezik (v zmislu razpisa naučnega ministrstva z dne 20. septembra 1873, št. 8172). — 3.) Razpisa naučnega ministrstva z dne 22. septembra in 14. decembra 1908, št. 27.245 in 40.914 (naznanjena z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 22. februarja 1909, št. 7223 ex 1908), ukazujeta, da naj se v utrakvističnih državnih gimnazijah na Kranjskem polagoma uvede slovenski učni jezik po razmerju, kakor so na razpolago odobrena učila in odobreni učni pripomočki, in da naj se poučujeta od začetka šolskega leta 1908./9. verouk v V. razredu in grščina v III. razredu v slovenskem učnem jeziku. Pomnožitev učnih ur za nemščino (glej zgoraj!) naj se uporablja v prvi vrsti za intenzivnejše vaje v praktičnem ustnem, odnosno pismenem miselnem izrazovanju v nemškem jeziku. — 4.) Razpis deželnega šolskega sveta z dne 13. septembra 1909, št. 2480, navaja razpis naučnega ministrstva z dne 25. oktobra 1907, št. 2575 (ta ministrski razpis se tukajšnjemu zavodu ni naznanil), glasom katerega se imajo (v višjih razredih) nemščina, zemljepis in zgodovina ter matematika na utrakvističnih, odnosno slovenskih gimnazijah tudi še naprej poučevati z nemškim učnim jezikom. — 5.) Razpis naučnega ministrstva z dne 1. oktobra 1909, št. 39.330 (naznanjen z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 6. oktobra 1909, št. 5920), dovoljuje, da se sme na utrakvističnih gimnazijah kranjskih tudi matematika v V. razredu poučevati s slovenskim učnim jezikom, dočim se nemščina, dalje zgodovina in zemljepis v zgornjih razredih in matematika na učnonačrtni zgornji stopnji (VI. do VIII. razred) poučuj z nemškim učnim jezikom. Obenem je ministrstvo dovolilo rabo slovenskih knjig za prirodopis v V. in z razpisom z dne 29. septembra 1909, št. 38.727, za verouk v VI. razredu. Nadaljnje odredbe razpisa deželnega šolskega sveta z dne 13. septembra 1909, št. 2480 (zgoraj točka 4.), ostanejo v veljavi. — 6.) Razpis naučnega ministrstva z dne 5. julija 1911, št. 20.457 (naznanjen z razpisom deželnega šolskega sveta z dne 20. julija 1911, št. 4571), dovoljuje, deloma izpreminjajoč ministrski razpis z dne 25. oktobra 1907, št. 2575 (recte z dne 1. oktobra 1909, št. 39.330), da se na utrakvističnih gimnazijah kranjskih, počenši s šolskim letom 1911./12., tudi matematika polagoma od VI. do VIII. razreda poučuje s slovenskim učnim jezikom. Glede pouka v latinščini in grščini ostane pri dosedanjih odredbah, da se namreč vpelje slovenski učni jezik šele po razmerju, kakor so za imenovana predmeta na razpolago odobrene šolske knjige, odnosno kakor deželni šolski svet pomožne knjige za prikladne spozna. — V zmislu teh razpisov se je slovenski učni jezik vpeljal kot nadaljevanje za verouk v VII. in VIII., za prirodopis v VI. in za matematiko v VII. in VIII. razredu. Takisto se je s šolskim letom 1912./13. logika v VII. razredu vpeljala s slovenskim učnim jezikom.

Učni jezik je bil torej v šolskem letu 1913./14. takole razdeljen:

a) V vseh štirih nižjih razredih je bila **slovenščina** učni jezik pri vseh predmetih razen nemščine, ki se je poučevala z nemškim učnim jezikom.

b) V višjih razredih je bila **slovenščina** učni jezik za verouk in slovenščino v vseh razredih, za prirodopis v V. in VI., za matematiko v V. do VIII. in za logiko v VII. razredu.

c) **Nemščina** je služila kot učni jezik v vseh višjih razredih pri latinščini, grščini, nemščini, zgodovini in zemljepisju, dalje pri psihologiji v VIII. in pri prirodoslovju v VII. in VIII. razredu.

Pregled predmetov,
razpredeljenih po posameznih razredih in tedenskih urah.

Predmet	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI.	VII.	VIII.	Skupaj
Verouk	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	28
Latinsčina	8	8	8	7	7	6	6	6	6	6	6	6	5	5	90
Grščina	—	—	—	—	—	5	5	4	4	5	5	5	4	5	42
Nemščina	5	5	5	5	5	4	4	4	4	3	3	3	3	3	56
Slovenščina	3	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	2	33
Zgodovina	—	—	—	2	2	2	2	2	2	3	3	4	3	4	29 (I. poll.) 28 (II. poll.)
Zemljepis	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	—	—	21
Matematika	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	41
Prirodopis	2	2	2	2	2	—	—	3	3	3	3	2	—	—	24
Prirodoslovje	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	4	3	11 (I. poll.) 12 (II. poll.)
Propedevtika	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Lepopisje	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Telovadba	2	2	2	2	2	2	2	2	2	—	—	—	—	—	18
Skupaj	28	28	28	27	27	31	31	30	30	28	28	28	28	28	400

B. Neobvezni predmeti.

1. Risanje.

V tem predmetu so se učenci poučevali v treh tečajih po 2 uri = 6 ur na teden.

Učni načrt:

I. tečaj: Risanje modernega alfabeta, križajočih se črt kot pletenina, stopnjevano proučevanje raznih rastlinskih listov po naravi; silhueta, razdeljena ploskev, v naravnih lokalnih barvah in v konturi s svinčnikom ali čopičem. Na podlagi proučevanja teh oblik so se potem prosto sestavljali okraski v to primerne geometrične osnovne oblike: pravokot, trikot, druge poligone, krog, elipso, spiralo i. dr., ter se proučene oblike primerno stilizirale. Vršile so se tudi vaje na pamet po kratkem opazovanju naravnih oblik in predmetov, cvetlic i. dr. v moderni, praktični smeri. Risalo se je s svinčnikom, slikalo pa z vodenimi barvami.

Udeležba: v prvem polletju 31, v drugem polletju 35 učencev.

II. tečaj: Perspektivno risanje. Risanje in slikanje po geometriških telesih in predmetih iz učenčevega obzorja. Uporaba teh predmetov v stiliziranje ornamentalnih okraskov. Popolno senčenje. Skiciranje enostavnih pokrajinskih motivov in hitro skiciranje na pamet.

Udeležba: v prvem polletju 18, v drugem polletju 17 učencev.

III. tečaj: Risanje in slikanje posod, orodja in pozneje tihožitij. Risanje človeške glave po predlogah in modelih iz sadre. Skiciranje pokrajinskih motivov, živega človeka po naravi kakor tudi živali, proste vaje na

pamet in komponiranje v raznih temah. Risalo se je s svinčnikom in s kredo, slikalo pa z vodenimi, s pastelnimi in z oljnatimi barvami.

Udeležba: v prvem polletju 16, v drugem polletju 14 učencev.

2. Petje.

V tem predmetu so se poučevali učenci v treh tečajih po nastopnem načinu:

I. oddelek (začetniki, 2 uri na teden).

Predmet temu tečaju so bili temelji petja do vštetihi durovih načinov, praktične pevske vaje ter eno-, dvo- in triglasne vaje in pesmi po Foersterjevi „Pevski šoli“.

Udeležba: v prvem polletju 42, v drugem polletju 32 učencev.

II. oddelek (mešan zbor, 1 uro na teden). Vadile so se preproste posvetne in cerkvene pesmi. Udeležba: v prvem polletju 17, v drugem polletju 18 učencev.

III. oddelek (moški zbor, po 2 uri na teden). Vadili so se posvetni moški zbori in za službo božjo potrebni cerkveni. Udeležba: v prvem polletju 38, v drugem polletju 37 učencev.

Pripomnja: Višja gimnazija je imela moški zbor, nižja pa mešan. Iz III. oddelka je pelo 12 učencev z mešanim zborom.

3. Stenografija.

a) Slovenska.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v dveh tečajih, I. tečaj v 2 oddelkih, po 2 uri na teden.

Učna knjiga: Fr. Novak, Slovenska stenografija, I. del, 2. izdaja, in II. del, v Ljubljani 1910 in 1901.

I. tečaj (4 ure na teden v dveh oddelkih): Korespondenčno pismo (t. j. nauk o besedotvoritvi).

Udeležba: v prvem polletju 64 (32+32), v drugem polletju 52 (26+26), učencev.

II. tečaj (2 uri na teden): Debatno pismo ali stavkovno krajšanje.

Udeležba: v prvem polletju 20, v drugem polletju 18 učencev.

b) Nemška.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v dveh tečajih po 2 uri na teden.

Učna knjiga za oba tečaja: Josef Jahne, Lehr- und Lesebuch der Gabelsbergerschen Stenographie. Wien 1910.

Učni načrt: I. tečaj: Korespondenčno pismo; II. tečaj: Stavkovno krajšanje (debata).

Udeležba: I. tečaj: v prvem polletju 34, v drugem polletju 27 učencev; II. tečaj: v prvem polletju 19, v drugem polletju 16 učencev.

4. Laščina.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v dveh tečajih po 2 uri na teden.

Učni načrt:

I. tečaj (dva oddelka po 2 uri na teden): Glasoslovje in oblikoslovje prvih 30 lekcij, pesmi in štivo učne knjige Boerner-Lovera-Ive, Lehr- und Lesebuch der italienischen Sprache.

Udeležba: v prvem polletju 42, v drugem polletju 24 učencev.

II. tečaj (2 uri na teden): Nadaljevanje predmeta po učni knjigi Boerner-Lovera-Ive, Lehr- und Lesebuch der italienischen Sprache. Razen tega se je čitala Antologia novellistica; Gabriele D'Annunzio, Salvatore Farina, Salvatore di Giacomo, Roberto Bracco, Giovanni Verga, Luciano Zuccolo.

Udeležba: v prvem polletju 18, v drugem polletju 14 učencev.

5. Francoščina.

V tem predmetu so se poučevali učenci IV. do VIII. razreda v enem (I.) tečaju po 2 uri na teden na c. kr. I. državni gimnaziji.

Učni načrt:

Glasoslovje in oblikoslovje. Določni in nedoločni spolnik, sklanjatev samostalnikov, pridevnik, zaimek, števnik, prislov, predlog, spregatev pravilnih in najvažnejših nepravilnih glagolov. Učenje na izust in obnavljanje predelanih beril, na njih soneče razgovarjanje po I. delu Juvančičeve „Učne knjige francoskega jezika“.

Udeležba: v prvem polletju 2, v drugem polletju 2 učenca.

6. Opisna geometrija.

V tem predmetu so se poučevali učenci VI., VII. in VIII. razreda v dveh tečajih po 2 uri na teden na c. kr. I. državni gimnaziji.

Udeležba: v prvem polletju: I. tečaj 3 učenci, II. tečaj 1 učenec; v drugem polletju: I. tečaj 2 učenca, II. tečaj 1 učenec.

Učni načrt:

I. tečaj: Nazorno risanje tločrta in načrta enostavnih teles v posebnih legah glede na projekcijski ravnini. Geometrična določitev pojmov za tločrt in načrt točke, premice itd. Glavna pravila o normalnih črtih točke. Načrtovanje ravnoploskvenih teles v zavrtenih legah. Načrtovanje stranskih in poševnih črtov takih teles. Presek premice z ravnino, dveh ravnin in ravnoploskvenih teles z ravnino. Vzporedno senčenje ravnoploskvenih teles. Razreševanje najvažnejših osnovnih nalog v stiku z načrtovanjem teles. Risanje mrež geometrijskih teles.

II. tečaj: Določitev prave velikosti ravnih likov iz njih normalnih črtov ter načrtovanje normalnih črtov ravnih likov določene oblike in lege. Uporaba teh načrtovanj pri razrešitvi raznovrstnih nalog s posebnim ozirom na načrtovanje določenih pravilnih prizem in piramid. Načrtovanje normalnih in poševnih črtov kroga, pokončnega stožca in cilindra. Načrtovanje krogle in rotacijskih teles. Stožkosečnice. Ravninski presek cilindra, stožca, krogle in rotacijskih teles. Enostavno senčenje cilindra, stožca in krogle.

7. Telovadba.

Telovadbo so obiskovali dijaki V. do VIII. razreda. Vršila se je v enem oddelku dvakrat na teden; pri orodni telovadbi so bili dijaki razdeljeni v tri vrste.

Udeležba: v prvem tečaju 20, v drugem 19. — Telovadnih ur je bilo v prvem tečaju 27, v drugem 27. — Telovadilo se je v telovadnici in na vrtu.

Učna osnova: Vadila se je snov kakor jo predpisuje učna osnova (odredba ministra za uk in bogočastje z dne 27. junija 1911, št. 25.681) za IV., V., VI., VII. in VIII. razred.

III.

Prebrana tvarina.

A. Iz latinščine.

III. a razred. Berila iz Košanove Latinske čitanke za tretji gimnazijski razred, in sicer: iz Kornelija Nepota: Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias (cap. I., odstavek 1.), Cimon, Epaminondas; iz Kurcija Rufa: odstavki št. 1, 2, 4, 9.

III. b razred. Berila iz Košanove Latinske čitanke za tretji gimnazijski razred, in sicer: iz Kornelija Nepota: Miltiades, Themistocles, Epaminondas; iz Kurcija Rufa: odstavki št. 1, 2, 4, 5, 7, 8, 9 (kurzorično).

IV. a razred. Berila iz Košanove Latinske čitanke za četrti in peti gimnazijski razred, in sicer: Caesaris Commentarii de bello Gallico: comm. I.; IV., c. 1—6; začetek VII. C. Plinius: Traiano imperatori; Traiani responsum (Duae epistolae). — Domače berilo: Caesaris comm. II. (v dveh delih), comm. III.

IV. b razred. Berila iz Košanove Latinske čitanke za četrti in peti gimnazijski razred, in sicer: Caesaris Commentarii de bello Gallico: comm. I.; VI., c. 9—28. C. Suetonii Tranquilli „Divus Julius“ c. 56, 57—59, 63—65, 67—70. — Domače berilo: odlomki iz ostalih knjig Cezarjevih komentarjev in iz II. dela čitanke: De Apelle picture (C. Plinii Secundi Naturalis historia XXXV. 10, 79—97) in Duae epistolae (C. Plinii Caecilli Secundi [Minoris] Epistulae ad Traianum 96 sq.).

V. a razred. Ovidius (ed. Sedlmayer): I. Versus memoriales; II. Disticha; Metamorph.: 1, 2, 4, 5, 9, 10, 15, 17; Elegien: I. 2, II. 5, III. 4. — Livius (ed. Zingerle-Scheindler) XXII. — Na izust: Ovidius: Metamorph. 4, Versus memoriales. — Domače berilo: Ovidius: Metamorph. 17 (Ahčin), 25 (Banovec); Elegien I. 1 (Drovenik), II. 6 (Aplenc).

V. b razred. Ovidius (ed. Sedlmayer): I. Versus memoriales, 1—40; Metamorph.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 16, 17; Elegien: I. 3, 5, II. 4, 6, 14, III. 4. — Livius (ed. Zingerle-Scheindler) I. — Na izust: Ovidius: Versus memoriales; Metamorph.: 1, 2 (1—52). — Domače berilo: Livius XXII.: c. 1 (Komar), c. 3 (Kumelj), c. 4, 5 (Florjančič), c. 9 (Toman), c. 12 (Črnagoj), c. 16, 17

(Jeglič), c. 19 (Križman), c. 20 (Irkič), c. 23 (Sadar), c. 31 (Majcen), c. 34, 35 (Pavčič), c. 37 (Kajfež), c. 41 (Kovač), c. 45 (Bahovec), c. 46 (Sterle), c. 47 (Gabršek J.), c. 48 (Rajšek), c. 49 (Fakin).

VI. razred. Sallustius, *De bello Iugurthino*, c. 1—66. — Cicero, *In Catilinam*, oratio I. Vergilius, *Aeneis*, lib. I. — Na izust: Vergilius, *Aeneis*, lib. I., v. 198—207.

VII. razred. Cicero: *Pro Archia poeta* (ed. Nohl); *Laelius de amicitia* (ed. Schiche). — Vergilius (ed. Klouček), *Aeneis*: lib. II, v. 298—804; IV.; VI., v. 1—476.

VIII. razred. Horatius (ed. Huemer): *Oden*: lib. I., 1—4, 7, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 26, 31, 32, 34, 35, 37, 38; II., 2, 3, 7, 10, 13, 15—18, 20; III., 1, 13, 16, 21, 30; IV., 3, 6, 7, 9; *Carmen saeculare*; *Epoden*: 2, 7; *Satirae*: 9. — Na izust: Horatius: *Oden*: lib. I., 1, 11, 22, 31; II., 3, 10, 20; III., 13, 30. — Tacitus (ed. Weidner): *Annales*: lib. I., 1—30; II., 41—43, 53—55, 69, 72—83; III., 1—7.

B. Iz grščine.

V. a razred. Xenophon, *Chrestomathie* (ed. Schenkl): *Anabasis*, št. I.—III. Homer, *Ilias* (ed. Christ): lib. I. — Na izust: *Ilias*, lib. I., 1—42.

V. b razred. Xenophon, *Chrestomathie* (ed. Schenkl): *Anabasis*, št. I., II., III., IV., V. 1—2, VI. 3—9. Homer, *Ilias* (ed. Christ): lib. I.; II. 1—50. — Na izust: *Ilias*, lib. I., 1—66.

VI. razred. Homer, *Ilias* (ed. Christ): lib. II., 370—456; III.; VI.; VII.; XVIII.; XXII. — Herodot (ed. Scheindler): lib. VI., 94—120; VII., 198—238; VIII., 40—96.

VII. razred. Homer, *᾽Οδύσσεια* (ed. Christ): lib. I., 1—75; V., 28—393; VI.; VII.; VIII. — Demosthenes (ed. Wotke): *Κατὰ Φιλίππου Α, ᾽Ολυμπιακός Α*. — Domače berilo (za vse učence obvezno): Homer, *᾽Οδύσσεια*, lib. IX., X.

VIII. razred. Platon (ed. Huemer): *Kriton*; III. (2, 3); V. (2, 5); VI. (1, 3). — Aristoteles (poetika), XV. (1, 2). — Sophokles (ed. Schubert-Hüter), *Antigone*. — Homer, *Odiseja*, lib. XXII.

C. Iz nemščine.

V. a razred. Izbor iz čitanke. — Na pamet: Die Merseburger Zaubersprüche; Unter der Linde (ein Volkslied); Goethe: *Erkönig*, *Der König in Thule*; Fontane: *Gorm Grymme*, John Maynard; Mörike: *Die traurige Krönung*; Walter von der Vogelweide: *Gefährdetes Geleite*.

V. b razred. Izbor iz čitanke. — Na pamet: Goethe: *Erkönig*, *Der König in Thule*; Schiller: *Die Kraniche des Ibykus*; Geibel: *Der Tod des Tiberius*; Heine: *Belsazer*; nekaj krajših pesmic.

VI. razred. Šolsko berilo: Razen čitanke kot šolsko ali domače štivo: Schiller: *Die Räuber*, *Jungfrau von Orleans*, *Wallenstein*, *Maria Stuart*, *Kabale und Liebe*; Goethe: *Götz von Berlichingen*; Lessing: *Emilia Galotti*; Heibel: *Maria Magdalena*; Otto Ludwig: *Der Erbfürster*.

VII. razred. Šolsko berilo: Razen čitanke Ertl: *Drei Novellen*; Schiller: *Wallenstein*; Goethe: *Faust I*. — Domače berilo: Leitgeb:

Novellen; Ludwig: Der Erbförster; Stifter: Der Hochwald; Saar: Innocens; Mörike: Mozart auf der Reise nach Prag; Goethe: Faust II. — Na pamet: posamezni odstavki iz Fausta I.

VIII. razred. Šolsko berilo: Razen čitanke Grillparzer: Sappho; Rosegger: Die Schriften des Waldschulmeisters; Eyth: Berufstragik; Zahn: Der Büber. — Domače berilo: Rosegger: Waldheimat; Wagner: Die Meistersinger von Nürnberg; Ibsen: Die Kronpräsidenten.

Č. Iz slovenščine.

V. a razred. Narodno slovstvo, epsko pesništvo. Razen beril in pesmi iz čitanke: Jurčič, Deseti brat; Cankar, Troje povesti; Detela, Malo življenje.

V. b razred. Iz čitanke: pravljice in pripovedke; bajke; legende; balade in romance. Hrvatski pripovedači. — Domače berilo: odlomek iz „Lepe Vide“ (Jurčič).

VI. razred. Balada „Mlada Breda“. Junaške pesmi o Kraljeviću Marku. „Krst pri Savici“. Meškov „Berač“. Odlomek iz „Rosane“ in „Lepe Vide“. Uvod v „Tugomera“. Lirske in didaktične pesmi: Vodnik, Prešeren (Soneti nesreče), Koseski, Jenko, Stritar. Njogoš, „Gorski Venec“ (glavna vsebina). Hrvatski pripovedači.

VII. razred. Staroslovenska legenda sv. Konstantina (po Izvorih za povijest). Žitije sv. Save. Brižinski spomeniki. Uvodi slovenskih protestantskih pisateljev. Vramčeva Kronika. Katoliška doba. Dubrovniška književnost. Hrvatsko-srbske narodne pesmi (izdanje „Matica Slovenske“).

VIII. razred. Vodnik in njegova doba. Kranjska Čbelica. Prešeren. Ilirski pokret. Bleiweisove „Novice“. Levstik. Jenko. Stritar. Gregorčič. Aškerc. Slovenska moderna. (Vsa snov po slovstveni čitanki.)

IV.

Govorne vaje.

A. Iz nemščine.

V. a razred. Ahčin: a) Attila und seine Hunnen, b) Ursachen und Wirkungen der Vulkanausbrüche. — Aplenc: a) Über die Erfindung der Dampfmaschine, b) Pfahlbauten auf dem Laibacher Moor. — Banovec: Mittelalterliche Ritterspiele. — Benčan: Die Volkssage von Robert dem Teufel. — Benedik: Die interessantesten Ameisenarten. — Debelak: Grillparzers „Des Meeres und der Liebe Wellen“. — Drovenik: Astrophysische Untersuchungen. — Eiletz: Mohammeds Lehre. — Habič: Die Seefackel, eine wichtige Erfindung auf dem Gebiete des Seewesens. — Hrastnik: Napoleons Feldherrntalent. — Ilc: Die Zerstörung Jerusalems durch die Römer. — Kavčič: Rafael Santi. — Keržin: Ein Bild aus dem deutsch-französischen Krieg vom Jahre 1870/71. — Krivec: Die Grafen von Cilli. — Kunaver: Galileo Galilei. — Lazar: Mein Ausflug auf den Steinersattel. — Merčun: a) Der Untergang der großen Armee Napoleons in Rußland, b) Die Entstehung des Städtewesens in Steiermark. —

Murmayer: Josef Viktor von Scheffel, mein Lieblingsdichter. — Pavlin: Ein Ausflug nach Karlstadt. — Pestotnik: a) Die Erde als Stern, b) Goethes „Iphigenie auf Tauris“. — Sbrizaj: a) L. v. Beethovens Leben, b) Der Stein der Weisen. — Semen: Gustav Adolf, ein Held des Dreißigjährigen Krieges. — Stojkovič: Die Erfindung der Buchdruckerkunst. — Urbas: Über Festländer und Meere. — Žužek: a) Geschichte des Eisenbahnwesens, b) Nansens Expedition auf den Nordpol.

V. b razred. Bahovec: Projektionsapparate. — Bayr: Die Geschichte des Unterseebootes. — Črnagoj: a) Etwas über die moderne Kunst, b) Zur Geschichte des Klaviers. — Fakin: a) Geschichte der Aerodynamik, b) Automobile. — Florjančič: Die Buchdruckerkunst. — Gabršek Josip: Emona. — Gabršek Miha: Die Gefahren der Eisenbahnen. — Irkič: Das Schwimmen. — Jeglič: Schillers geschichtliche Werke. — Kajfež: Denkmäler in Laibach. — Komar: Mozart. — Kovač: Phydias und seine Werke. — Kumelj: Napoleon und Illyrien. — Majcen: Der deutsch-französische Krieg. — Osana: Kriemhilde. — Pavčič: a) Der Wintersport, b) Beethoven. — Rajšek: Mein Ausflug auf den Kumberg. — Sadar: Drei Tage in den Steiner Alpen. — Sterle: Ein historischer Spaziergang durch Laibach. — Stopar: Technisches beim Militär. — Štimec: Ursachen der französischen Revolution. — Toman: Übersicht über die gebräuchlichsten Tonstücke.

VI. razred. Leben Stanko: Nikolaus Lenau und seine Gedichte. — Goljar Srečko: Die Zelle - ein Wunderwerk. — Fabjančič Milan: Taras Ševčenko, sein Leben, Dichten und Trachten. — Kuštrin Julij: Bauernaufstand. — Levstik Franc: Schillers Flucht aus Stuttgart. — Lajovic Ladislav: Staatswesen und Staatsleben im Tierreiche. — Kozelj Milan: Gründung, Charakter und Schicksal des französischen Reiches. — Kristof Vladimir: Die Ameisen im Krieg und Frieden. — Stenovec France: Schillers „Das Lied von der Glocke“. — Kavčič Viktor: Die Christianisierung der Bulgaren. — Kadunc Rafael: Das Privatleben der Deutschen im Mittelalter. — Terpin Franc: Die Kunsthandwerker im Tierreiche. — Sever August: Richard Wagner. — Capuder Alfonz: Karoline Neuber. — Zupanič Mihael: Eine Rundreise um Istrien.

VII. razred. Benedik: Wagners „Tannhäuser“. — Brenčič: Die Zustände in den Niederlanden vor dem unter Philipp II. ausgebrochenen Aufstande. — Dolenc: Das Reh. — Erlah: Wilhelm v. Kaulbach. — Ferk: Bilder aus dem letzten serbisch-türkischen Kriege. — Guzelj: Die Gründe der Erdbeben und der Vulkanausbrüche. — Hrašovec: Genie und Entartung. — Hrovatin: Die kulturellen Verhältnisse in Kärnten. — Kavčnik: Kinderkunst und Wissenschaft. — Kovač: Grillparzers „König Ottokars Glück und Ende“. — Lunaček: Ibsen als Dichter und Philosoph. — Mravlje: Kleists „Prinz Friedrich von Homburg“. — Oblak: Ibsens „Volksfeind“. — Pance: Über die elektrischen Leuchtkörper. — Poderžaj: Roosevelts Gedanken über die Zukunft der Völker. — Vider: Besitzt die Pflanze Sinnesorgane oder nicht? — Vilman: Wagners „Fliegender Holländer“. — Vizjak Franz: Über die Planetensysteme.

VIII. razred. Čermak: a) Über die Bedeutung der Redekunst, b) Elementarkatastrophen in den Alpen. — Kūhar: Über die Nervenkrankheiten. — Lapajne: Der Rhein. — Lavrenčak: Die Bildung und die deutsche Lektüre. — Lovšin: Kants Leben und Philosophie. — Mauer: Bizets „Carmen“. — Modrijan: Ibsens „Komödie der Liebe“. — Osana: Die Flugzeuge im

Kriegsdienste. — Pavlovčič: Unsere wichtigste Frage. — Pertot: Ibsens „Helden auf Helgoland“. — Petavs: Die Entwicklung des Automobilwesens. — Prezelj: Über die Psychologie des Alpinismus. — Rekef: Die äußere Politik Bismarcks. — Seliškar: Die Beziehungen zwischen Hirn und Seele. — Stuhec: Die Anfänge des Postwesens. — Štrukelj: Aussterbende Sprachen. — Turk: Wagners „Tannhäuser“. — Urek: Hauptmanns „Versunkene Glocke“.

B. Iz slovenščine.

V. a razred. Ahčin: Celjski grofje. — Aplenc: Emona. — Banovec: Torpedovke. — Benčan: Zgodovinski izprehod po Ljubljani. — Benedik: S. Gregorčičeva mladost. — Debelak: O početkih zrakovlovstva. — Drovenik: Zgodovina daljnogleda. — Eiletz: Iz zgodovine antarktike. — Habič: Finžgarjev roman „Pod svobodnim solncem“. — Ilc: Moje potovanje v Zagreb. — Kavčič: Amerika in Amerikanci. — Kržin: Prvič na planinah. — Merčun: Jurčičev „Deseti brat“. — Pavlin: Podzemске jame pri Črnomlju. — Pestotnik: Bled in njegova okolica. — Sbrizaj: Mostičarji na Ljubljanskem barju. — Stojkovič: Rimska stenografija. — Žužek: Čolnarji na Ljubljani.

V. b razred. „O letošnjih mojih božičnih praznikih“ so predavali: Črnagoj Ivan, Irkič Ignacij, Pavčič Vladimir, Sadar Vinko, Sterle Ivan, Toman Stanko (vzporedna predavanja). — O temi „Kako so nekoč volili župana“ (po pesmi „Župan“) so predavali: Fakin Albin, Kajfež Stanislav, Rajšek Josip (vzporedna predavanja). — Fakin Albin: Začetki hrvatske zgodovine.

VI. razred. O temi „Značaj Martina Krpana“ so vzporedno predavali: Cafuta Al., Kristof Vladimir, Mežan Leo, Sever Avg. — O temi „Dunaj in cesarski dvor po Martinu Krpanu“ sta vzporedno predavala: Mirtič Ivan (pozneje izstopil), Tomšič Jos. — O temi „Vnanji dogodki Krsta pri Savici“ so vzporedno predavali: Gabrejna Fr., Kozelj Milan, Kuštrin Julij. — O temi „Notranji razvoj Črtomirov“ so vzporedno predavali: Goljar Srečko, Lajovic Ladisl., Stenovec Fr. — Bizjak Jos.: Pomen morja za človeštvo, posebe za Jugoslovane. — Cafuta Al.: Slomškove zasluge. — Fabjančič Milan: „Rosana“ in „Začetki srbske zgodovine“. — Jeglič Ciril: Finžgarjeva „Naša kri“. — Leben Stanisl.: Aškerčev „Kralj Matjaž“. — Pengal Al.: Dragotin Kette. — Stenovec Fr.: Cankarjev „Potepuh Marko in kralj Matjaž“. — Židan Ivan: Finžgarjev roman „Pod svobodnim solncem“.

VII. razred. Brenčič Vinko: Vodnikova „Pratika“. — Kavčnik Leo: Livadičeva novela „Amis i Amil“ v primeri z nemškim „Ubogim Henrikom“. — Erlah Evstahij: Cankarjeva „Bela Krizantema“. — Černe Anton: Funtkova „Tekma“. — Černe Ivan: Rošlin in Verjanko (narodna pesem in roman). — Dolenc Vladimir: „Župnik Wakefieldski“ in Stritarjev „Gospod Mirodolski“. — Kovač Jos.: Levstikove „Napake slovenskega pisanja“. — Lunaček Aleks.: Stritarjevi „Literarni pogovori“. — Outrata Fr.: Knez Ljudevit Posavski.

VIII. razred. Lavrenčak: Spomini na Francoze med našim narodom. — Mauer: Jan Kollárjeva spisa o slovanski vzajemnosti. — Lapajne: Francoska ljudska šola na Kranjskem. — Modrijan: Beneška Slovenija in nje prebivalci. — Koleča: O idrijskem rudniku (s slikami in načrti). — Osana: Ustavna doba v Avstriji do dualizma. — Stuhec: Literarna pratika za 1914. leto. — Pavlovčič: V kakih razmerah se je razvijal slovenski narod (po razpravi dr. Lončarja). — Pertot: Pomen Jos. Stritarja v slovenskem slovstvu. —

Petavs: Zgodovinski dogodki v slovenskih narodnih pesmih. — Prezelj: Nekaj o občnem jeziku. — Rekef: O radiju. — Štrukelj: Dositej Obradović. — Turk: Nekaj iz zgodovine rudarstva v slovenskih deželah.

V.

Naloge.

A. Za nemške sestavke.

V. a razred. Šolske naloge: 1. Audifax und Hadumoth suchen das Häuslein der Waldfrau auf. (Nach Scheffels Roman „Ekkehard“.) — 2. Ein Opfer seiner Nächstenliebe wird zu Grabe getragen. (Nach Fontanes „John Maynard“.) — 3. Der Wald im Winter. — 4. Siegfrieds erste Begegnung mit Kriemhild. — 5. Mein Lieblingsheld im „Nibelungenliede“. — 6. Sprachliche Erinnerungen an die Blütezeit des Handwerkerstandes. — **Domače naloge:** 1. Ein Herbstbild aus der Umgebung Laibachs. — 2. Charakteristik des in Zahns „Helden des Alltags“ auftretenden Geschwisterpaares. — 3. In der Werkstatt eines Handwerkers. — 4. Das Ideal eines deutschen Ritters im Mittelalter. (Auf Grund der durchgenommenen mhd. Epen.)

V. b razred. Šolske naloge: 1. Meine Bitte an das Glück. — 2. a) Ermenrich Sage, b) Siegfrieds Tod, c) Die Landschaft in Goethes „Erlkönig“. — 3. Des armen Heinrichs Schuld und Sühne. 4. Welche Gedanken quälen den sterbenden Tiberius? — 5. a) Als ich krank war ... b) Das Wort „ich bitte“, c) Vor einem gefällten Baumstamme. — 6. Heines Lorelei und Goethes Fischer. (Ein Vergleich.) — **Domače naloge:** 1. a) Die Erlebnisse einer Postsendung, b) In der Pause. — 2. a) Mein neuer Rock. — b) Wie werde ich mit Gewinn ein Buch lesen? — 3. a) Unser heuriger Winter, b) Wer nicht hören will, muß fühlen. — 4. Die modernen Verkehrsmittel. (Dispositionsarbeit.)

VI. razred. Šolske naloge: 1. a) Gedankengang in Goethes „Mignon“, b) Mein Freund. — 2. a) Die Bedeutung der Rota-Szene in „Emilia Galotti“, b) Die Bedeutung der Conti-Szene in „Emilia Galotti“. — 3. Welche Motive des bürgerlichen Trauerspiels finden wir in Hebbels „Maria Magdalena“ wieder? — 4. a) Die Gruppierung der Liebhaber um Johanna in „Jungfrau von Orleans“. b) Gedankengang in Johannas Monolog IV. 1. („Die Waffen ruhn, des Krieges Stürme schweigen“.) — 5. a) „O Kreatur, unselger Lebenszecher, dein Durst ist endlos, endlos ist dein Becher.“ (Hamerling), b) „Der bloß niedergeworfene Feind kann wieder auferstehn, der versöhnte, der ist wirklich besiegt.“ (Schiller.) — 6. a) Mortimer, b) „Der Friede ist Geschenk der Waffen.“ (Nachzuweisen an der Seelenentwicklung „Marias Stuart“.) — **Domače naloge:** 1. a) „Eine feste Burg ist unser Gott“, b) Mein Lieblingsbuch. — 2. „Nessun maggior dolore, che nel tempo felice ricordarsi della miseria.“ (Dante, „Inferno“ V.) — 3. a) Der Nutzen, b) Der Schaden eines langen und strengen Winters. (Dispositionsarbeit.) — 4. a) Das subjektive und objektive Recht im „Erbförster“, b) Die drei Handlungen in Schillers „Wilhelm Tell“.

VII. razred. Šolske naloge: 1. Die Stimmung im Wallensteinschen Lager, ausgedrückt durch den ersten Kürassier. — 2. Die Wirkung des Gegensatzes in der Gruppierung der Personen in Ludwigs „Erbförster“. — 3. Übereinstimmungen von Naturvorgängen und Menschengeschicken in Stifters „Hochwald“. — 4. Faustens Schmerz über seine bisherige Existenz und sein Entschluß, ein neues Leben anzufangen. — 5. Genießen macht gemein. — 6. Das Sonnenlicht als Quelle des Glückes. — **Domače naloge:** 1. Land und Leute in Leitgebs Novelle „Das Gelübde“. — 2. Wanderungen und Heimatliebe. — 3. Auf der Überführung an der Wiener Straße. — 4. Der Mensch, der zur schwankenden Zeit auch schwankend ist, der vermehrt das Übel und breitet es weiter und weiter. (Goethe.)

VIII. razred. Šolske naloge: 1. Die Persönlichkeit als die wesentlichste Grundbestimmung unseres Lebensglückes. — 2. Ein Bild des Nürnberger Meistersingerwesens. (Nach Wagners „Meistersingern von Nürnberg“.) — 3. Roseggers Heimat, die Quelle seiner dichterischen Kraft. (Auf Grund seiner Lektüre.) — 4. Heimatschutz und Fortschritt. — 5. Gedankengang der Exnerschen Rede „Über politische Bildung“. — **Domače naloge:** 1. Zahns Idealisierung seiner Personen. (Auf Grund seines „Büßers“.) — 2. Meine Gedanken über W. Raabes Anschauung, daß die modernen Triumphe der Technik lediglich Siege des Teufels sind, der die Rosen bricht. — 3. Die Bedeutung der Verträglichkeit und gegenseitiger Rücksicht im gesellschaftlichen Leben.

B. Za slovenske sestavke.

V. a razred. Šolske naloge: 1. Razvoj in konec boja Belina z volkom. (Po narodni pesmi.) — 2. a) Revščina, b) Moli in delaj! c) Zakaj nas starši pošiljajo v šolo? — 3. a) Župnikova smrt, b) Cigan pripoveduje svojo zgodbo. (Po Cankarjevem „Krčmar Elija“.) — 4. V samotni uri. — **Domače naloge.** 1. a) Zimski večer ob peči, b) Na kaj spominja mladeniča sv. Miklavž? — 2. Raki in Bojci v človeškem življenju. — 3. Tipična svojstva epske pesmi.

V. b razred. Šolske naloge: 1. a) Sanje bolnega otroka v božični noči, b) Kaj Miklavž poroča Bogu o otrocih. — 2. a) V črni gori, temni gošči (Slika po narodni pesmi „Rošlin in Verjanko“), b) Označba Verjanka. (Po narodni pesmi.) — 3. Nunquam est ille miser, cui facile est mori. (Seneca. Razprava.) — **Domače naloge:** 1. Jesenske misli. — 2. Kaj so meni prisodile Rojenice. — 3. „Pes in mačka“. (Živalska pravljica.) — 4. a) V viharni noči. (Slika. Po narodni pesmi „Mornar“), b) Nekaj o starosti naših narodnih pesmi. (Po prečitanih pesmih.)

VI. razred. Šolske naloge: 1. a) Mlada Breda, trpeča junakinja, b) Moji dosedanji prijatelji. (Poročilo iz lastnega življenja.) — 2. a) Krščanstvo in morala v pesmih o Kraljeviču Marku, b) Nadnaravni motivi v pesmih o Kraljeviču Marku. — 3. Označba lahkomišelnega človeka. — 4. „Felix est, qui non aliis, sed sibi videtur.“ — **Domače naloge:** 1. a) Ocena Meškovega „Berača“, b) Prirodopisec, pesnik in zdravnik motrijo livado. (Označba raznih interesov.) — 2. Gora in človek. (Geografska in socialna razprava.) — 3. a) Kako se mi je godilo s Črtomirom, b) Pesnik Prešeren in njegov Črtomir. — 4. a) O razvoju Kristanovega Katona Vrankovića, b) „Življenje je važnejše od grobov“. (Šajac v Kristanovem Katonu Vrankoviću.)

VII. razred. Šolske naloge: 1. *Πάντα ῥεῖ.* (Razprava.) — 2. Carigrad in Rim v delovanju sv. Cirila in Metoda. — 3. a) Modrijan in bedak govorita: „Dolgost življenja našega je kratka“, b) „Moje vse“, zlato je reklo, „moje vse“, dejalo jeklo. (Puškin-Mencinger.) — 4. a) Nulla regula sine exceptione, b) Nulla dies sine linea. (Razpravi.) — Domače naloge: 1. a) Kako bi jaz razlagal bistvo značaja, b) Kako sem spoznaval Jurčiča. — 2. Mehanika in mehaničnost. — 3. Kako in koliko je razvoj slovenskega naroda v zvezi z geografskim položajem naših dežel? — 4. O domoljubju naših protestantskih pisateljev.

VIII. razred. Šolske naloge: 1. a) Matija Čopa pomen za Prešerna in Slovence, b) Kaj opazujem in doživim pri koncertu ali v gledališču? — 2. a) Motiv domovinske ljubezni v Prešernovem „Sonetnem vencu“, b) Pesniške slike in primere v Prešernovem „Sonetnem vencu“. — 3. a) Kako hočem občevati s prijateljem, kako s tovarišem in kako z nasprotnikom? (Razmišljanje), b) Umetnost, ki jo najvišje cenim. (Razpravica.) — Domače naloge: 1. „So li vaše njive zorane?“ (O. Župančič.) Misli ob začetku zadnjega šolskega leta. — 2. a) Prevod Horacijeve ode „Eheu fugaces, Postume...“ (II. 14) in razlaga pesnikovih misli v njej, b) Prevod Horacijeve ode „Aequam mento rebus in arduis...“ (II, 3) in razlaga pesnikovih misli v njej. — 3. a) „Versate diu, quid ferre recusent, quid valeant humeri!“ (Hor., a. p. 39.) (Misli ob volitvi stanu), b) Zadnja domača naloga!

VI.

Učila.

I. Gimnazijska knjižnica, in sicer:

1.) *Učiteljska knjižnica*, ki jo je oskrboval profesor *Ivan Maselj*, se je pomnožila v šolskem letu 1913./14. za 197 zvezkov, 121 sešitkov ter 325 srednješolskih izvestij.

A. Nakupilo se je 129 zvezkov in 62 sešitkov, in sicer:

a) *kot nadaljevanje:*

Österr. Mittelschule (1913). — Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens in Österreich, 1913. — Zeitschrift für die österr. Gymnasien, 1913. — Zeitschrift für österr. Volkskunde, 1913. — Geographischer Anzeiger, 1913. — Deutsche Rundschau für Geographie, 1912./13. — Carniola, 1913. — Kosmos, 1913. — Monatshefte für den naturwissenschaftlichen Unterricht, 1913. — Natur und Unterricht, 1912./13. — Archiv für slavische Philologie, 1913. — Dom in Svet, 1913. — Popotnik, 1913. — Slovan, 1913. — Veda, 1913. — Zvon, 1913. — Publikacije „Slovenske Šolske Matice“ pro 1913: 1.) Pedagoški Letopis, 1913.; 2.) Didaktika, III./3.; 3.) Bežek, Občno vzgojeslovje; 4.) Poljudno-znanstvena knjižnica, III./2. — Publikacije „Matice Slovenske“ pro 1913: 1.) Šlebinger, Slovenska bibliografija za l. 1907. do 1912.; 2.) Slovenske narodne pesmi, snopič 15.; 3.) Zabavna knjižnica, XXV.; 4.) Knezova knjižnica, XX.; 5.) Hrvatska knjižnica Matice Slovenske, VI.; 6.) Mencinger J., Izbrani spisi, II. — Publikacije „Matice Hrvatske“ pro 1913: 1.) Izvještaj pro 1912; 2.) Car, Iza plime. Roman; 3.) Budisavljević,

S ličke grude; 4.) Kovačević, Posljednji Nenadić; 5.) Turgenjev-Divković, Dim; 6.) Šilović, Uzroci zločina; 7.) Aškerc, Izbrane pjesme; 8.) Novovjeki izumi, IV.; 9.) Vodnik Br., Povijest hrvatske književnosti, I. — Publikacije „Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu“ pro 1913: 1.) Rad . . ., knjiga 195.—200.; 2.) Zbornik za narodni život, sv. XVIII.; 3.) Codex diplomaticus . . ., sv. XI.; 4.) Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, sv. XXXIV.; 5.) Prinosi za hrvatski pravno-povjestni rječnik, sv. 32.; 6.) Djela, sv. XXII.—XXIV.; 7.) Izvješća o raspravama matem. prirodosl. razr., sv. 1.; 8.) Strohal, Pravna povijest dalmatinskih gradova, Dio I.; 9.) Prirodosl. istraživanja Hrvatske i Slavonije, sv. 1.; 10.) Starine, knjiga 34.; 11.) Stari pisci hrvatski, knjiga 22. — Brehms Tierleben, 4. A., V. (Lurche, 2. del). — Berneker, Slav. etym. Wörterbuch, sn. 10. in 11. — Thesaurus linguae latinae V. 5., VI. 1., Suppl. IV. — Rabenhorst, Kryptogamen-Flora, VI. 16.—18. — Thomé, Flora von Deutschland, seš. 179.—227. — Hübner, Geographisch-statistische Tabellen, 1914. — Hartlebens kleines statistisches Taschenbuch über alle Länder der Erde, 1914. — Praktische Methodik für den höheren Unterricht, II. — Baumeister, Handbuch. IV. zv. I. del, 2. pol. (Didaktik und Methodik der Physik.) — Verhandlungen der V. Konferenz der niederösterreich. Mittelschuldirektoren.

b) na novo:

Zeitschrift für den deutschen Unterricht, 1913. — Čas, 1913. — Gebhardi, Ein ästhetischer Kommentar zu den lyrischen Dichtungen des Horaz. 3. A. — Spielmann C., Aufgang aus Niedergang. — Ulbricht, Die Alkoholfrage. — Iskravec, Slovensko-italjanski slovarček. — Valjavec, Italjansko-slovenski slovar. — Finsler, Homer, I. — Mikkola, Urslavische Grammatik, I. — Mielke H., Der deutsche Roman. 4. A. — Huemer Kam., Die sittlichen Ideale der deutschen Jugend. — Kummer Fr., Deutsche Literaturgeschichte des 19. Jahrhunderts. — Arnold R., Allgemeine Bücherkunde zur neuern deutschen Literaturgeschichte. — Jäger O., *α.)* Lehrkunst und Lehrhandw. 2. A.; *β.)* Homer und Horaz. — Lehrproben und Lehrgänge aus der Praxis, letniki 1909.—1912. ter Generalregister zu H. 1.—100. — Münch, Vermischte Aufsätze, 2. A. — Reinstein, Die Frage im Unterricht, 6. A. — Rothfux F., Beiträge zur Methodik des Unterrichts, 4. A. — Waldeck A., Praktische Anleitung zum Unterricht in der lateinischen Grammatik, 3. A. — Weissenfels O., Die Kernfragen des höheren Unterrichts, 2 zv. — Willmann, Pädagogische Vorträge, 4. A. — Wiget, Die formalen Stufen des Unterrichts, 10. A. — Cauer P., Grammatica militans, 3. A. — Catulli, Tibulli, Propertii carmina. Rec. Müller. — M. Tullii Ciceronis Tuscul. disput. II. V; actionis in Verrem II. IV. et V.; de nat. deor. II. III; de officiis II. III; de republ. quae supersunt. T. Livii ab urbe cond. II. (Ed. Weissenborn-Müller). 6 zv. — P. Ovidius Naso (ed. Merkel), II. — C. Plinii epistularum libri. Rec. Kukula. — Fl. Arriani Anabasis Alexandri. Ed. Roos. — Demosthenis orationes. 2 zv. — Euripides' Medea (ed. Altenburg) in Iphig. auf Tauris (ed. Reiter). — Herodoti historiarum libri V.—IX. (ed. Holder). — Homer in verkürzter Ausgabe von A. Th. Christ: *a.)* Ilias, 3. A., *b.)* Odyssee. 4. A. — Platon von A. Th. Christ: *a.)* Gorgias, *b.)* Phaidon, *c.)* Protagoras, *d.)* Euthyphron; Platon, Symposion (von Cron und Deuschle), 3. A. — Sophokles von Schubert-Hüter: *a.)* Aias, *b.)* Antigone, *c.)* Philoktetes, *d.)* Oidipus auf Kolonos, *e.)* Oidipus Tyrannos, *f.)* Elektra. — Xenophontis Expositio Cyri in Institutio Cyri (ed. Gemoll) ter Historia Graeca (ed. Dindorf). — Kammer, Ein ästhetischer Kommentar zu Homers Ilias. 3. A.

— Harder, Homer. Ein Wegweiser. — Müller Ad., Ästhetischer Kommentar zu den Tragödien des Sophokles. — Siebs, Deutsche Bühnenaussprache, 10. A. — Iveković-Broz, Rječnik Hrvatskoga jez. 2 zv. — Jahresberichte über das höhere Schulwesen, herausgegeben von Conrad Rethwisch, 1911.

B. Na darilih je prirastlo 68 zvezkov in 59 sešitkov.

Podarili so: Predsedstvo komisije za pogozdovanje Krasa 2 zv. — Svetič Fr. 44 zv. ter 52 snopičev. — Vis. c. kr. dež. vlada Kranjska 1 izv. Deželnega zakonika 1913. — Ravnatelj Štritof 2 zv. — Knezoškofijski ordinariat 3. zv. — Abiturient A. Leskovic 2 zv. — Kurat Bl. Bevk 1 zv. — Österr. Flottenverein 1 zv. — Prof. dr. Gvidon Sajovic 1 zv. ter 7 snopičev. — Uredništvo „Friedenswarte“ 1 izv. (1913). — Magistrat stolnega mesta Ljubljane 1 zv. — Župnik Šegula 1 zv. — Katoliška Bukvarna v Ljubljani 8 zv.

C. Potom zamene je prejela učiteljska knjižnica 325 srednješolskih izvestij.

2.) *Dijaška knjižnica.*

a) Nemški oddelek dijaške knjižnice, ki ga je oskrboval v šolskem letu 1913./14. profesor *dr. Janko Lokar*,* se je pomnožil za 40 del, oziroma 71 zvezkov:

A. Po nakupu (za 29 del, oziroma 51 zvezkov):

Alte und Neue Welt, 47. Jahrg. (2 izv.). — Das neue Universum, 34. Jahrg. — Der gute Kamerad, 27. Folge (2 izv.). — Deutscher Hausschatz, 39. Jahrg. — Eimer, Heldensöhne. — Kralik, Die Befreiungskriege 1813. — Artbauer, Die Fremdenlegion. — Schönowsky, Von Krieg und Kriegsvolk. — Fraungruber und Sauer, Ehre die Arbeit! — Fraungruber, Mein Bergland, mein Waldland! — Nohl, Fritz Reuter. — Höffner, Goethes Mannesjahre. — Höffner, Goethe im Alter. — Thormälius, Josef Haydn. — Sobotka, Guido Reni. — Güldemeister, Karl der Große. — Ertl, Drei Novellen (5 izv.). — Eyth, Berufsfragik (5 izv.). — Ludwig, Der Erbförster (5 izv.). — Rosegger, Waldheimat (5 izv.). — Stifter, Hochwald (5 izv.). — Smolle, Der Waldbub von Aggstein. — Bölsche, Tierwanderungen in der Urwelt. — Brehms Tierleben (die kleine Ausgabe). — Dekker, Vom sieghaften Felleustaat. — Francé, Die Alpen. — Hedin, Der Kampf um den Nordpol. — Steuer, Biologisches Skizzenbuch für die Adria. — Cori, Der Naturfreund am Strande der Adria.

B. Po darilih (za 11 del, oziroma 20 zvezkov):

Podarili so: Ekscelenca deželni predsednik baron Schwarz: Erzherzog Franz Ferdinand, unser Thronfolger. — Šolsko založništvo knjig: Bauer-Jelinek-Strein, Leitfaden der deutschen Literaturgeschichte, 4. Teil (10 izv.). — Svetič: Nansen, In Nacht und Eis; Reymond, Illustrierte Länder- und Völkerkunde. — Prof. Wester: Zart, Bausteine des Weltalls; Floericke, Einheimische Fische; Koelsch, Der blühende See. — Abiturijent Gregorič: Lampel-Langer, Grundriß der deutschen Literatur IV. — Abiturijent Leskovec: Berlitt, M. Luther, Th. Murner und das Kirchenlied; Gellerts Fabeln und Erzählungen. — Sedmošolec Jeretina: Switalski, Geschichte der polnischen Literatur. —

Koncem šolskega leta šteje ta oddelek 1435 del, oziroma 1685 zvezkov.

* Pomagali so mu pri izposojanju knjig osmošolca Prezelj in Seliškar ter petošolca Merčun in Pestotnik.

b) Slovenski oddelek dijaške knjižnice, ki ga je oskrboval profesor *dr. Fran Ilešič*,* se je pomnožil za 61 del, oziroma 70 knjig, in sicer:

A. Po nakupu (59 del, oziroma 68 knjig):

Kalac Ante, Biskup *dr. Juraj Dobrila*. — „Matica Slovenska“ za l. 1913.: Podlimbarski, Gospodin Franjo; Mencinger, Izbrani spisi, II. zv.; Štrekelj-Glonar, Narodne pesmi, 15. sn.; Funtek A, Tekma; Šlebinger, Bibliografija; Vodnik, Hrvatsko-srbske narodne pesmi. — Milčinski Fr., Volkašin. — Flere Pavel, Babica pripoveduje. — Petra Bohinca Izbrani spisi, II. — Gangl E., Zbrani spisi za mladino, III. — Sienkiewicz, Skozi pustinjo in puščavo. — Finžgar, Pod svobodnim solncem. — Andrejev, Judež Iškarijot. — Pibovec, Pred vaškim znamenjem. — Haggard, Roža sveta; Salomonovi rudniki. — Doyle: Zgodbe Napoleonovega huzarja. — Gjalski, Pod starimi krovovi; Iz varmegjinskih dana; Diljem doma. — Carić Jak., Kosovke. — Ogrizović, Banović Strahinja. — Badiura, Na Triglav. — Finžgar, Naša kri. — Kristan, Kato Vranković. — Lah Iv., Brambovi, I, II. — Aškerc, Atila v Emoni. — Pajkova Pavlina, Zbrani spisi I. — Stiasny, Kamnik. — Tomišek, Italija, nje slava in beda. — Vošnjak, Zapiski mladega potnika. — Sajovic Gv. dr., Herpetologični zapiski. — Štupar, O prvinah in spojinah. — Zupančič Jak., Črtice iz zrakoplovstva. — Ilešič, Kultura in politika. — Družba sv. Mohorja za 1913: Koledar za 1914. — Seigerschmidt, Krščanska mati. — Pregelj Ivan dr., Mlada Breda. — Zore Iv. dr., V tem znamenju boš zmagal. — Utva, Mira, Pravljice. — „Matica Hrvatska“ za 1913: Aškerc, Izabrane pjesme; Turgenjev, Dim; Silović, Uzroci zločina; Kovačević, Posljednji Nenadić; B. Budisavljević, S ličke grude; Car, Iza plime; Kučera-Pliverić, Novovjeki izumi, IV.; Vodnik (Drechsler), Jagić, Povijest hrvatske književnosti, I.; „Mentor“ 1913; „Dom in Svet“, 1913; „Vrtec“, 1913; Aškerc, Posljednji Celjan; „Planinski Vestnik“, 1913; „Zvonček“, 1913; Pivko Lj. dr., Telovadne igre, II.

B. Po darilih (2 deli, ozir. 2 knjigi).

B. B., Z cest E. St. Vráze (dar g. Fr. Svetiča). — Cooper J. F., Natanael Bumpss, I. (dar prvošolca Fr. Kosa).

Koncem šolskega leta 1913./14. šteje ta knjižnica 1579 slovenskih, hrvatskih in čeških del, oziroma 1777 knjig.

II. Zemljepisni in zgodovinski kabinet (varuh profesor *dr. Fran Kropivnik*) se je pomnožil za tale učila:

A. Po nakupu:

Rothaug, Physikalische Schulwandkarte der österr. Alpenländer. — Hauer, Geologische Karte der österr.-ungar. Monarchie mit Bosnien und Montenegro. — Brunclik, Belgien, Holland und Luxemburg. — Kiepert, Alt-Griechenland. — v. Sprunner-Bretschneider, Europa im Zeitalter Napoleons I., 1789—1815. — Baldamus, Deutschland und Oberitalien seit 1815. — Gerasch-Rusch, Wandbilder zur österr. Geschichte (10 podob).

B. Po darilih:

Dva kosa mozaika, dobljena pri razkopavanju razvalin stare Emone, daroval g. prof. dr. Gvidon Sajovic.

* Pri mehaničnem delu so varuha knjižnice podpirali dijaki VII. razreda: Kovač Jos., Outrata Fr.; VIII. razreda: Lavrenček Zmagoslav.

Vsa zbirka šteje koncem šolskega leta 1 Felklov telurij, 3 zemeljske oble, 161 zemljepisnih, generalnih in specialnih zemljevidov in načrtov, 38 zgodovinskih zemljevidov, 175 podob in tabel za pouk v zemljepisju, 164 takih za pouk v zgodovini, 4 stereoskope s 54 zemljepisnimi in 54 zgodovinskimi slikami, dr. W. Hensella zbirko „Modelle zur Veranschaulichung antiken Lebens“ (23 kosov), 23 zemljepisnih atlantov in statističnih tabel, 6 zgodovinskih atlantov in 2 kosa mozaika.

III. Prirodoslovni kabinet (varuh profesor *Ivan Kavšek*) se je pomnožil po nakupu za tele pristroje in druge priprave:

Centrifugalni stroj z elektromotorjem. — Izploščitveni obroč. — Tehnica na pero za določitev sredobežnosti. — Bohnenbergerjev stroj. — Izsuševalni stroj. — Kroglovesna naprava. — Naprava za določitev trenja. — Baterija Edisonovih akumulatorjev. — 16 privijal. — 2 stenski podobi plavža. — Barthelova svetilka. — Sušilni valj. — Mrežasta žlica. — 10 sežigalnih žlic. — Plinojem. — 48 epruvet. — 2 stojali za epruvete. — 12 retort. — 12 kozarcev za segrevanje. — 4 steklenice za segrevanje. — 3 brizgalne steklenice. — Zbirka privijalnih stojal. — 72 kemikalij. — Friedrich Kohlrausch, Lehrbuch der praktischen Physik. — 1 leseni kotomer. — 8 lesenih trikotnikov. — 3 šestila.

Vsa zbirka šteje koncem šolskega leta:

90 kosov oprave, 567 fizikalnih pristrojov, 15 stenskih slik, 200 kemikalij, 37 lesnih barvil, 410 kemiških potrebščin, 43 knjig, oziroma zvezkov, 80 kosov orodja, 84 stereometrijskih teles, 47 risalnih potrebščin, skupaj 1573 kosov.

IV. Prirodopisni kabinet, ki ga je oskrboval profesor *Fran Jeraj*, je pridobil tele predmete:

A. Po nakupu:

Schreibers Wandtafeln der Naturgeschichte des Tierreichs: 3. Reptilien, Amphibien, Fische etc. 10 Tafeln (2 garnituri). — Pfurtscheller, Zoologische Wandtafeln, Araneina Epeira diadema, Rana agilis, I. Verwandlung, Rana agilis, II. Anatomie. — Schmeil, Prof. O., Zoologische und botanische Tafeln, Blau- oder Riesenwal, Infusorien, Amöben, Kopffüßler, Röhrenquallen, Bakterien, Zelle und ihre Teilung.

B. Darovana učila:

Crótalus duríssus, klopotec (podaril Ladislav Drašler, učenec II. a. razreda). — *Squilla mantis*, Palaemon *squilla*, *Artemia salina*, *Nebalia geoffroi*, *Balanoglossus*, *Triara*, *Aglaophenia pluma*, *Anemonia sulcata*, *Cerianthus solitarius* (podaril g. dr. Gvidon Sajovic). — Galenit z *Zn* in *Ag* (podaril g. Radl Jože, gostilničar v Ljubljani). — Železov kršec, kristali, kremenjakova druzja, kašólong, drstev, Egremont v Cumberlandu, siderit s kalcedonom, siderit z drstvom, kristali (podaril g. Fr. Svetič, vzgojitelj). — *Astraea spec.*, *Odonaspis cuspidata* in *Oxyrhina Deseri* (od dež. muzeja po zameni). — Slankamen, Vjelička, izklesana knjižica (podaril g. prof. J. Wester).

Vse knjige (384 zvezkov, oziroma snopičev prirodopisne vsebine) so se izročile učiteljski knjižnici; prirodopisna zbirka šteje tedaj koncem šolskega leta: 15 antropoloških, 3006 zooloških, 1261 botaničnih predmetov, 238 kristalnih vzorcev, 1408 rudninskih in geoloških objektov, 120 orodij in potrebščin, 387 prirodopisnih (stenskih in manjših) slik, skupaj 6435.

V. Šolski botanični vrt se letos ni mogel vzdržati zaradi nedostajanja potrebnih sredstev in neugodne lege gredic.

VI. Risarska učila (oskrboval jih je v I. in II. polletju asistent c. kr. državne realke *Peter Šmitek*). Na novo se letos ni ničesar nakupilo, pač pa se je dobilo nekaj daril: bradavičasta buča (od ge. A. Tratnik) in 27 lesenih škatelj za svalčice (od g. ravn. A. Štritofa).

Koncem šolskega leta 1913./14. šteje zbirka, všteviši risalnično opravilo, kakor lansko leto: lesenih predmetov 267, steklenih predmetov 14, glinastih predmetov 28, kovinaste predmete 4, papirnatih modelov 18, sadrenih modelov 61, nagačenih živali 8, perutninskih peres 42, školjk in polžev 65, draperiji 2, lobanjo 1, papirnatih predlog 67, knjig 21, Peyrekovih podlog 8 in 1 suho bučo, skupaj 607 kosov.

VII. Telovadno orodje. Letos se je pomnožilo orodje za en par lesenih krogov. Število kosov telovadnega orodja znaša 304.

VIII. C. kr. botanični vrt (pod nadzorstvom c. kr. šolskega svetnika in profesorja *Alfonza Paulina* in v oskrbi botaničnega vrtnarja *Frana Juvana*). Pravico, uporabljati ta vrt v svoj prid, imajo vsa ljubljanska učilišča. Troške njegovega vzdrževanja nosi glasom razpisa c. kr. naučnega ministrstva z dne 4. oktobra 1909, št. 17.713, država in mestna občina, ki prispeva 210 K na leto.

IX. C. kr. študijska knjižnica z letno državno dotacijo 2400 K je pod zakonitimi pogoji pristopna učiteljem in učencem. Koncem leta 1913. je štela skupno 40.800 del, in sicer: 61.698 zvezkov, 9774 sešitkov, 3878 listov, 136 zemljevidov in 452 rokopisov. Bila je v oskrbi c. kr. ravnatelja *Luke Pintarja*.

X. Deželni muzej *Rudolfinum* z bogatimi zbirkami iz vseh treh delov prirodstva ter z mnogimi starinami in kulturnozgodovinskimi predmeti, ki se jim pridružujejo obilne prazgodovinske najdbe, zlasti ostanki nakolnih stavb na Kranjskem. Oskrbuje ga ravnatelj profesor *dr. Josip Mantuani*.

VII.

Učne knjige

pri pouku v obveznih predmetih v šolskem letu 1914./15.

I. razred. *Veronauk*: Veliki katekizem, po izvirniku avstrijskih škofov. — *Latinsščina*: Pipenbacher, Latinska slovnica, 2. izdaja; Latinska vadnica za I. gimnazijski razred, 2. izdaja. — *Nemščina*: Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch für die erste Klasse slowenischer und slowenisch-utraquistischer Mittelschulen und verwandter Lehranstalten, I. Band. — *Slovenščina*: Sket-Janežič, Slovenska slovnica, 10. natis. Sket-Wester, Slovenska čitanka za I. razred srednjih šol, 5. natis. — *Zemljepisje*: Pajk, Zemljepis za srednje šole, I. Kozenn, Geographischer Schulatlas, 42. natis. — *Matematika*: Matek-Peterlin, Aritmetika za nižjo stopnjo srednjih šol. Mazi, Geometrijski nazorni nauk za I. razred srednjih šol. — *Prirodoznanstvo*: Macher, Prirodopis živalstva, 2. natis; Prirodopis rastlinstva, 2. natis.

II. razred. *Veronauk*: Katekizem kakor v I. Stroj, Liturgika. — *Latinsščina*: Pipenbacher, Latinska slovnica, 1. izdaja; Latinska vadnica za

II. gimnazijski razred. — *Nemščina*: Končnik-Fon, kakor v I. — *Slovenščina*: Slovnica kakor v I. Sket-Wester, Slovenska čitanka za II. razred srednjih šol, 3. natis. — *Zemljepisje in zgodovina*: Bežek, Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol, 3. natis. Mayer-Kaspret, Zgodovina starega veka, 2. natis. Geographischer Schulatlas kakor v I. Putzger, Historischer Schulatlas, 32. natis. *Matematika*: Aritmetika kakor v I. Mazi, Geometrija za II. razred srednjih šol. — *Prirodoznanstvo* kakor v I.

III. razred. *Veronauk*: Liturgika kakor v II. Karlin, Zgodovina razodetja božjega v stari zavezi. — *Latinščina*: Slovnica kakor v II. Pipenbacher, Latinska vadnica za III. razred gimnazij in realnih gimnazij. Košan, Latinska čitanka za III. gimnazijski razred; Košan, Latinsko-slovenski slovar. — *Grščina*: Tomišek, Grška slovnica; Grška vadnica. — *Nemščina*: Končnik-Fon, Deutsches Lesebuch, II. Band. — *Slovenščina*: Slovnica kakor v I. Sket, Čitanka, III., 3. natis. — *Zemljepisje in zgodovina*: Zemljepis kakor v II. Mayer-Kaspret, Zgodovina srednjega veka; Zgodovina novega veka. Geographischer Schulatlas kakor v I.; Historischer Schulatlas kakor v II. — *Matematika*: Aritmetika kakor v I. Mazi, Geometrija za III. razred srednjih šol. — *Fizika*: Senekovič, Fizika, 3. natis.

IV. razred. *Veronauk*: Karlin, Zgodovina razodetja božjega v novi zavezi. — *Latinščina*: Slovnica kakor v II.; Čitanka in Slovar kakor v III. Pipenbacher, Latinska vadnica za IV. razred gimnazij in realnih gimnazij; Košan, Latinska čitanka za IV. in V. gimnazijski razred. — *Grščina* kakor v III. — *Nemščina*: Willomitzer-Tschinkel, Deutsche Sprachlehre, 13. natis; Šritof, Deutsches Lesebuch für die IV. Gymnasialklasse, 2. natis. — *Slovenščina*: Slovnica kakor v I., 9. izdaja. Sket-Wester, Slovenska čitanka, IV., 2. natis. — *Zemljepisje in zgodovina*: Orožen, Zemljepis avstro-ogrske države (Domoznanstvo). Mayer-Kaspret, Zgodovina novega veka. Geographischer Schulatlas kakor v I., 41. izdaja. Historischer Schulatlas kakor v II. — *Matematika*: Matek, Aritmetika in algebra za IV. in V. gimnazijski razred. Matek-Mazi, Geometrija za IV. in V. gimnazijski razred. — *Fizika* kakor v III. — *Prirodoznanstvo*: Herle, Kemija in mineralogija za IV. gimnazijski razred.

V. razred. *Veronauk*: Svetina, Katoliški verouk za višje razrede: Resničnost katoliške vere. — *Latinščina*: Scheindler, Lateinische Schulgrammatik, herausgegeben von Dr. Robert Kauer, 8. natis. Sedlmayer-Scheindler, Lateinisches Übungsbuch für die oberen Klassen der Gymnasien, 5. natis; Tit. Livius, Ab urbe condita liber I, II, XXI, XXII, ed. Zingerle, 7. natis. Sedlmayer, Ovids ausgewählte Gedichte, 7. natis. — *Grščina*: Curtius-Hartel-Weigl, Griechische Schulgrammatik, 27. natis; Prinz, Auswahl aus Xenophon, I. Teil. Christ, Homers Ilias, 3. natis. — *Nemščina*: Sprachlehre kakor v IV. Bauer-Jelinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch für österreichische Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, V., ohne mittelhochdeutschen Text, 3. natis. Bauer-Jelinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literaturgeschichte für österreichische Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, I. — *Slovenščina*: Slovnica kakor v IV. Sket, Slovenska čitanka za V. in VI. razred, 3. natis. — *Zemljepisje in zgodovina*: Supan, Lehrbuch der Geographie für österreichische Mittelschulen, 11. natis. Zeehe, Lehrbuch der Geschichte für die oberen Klassen der Gymnasien, I.; (Altertum), 6. natis. Kozenn, Geographischer Schulatlas, 41. natis. Historischer Schulatlas kakor v II. — *Matematika* kakor v IV. — *Prirodoznanstvo*: Poljanec, Mineralogija in geologija za višje gimnazije. Macher, Botanika za višje razrede srednjih šol.

VI. razred. Veronauk: Pečjak, Katoliški verouk za višje razrede, II.: Resnice katoliške vere. — *Latinščina:* Grammatik in Übungsbuch kakor v V. Vergils Aeneis mit ausgewählten Stücken von Klouček, 7. natis. Sallusti bellum Catilinae et Jugurthae, ed. Scheindler, 3. natis. Nohl, Ciceros Reden gegen Catilina, 3. natis. — *Grščina:* Curtius-Hartel-Weigel, Griechische Schulgrammatik, 26. natis. Schenkl, Chrestomathie aus Xenophon, 15. natis. Homers Ilias kakor v V. Schenkl-Weigel, Griechisches Übungsbuch für Unter- und Obergymnasien, 22. natis. Herodot, Auswahl für den Schulgebrauch von Scheindler, 2. natis. — *Nemščina:* Willomitzer, Deutsche Grammatik, 12. natis. Bauer-Jelinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch für österreichische Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, VI. Bauer-Jelinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literaturgeschichte für österr. Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, II., 2. natis. — *Slovenščina* kakor v V. — *Zemljepisje in zgodovina:* Geographie kakor v V. Zeehe, Geschichte des Mittelalters, 4. natis. Geographischer Schulatlas kakor v V. Historischer Schulatlas kakor v II. — *Matematika:* Matek-Zupančič, Aritmetika in algebra za VI., VII. in VIII. gimnazijski razred. Matek, Geometrija za VI., VII. in VIII. gimnazijski razred. Schlömilch, Fünfstellige logarithmische und trigonometrische Tafeln, 23. natis. — *Prirodoznanstvo:* Poljanec, Prirodopis živalstva za višje razrede srednjih šol.

VII. razred. Veronauk: Pečjak, Katoliški verouk za višje razrede srednjih šol, III.: Življenje po katoliški veri. — *Latinščina:* Grammatik in Übungsbuch kakor v V. Vergils Aeneis kakor v VI. Ciceros Rede für Archias, ed. Nohl, 3. natis. Stangl, Cicero Orator ad M. Brutum, 1. natis. — *Grščina:* Grammatik kakor v VI. Elementarbuch kakor v VI. Christ, Homers Odyssee, 5. natis. Wotke, Demosthenes' ausgewählte Reden, 5. natis. Huemer, Chrestomathie aus Platon nebst Proben aus Aristoteles. Ausg. mit Kapitelbezeichnung. — *Nemščina:* Grammatik kakor v VI. Bauer-Jelinek-Streinz, Deutsches Lesebuch für österr. Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, VII. Bauer-Jelinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literaturgeschichte für österr. Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, III. — *Slovenščina:* Slovica kakor v IV. Sket, Slovenska slovstvena čitanka za VII. in VIII. razred, 2. natis. — *Zemljepisje in zgodovina:* Geographie kakor v V. Zeehe, Geschichte der Neuzeit, 4. natis. Geographischer Schulatlas kakor v V. Historischer Schulatlas kakor v II. — *Matematika* kakor v VI. — *Fizika:* Reiser, Fizika za višje razrede srednjih šol. — *Modroslovna propedevtika:* Ozvald, Logika kot splošno vedoslovje.

VIII. razred. Veronauk: Medved, Zgodovina katoliške cerkve. — *Latinščina:* Grammatik in Übungsbuch kakor v V. Huemer, Horati Flacci carmina selecta, 8. natis. Tacitus' historische Schriften in Auswahl von Weidner, 2. natis. — *Grščina:* Grammatik kakor v VI. Elementarbuch kakor v VI. Chrestomathie aus Platon ... kakor v VII. Christ, Homers Odyssee kakor v VII. Sophokles' Aias, ed. Schubert-Hüter, 4. natis. — *Nemščina:* Grammatik kakor v VI. Bauer-Jelinek-Pollak-Streinz, Deutsches Lesebuch für österr. Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, VIII. Bauer-Jelinek-Streinz, Leitfaden der deutschen Literaturgeschichte für österr. Mittelschulen. Ausg. für Gymn. 4. Teil. — *Slovenščina* kakor v VII. — *Zemljepisje in zgodovina:* Zeehe-Heiderich-Grunzel, Österr. Vaterlandskunde für die oberste Klasse der Mittelschulen, 4. natis. Rothaug, Geographischer Atlas der Vaterlandskunde, 2. natis. Geographischer Schulatlas kakor v V. Historischer Schulatlas kakor v II. — *Matematika* kakor v VI. — *Fizika:* Wallentin, Lehrbuch der Physik, 16. natis. — *Modroslovna propedevtika:* Ozvald, Psihologija.

	V r a z r e d u													Skupaj	
	I. a.	I. b.	I. c.	II. a.	II. b.	III. a.	III. b.	IV. a.	IV. b.	V. a.	V. b.	VI.	VII.		VIII.
7. Razredba.															
a) <i>Koncem šolskega leta 1913./14. je bilo:</i>															
Za vstop v višji razred (ozir. je dovršilo najvišji razred):															
Z odliko sposobnih (z odličnim uspehom)	6	3	2	2	2	2	1	—	5	1	2	2	3	2	33
Sposobnih (z dobrim uspehom)	12	21	18	13	16	10	15	15	14	13	19	12	16	19	213
V občie sposobnih	2	4	4	4	2	4	5	5	6	—	—	—	—	—	36
Nesposobnih (z nezadostnim uspehom)	6	3	3	7	5	13	5	11	8	8	2	6	4	1	82
Ponavljajna izkušnja se je dovolila:	1	—	1	1	—	1	1	—	—	3	4	7	5	1	25
Nerazredovani so ostali	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Skupaj . . .	28	31	28	27	25	30	27	31	33	25	27	27	28	23	390
b) <i>Dodatek k šolskemu letu 1912./13.</i>															
Ponavljajnih izkušenj je bilo dovoljenih	—	—	1	—	1	—	—	2	—	—	—	8	1	—	17
Izkušnjo je prebilo	—	—	1	—	1	—	—	1	—	3	7	7	1	—	14
Izkušnje ni prebilo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	3
K izkušnji jih ni prišlo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dodatnih izkušenj je bilo dovoljenih	—	—	2	—	—	1	1	—	1	—	—	—	1	—	6
Izkušnjo je prebilo	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Izkušnje ni prebilo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
K izkušnji jih ni prišlo	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	3
Tedaj je končni posedek za šolsko leto 1912./13. tale:															
Za vstop v višji razred je bilo (oziroma je dovršilo najvišji razred):															
Z odliko sposobnih (z odlič. uspehom)	2	3	4	4	2	—	b, c.	4	2	3	1	2	2	1	34
Sposobnih (z dobrim uspehom)	18	17	14	18	23	23	15	17	16	17	25	23	20	22	268
V občie sposobnih	4	2	3	2	4	3	4	3	3	3	—	—	—	—	31
Nesposobnih (z nezadost. uspehom)	5	5	8	5	7	5	7	5	5	2	10	3	3	1	71
Nerazredovani so ostali	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Skupaj . . .	29	27	30	29	36	32	31	29	26	25	36	28	25	24	407

V r a z e d u

	V r a z e d u										Skupaj							
	I. a.	I. b.	I. c.	II. a.	II. b.	III. a.	III. b.	IV. a.	IV. b.	V. a.		V. b.	VI.	VII.	VIII.			
8. Denarni prispevki učencev.																		
Šolnino jih je plačalo { v I. polletju	11	10	14	2	2	6	5	5	2	7	7	3	2	1	77			
{ v II. »	7	2	6	8	7	18	14	14	14	10	7	14	7	4	132			
Napol oproščenih je { v I. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
{ v II. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Popolnoma oproščenih { v I. »	20	27	19	27	27	26	25	28	31	19	21	26	23	22	341			
{ v II. »	21	29	22	20	18	13	13	17	19	15	20	13	21	19	260			
je bilo	440	400	560	80	80	240	200	200	80	280	280	120	80	40	9080			
Šolnina je znašala { v I. polletju K	280	80	240	320	280	720	560	560	560	400	280	560	280	160	5280			
{ v II. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Skupaj K	720	480	800	400	360	960	760	760	640	680	560	680	360	200	8360			
Vzprejemnina je znašala. K	138	60	163	80	134	40	8	40	8	40	12	60	21	12	60	4	20	
Prispevki za učila so znašali »	72	78	76	60	60	64	62	66	66	52	58	58	58	46	876	—	—	
Prispevki za nemško in slovensko	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
družinsko knjižnico so znašali »	36	39	38	30	30	32	31	33	33	26	29	29	29	23	438	—	—	
Prispevki za igrala so znašali »	14	40	15	20	12	12	12	12	13	20	10	40	11	60	175	20	—	
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60	105	20	111	20
Skupaj K	261	296	402	63	60	110	40	117	20	118	112	20	120	60				

II. Podpore.

a) Ustanove (prim. št. 10!).

Štev.	Imena študentov	Razred	Ime ustanove	Podelilni odlok	Znesek v kronah
1	Fabjančič Vekoslav	I. a	Josip Globočnik 4. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 18. X. 1913, št. 17.218	90—
2	Kumelj Metod	II. a	Splošna ročna sirotinska ustanova, 34. mesto (polovica)	dež. odbora kranjskega z dne 12. IV. 1912, št. 13.288 ex 1911	50—
3	Kovač Josip	IV. b	a) Vaclav Arco	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 11. III. 1913, št. 32.414 ex 1912	178—
			b) Cesarja Franca Jožefa I. dijaška ustanova mesta Loža	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 7. II. 1914, št. 3585	121—
4	Benedik Valentin	V. a	Anton Raab, 1. in 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 27. I. 1914, št. 1553	544—
5	Urbas Fran	V. a	Fran Knerler, 6. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 28. III. 1913, št. 32.434 ex 1912	200—
6	Gabršek Josip	V. b	Lovrenc Lakner, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 9. II. 1911, št. 29.878 ex 1910	87—
7	Kovač Viktor	V. b	Josip Arko, 1. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 18. XII. 1911, št. 33.085	69—
8	Kumelj Ciril	V. b	Franc Oblak	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 15. VII. 1911, št. 16.519	240—
9	Štrbenk Karol	V. b	Josip Arko, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 18. XII. 1911, št. 33.085	69—
10	Bizjak Josip	VI.	Ivan Kallister	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 11. VII. 1910, št. 14.289	504—
11	Jeglič Ciril	VI.	„Nepoznan“ II.	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 11. III. 1909, št. 4875	80—
12	Krištof Vladimír	VI.	Ignacij Federer	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 21. II. 1910, št. 28.027 ex 1909	155—
				Odnos . .	2387—

Štev.	Imena študentov	Razred	Ime ustanove	Podelilni odlok	Znesek v kronah
13	Černe Ivan	VII.	Simon Robič	Prenos . . c. kr. dež. vlade kranjske z dne 9. III. 1914, št. 1809	2387.— 199.24
14	Puhar Anton	VII.	„Nepoznan“ I.	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 5. VII. 1909, št. 14.386	91.—
15	Vider Friderik	VII.	Lovrenc Lakner, 2. mesto	c. kr. dež. vlade kranjske z dne 29. X. 1908, št. 24.463	84.—
16	Vizjak Franc	VII.	Jernej Sallocher	mestnega magistrata ljubljanskega z dne 6. XII. 1913, št. 25.465	100.—
17	Scharwitzl Anton	VIII.	Josip Orasch, 8. mesto	c. kr. dež. vlade koroške z dne 5. III. 1903, št. 30	128.—
				Skupaj . .	2989.24

b) *Podporno društvo in druge podpore.* Večina naših učencev, ki so po največ sinovi kmetov, delavcev, obrtnikov in nižjih uradnikov, je tako ubožna, da ne bi mogla pohajati našega zavoda, ako bi je ne podpiralo tukajšnje prebivalstvo in v najnovejši dobi tudi sploh na Kranjskem stanujoče ljudstvo po svoji milosrčnosti. Prebivalstvu sta se tudi pridružila visoki deželni odbor in slavna Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice.

Da bi darovi pritekali tem obilneje, je ravnateljstvo v šolskem letu 1909./10. ustanovilo „Podporno društvo za učence c. kr. II. državne gimnazije v Ljubljani“, ki zalaga ubožno knjižnico ter daje vrednim in ubogim učencem podpore.

Iz nabranih prispevkov so se torej preskrbovali pridnejši učenci z učnimi knjigami, vrhutega pa so nekateri prejeli večje ali manjše zneske v gotovini za stanovanje, hrano in zdravila. — 10% čistega prebitka razpoložnine se naloži vsako leto po pravilih v Mestno hranilnico kot glavica. Tako se bo nabiral podporni zaklad, ki bo vsako leto prinašal gotove obresti.

Ubožna knjižnica, ki jo oskrbuje prof. dr. Gr. Pečjak, se je v tem letu pomnožila za 120 novih učnih knjig. Od teh so 3 darovane, vse druge je kupilo „Podporno društvo“.

Računski pregled „Podpornega društva“.

(Od 1. junija 1913 do 31. maja 1914.)

A. Razpoložnina.

I. Dohodki.

1.) Darovali so:

visoki deželni odbor vojvodine Kranjske	K	400—
slavna kmetška posojilnica ljubljanske okolice	„	100—
g. E. Kavčič, trgovec v Ljubljani, iz izkupila za dij. vžigalice „Katoliška bukvarna“ v Ljubljani na popustu knjig	„	50—
„Katoliška bukvarna“ v Ljubljani na popustu knjig	„	36—
gosp. L. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani	„	24—
tvrdka „A. Pichler's Witwe & Sohn“ na Dunaju	„	21·02
tvrdka „Ig. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg“ v Ljubljani na popustu knjig	„	4·57
neimenovani od omizja gostilne „Činkole“	„	20—
gosp. Andrej Kalan, stolni kanonik v Ljubljani	„	20—
„ dr. Jos. Stare, c. kr. fin. prok. pristav v p. v Ljubljani	„	20—
„ Fran Štupica, c. kr. notar v Št. Lenartu	„	20—
„ dr. Jernej Demšar, zdravnik v Ljubljani	„	10—
„ dr. Vinko Gregorič, primarij v Ljubljani	„	10—
„ dr. Otmar Krajec, mestni fizik v Ljubljani	„	10—
„ Ivan Knez, veletržec in posestnik v Ljubljani	„	10—
„ dr. Edo Šlajmer, c. kr. vlad. in sanit. svet. v Ljubljani	„	10—
„ Josip Štritof, trgovec v Trstu	„	10—
„ dr. Jos. Pogačnik, zdravnik v Ljubljani	„	6—
„ Ivan Bonač, tovarnar in trgovec v Ljubljani	„	5—
„ dr. E. Bretl, zobozdravnik v Ljubljani	„	5—
„ Černe Ivan, gimn. dijak v Ljubljani	„	5—
„ dr. Fr. Derganc, primarij v Ljubljani	„	5—
„ Ivan Jelačin, trgovec v Ljubljani	„	5—
„ Avgust Jenko, trgovec v Ljubljani	„	5—
„ Ivan Kette, trgovec v Ljubljani	„	5—
„ Robert Kollmann, trgovec v Ljubljani	„	5—
„ dr. Al. Kraut, odvetnik v Kamniku	„	5—
„ Ivan Kregar, pasar in posestnik v Ljubljani	„	5—
„ Ivan Mejač, trgovec v Ljubljani	„	5—
„ Makso Prezelj, trgovec v Ložu pri Rakeku	„	5—
„ A. Šarabon, trgovec v Ljubljani	„	5—
„ Ivan Sušnik, lekarnar v Ljubljani	„	5—
gospa Frančiška Tomšič, delavka tob. tovarne v Ljubljani	„	5—
gosp. Izidor Bajuk, postajenačelnik v Št. Janžu	„	3—
„ Ivan Hrast, ravnatelj mestne hranilnice v Ljubljani	„	3—
„ Fran Jamnik v Ljubljani	„	3—
„ Janko Barle, mestni župnik v Ljubljani	„	2—
gospa Marija Pleiweis v Ljubljani	„	2—
„ Marija Grabnar v Ljubljani	„	2—
„ Ivana Pečnik, posestnica v Stožicah	„	2—
gosp. Adolf Sadar, vodja dež. vzgojevalnice v Ljubljani	„	2—
„ Janko Sirknik, c. kr. poštni kontrolor v Ljubljani	„	2—

Odnos K 877·59

Ob novem letu:

a) gg. učitelji, oz. profesorji: dr. Gregor Pečjak 30 K; ravnatelj Ant. Štritof, Fr. Jeraj, Ad. Robida, Al. Virbnik po 10 K; Iv. Kavšek, Iv. Maselj, dr. Al. Merhar, dr. Jos. Pipenbacher, dr. Gv. Sajovic, Jak. Teršan, Jos. Wester, Jos. Schweiger po 4 K; Lud. Vagaja 7 K; dr. Fr. Ilešič, Ant. Jeršinovič, Jos. Puntar, Iv. Škerlj po 2 K, skupaj	„ 117—
b) učenci* I. a 15·60 K, I. b 5·20 K, I. c 4·28 K, II. a 12·83 K, II. b 3·33 K, III. a 5·32 K, III. b 1·78 K, IV. a 7·50 K, IV. b 8·14 K, V. a 5·68 K, V. b 4·08 K, VI. 4·53 K, VII. 5·90 K, VIII. 7·40 K, skupaj	„ 91·57
2.) Prostovoljna vstopnina h glavni skušnji „Sekacijona“	„ 28·32
3.) Popustki pri nakupu zvezkov, globe itd.	„ 13·65
4.) 30 rednih članov je plačalo letnino po 4 K	„ 120—
5.) Vrnjena posojila	„ 30—
6.) Obresti v zavodih naložene razpoložnine	„ 29·92
7.) Ostanek iz šolskega leta 1912./13.	„ 959·71
Skupaj	K 2267·76

* I. a razreda: Štupica 5 K; Hafner, Ilešič, Jerman, Kraut, Leben, Pipenbacher, Sancin, Šalamun po 1 K; Štupar 80 h; Svoljšak 60 h; Gregorič, Jug po 30 h; Dimnik, Fabjančič, Mravlje po 20 h. — I. b razreda: Ostanek, Wilfan po 1 K; Puppis 30 h; Moser, Zagorjan po 20 h; Belaj 18 h; Petrišič 12 h; Ambrožič, Berščak, Bregar, Eleršek, Fabian, Inkret, Ivančič, Jereb, Klemenšek, Korbar, Oman, Pečnik, Sušelj, Schnabl, Šegula, Zierfeld, Žagar po 10 h; Mlakar 6 h; Rakuša 4 h. — I. c razreda: Peterlin, Zadnek po 60 h; Flegar, Jamnik J., Malnarič po 40 h; Kastelic, Skoporc, Šuster po 30 h; Hribar, Jamnik Fr., Mastek, Vilfan po 20 h; Likovič 18 h. — II. a razreda: Sirk 1 K 20; Pipenbacher, Podboj, Rekar, Zupan po 1 K; Stojan 60 h; Drašler 55 h; Mis, Piber, Skočjer, Spilchal, Zlokarnik po 50 h; Skubic 44 h; Frelih, Jamnik, Kosem, Rozman, Šilec po 40 h; Grošelj, Kožar po 30 h; Gabrijel 22 h; Gorenc, Rus, Sadar po 20 h; Lesar 10 h. — II. b razreda: Corel, Čelihar, Leben, Lenasi, Logar, Modic, Mušič, Ščuka, Zalokar po 20 h; Brezan, Cerar, Čuješ, Čuk, Gerlovič, Inkret, Klepec, Kreutzer, Kvartič, Pečnik, Rusjan, Sivec, Štritof, Šonc po 10 h; Kastelec 5 h. — III. a razreda: Kraut 1 K; Oblak 42 h; Babšek, Flegar, Komar, Srebrnič po 40 h; Ragazi 30 h; Blanč, Gliha, Hribar, Kurent, Outrata, Pardubsky, Ranzinger, Sadar, Sever po 20 h; Jeglič, Slana po 10 h. — III. b razreda: Markovič, Podržaj, Tavčar, Vydra po 20 h; Peček 18 h; Bajuk, Birk, Jaklič, Leustek, Miškost, Šporar, Virant, Zatlter po 10 h. — IV. a razreda: Jeglič, Levičnik pl. po 1 K; Wigele 70 h; Kalan, Predovič po 50 h; Rojic, Židan po 40 h; Benedik, Klopčar, Mihelčič po 30 h; Bačič, Bovha, Cedilnik, Dolinar, Hudales, Podreberšek, Rijavec, Rus, Rupnik po 20 h; Horn, Majce, Wissiak po 10 h. — IV. b razreda: Cerar 1 K; Pušar, Paternoster, Rupret, Vrhovec, Zurlini po 40 h; Jeraj, Strah, Žagar po 30 h; Babič, Cesar, Cotič, Čušarek, Fon, Habe, Ilc, Kovač, Lešnjak, Matkovič, Medic, Medved, Pliberšek, Sever, Škulj, Šteh, Tominc, Zalar, Železnik po 20 h; Bolhar 14 h; Pavlič 10 h. — V. a razreda: Pavlin, Sbrizaj po 1 K; Murmayer 60 h; Habič, Žužek po 50 h; Drovenik 40 h; Ahčin, Ilc, Kavčič, Lazar po 20 h; Keržin 15 h; Merčun 13 h; Banovec, Benčan, Debelak, Krivec, Semen, Stojkovič po 10 h. — V. b razreda: Sadar, Toman po 60 h; Müller 50 h; Štimec 23 h; Bayr, Črnagoj, Florjančič, Gabršek Jos., Jeglič, Majcen po 20 h; Sterle 15 h; Fakin, Gabršek Mih., Irkič, Kajfež, Kovač, Križman, Ponikvar, Stopar po 10 h. — VI. razreda: Bizjak, Kozelj, Leben po 40 h; Gabrejna 27 h; Prelog 26 h; Terpin 23 h; Lajovic, Židan po 21 h; Cepuder, Jeglič, Kuštrin, Mežan, Sever po 20 h; Kadunc 15 h; Goljar, Tomšič po 14 h; Cafuta 12 h; Gabršek, Grden, Kavčič, Kristof, Mirtič, Zupančič po 10 h. — VII. razreda: Vizjak Fr. 1 K; Černe Ant., Haller po 60; Černe Iv. 50 h; Kavčnik, Vider po 40 h; Dolencec, Outrata po 30 h; Hrovatin, Jeretina, Lunaček, Pance, Rihar, Vilman, Zupan po 20 h; Guzelj, Kovač, Mravlje, Podržaj po 10 h. — VIII. razreda: Čermak, Stuhec, Škof po 1 K; Lapajne 60; Bezljaj 50 h; Prezelj, Seliškar, Turk po 30 h; Arh, Lavrenčak, Lovšin, Modrijan, Osana, Pavločič, Petavs, Rekef, Scharwitzl, Štrukelj, Urek po 20 h; Kühar, Mauer po 10 h.

II. Izdatki.

Za učne knjige	K	456·65
Podpore	„	561—
Tiskovine	„	22·40
Razni drugi stroški, znamke, papir itd.	„	28·48
Dve ustanovnici po 50 K h glavnici	„	100—
Skupaj	K	1168·53

III. Bilanca.

Dohodki	K	2267·76
Izdatki	„	1168·53
Ostanek	K	1099·23

B. Glavnica.

V mestni hranilnici naložena glavnica je znašala koncem šolskega leta 1912./13.	K	687·24
10% letošnjega ostanka v razpoložnini	„	109·92
Skupaj	K	797·16

Blagodušno so podpirali revne učence, oskrbujoč jih docela ali podajajoč jim hrano vsak dan ali vsaj posamezne dneve v tednu, še naslednji zavodi: preč. vodstvo usmiljenih sester v hiralnici, preč. vodstvo Marijanišča, Salezijanske družbe, samostana preč. oo. frančiškanov in mm. Uršulink, slavno vodstvo „Ljudske in dijaške obednice“ in slavno vodstvo „Domovine“. Tudi mnogi zasebniki so jih podpirali na isti način, med njimi posebno nekateri preč. gospodje duhovniki ljubljanski. Mnogi gospodje zdravniki so obbolele revne učence lečili brezplačno ali za znižan honorar, gospod lekarnar Mag. R. Sušnik pa jim je zdravila dajal popolnoma brezplačno.

Izpolnjujoč prijetno dolžnost, zahvaljuje poročevalec v imenu zavoda vse njegove p. n. dobrotnike kar najtopleje ter priporoča „Podporno društvo“ in pomoči potrebne učence še njihovi nadaljnji blagohotnosti.

12. Vzprejemnine in prispevki učencev za učila (gl. št. VIII. 8. l.).

Ti doneski so se porabili v zmislu ministrskih naredb z dne 14. junija l. 1878., št. 9299, in z dne 17. aprila l. 1891., št. 6323, za nakup učil, potrebnih pri posameznih učnih strokah, in knjig za knjižnice.

IX.

Zrelostne izkušnje.

A. V poletnem roku šolskega leta 1912./13.

Ustne izkušnje, ki jim je predsedoval ravnatelj c. kr. I. državne gimnazije v Ljubljani *dr. L. Požar*, so se opravile dne 17., 18. in 19. julija. Pripuščenih je bilo 22 javnih učencev. Bili so vsi aprobirani, in sicer 3 z odliko, 13 soglasno, 6 z večino glasov.

B. V šolskem letu 1913./14.

1. V jesenskem roku.

Za to izkušnjo se je oglasil en abiturient, ki je pismene naloge pisal še v poletnem roku, k ustni izkušnji pa takrat zaradi bolezni ni mogel priti. Ustna izkušnja, ki ji je predsedoval ravnatelj I. državne gimnazije *dr. Lovro Požar*, se je opravila dne 20. septembra. Kandidat je bil aprobiran z odliko.

2. V zimskem roku

ni bilo zrelostne izkušnje.

3. V poletnem roku.

Za to izkušnjo se je oglasilo 22 javnih osmošolcev.

Zrelostne naloge so se pisale dne 3., 4., 5. in 6. junija. V izvršitev so dobili kandidatje te-le naloge:

1. Iz latinščine: Za prevajanje v nemščino: Tacitus Annales, II., 71 in 72 (Caesar paulisper — effugerat.)

2. Iz grščine: Za prevajanje v nemščino: Plato, Phaidon (Huemer) p. 113 D — 114 C (Σω. Ἐπειδὴ ἀφικονταί — ἐπὶ γῆς οἰκίζόμενοι).

3. Iz slovenščine na izbero te-le tri: a) Naravne in zgodovinske znamenitosti slovenskega ozemlja. — b) Razvoj slovenske poezije od Vodnikov do Aškerčeve smrti. — c) Klasična izobrazba in moderni čas. (Dialog po Sokratovem načinu.)

4. Iz nemščine na izbero te-le tri: a) Ursachen und Wirkungen der Naturkatastrophen in den Alpenländern und Schutzmittel gegen dieselben. — b) Die treibenden Kräfte des Alpinismus. — c) Die politische und wirtschaftliche Bedeutung der Adria für unsere Monarchie.

Ustne izkušnje, ki jim bode predsedoval po razpisu c. kr. naučnega ministrstva z dne 12. junija 1914, št. 26.587, ravnatelj c. kr. I. državne gimnazije *dr. Lovro Požar*, se opravijo dne 6., 7. in 8. julija. Izid teh izkušenj in imena abiturientov se bodo priobčila v prihodnjem „Izvestju“.

C. Seznamek abiturientov,

ki so bili v poletnem roku šolskega leta 1912./13. in v jesenskem roku l. 1913./14. aprobirani.

(Debeli tisk znači „zrel z odliko“.)

Imena abiturientov	Rojstveni kraj	Rojstveno leto	Doba gimnazijskega šolanja	Bodoči poklic
Amon Leopold	Drenskobro na Štajerskem	1889	10 let	bogoslovje
Cerar Anton	Dob	1892	8 let	bogoslovje
Čarf Miloš	Konobece na Koroškem	1889	8 let	modroslovje

Imena abiturientov	Rojstveni kraj	Rojstveno leto	Doba gimnazijskega šolanja	Bodoči poklic
Gregorec Srečko	Mengeš	1894	8 let	bogoslovje
Gregorič Miron	Ljubljana	1895	8 let	medicina
Janežič Matko	Peče pri Moravčah	1891	11 let	eksportna akademija
Koporec Josip	Doberniče	1893	9 let	pravoznanstvo
Kuralt Anton	Žabnica	1893	8 let	agronomija
Leskovec Anton	Buje pri Košani	1892	8 let	pravoznanstvo
Marinčič Ivan	Podlehnik pri Ptujju na Štajerskem	1892	8 let	moderna filologija
Miglič Jakob	Ig-Studenec	1892	8 let	bogoslovje
Mohar Franc	Loški potok	1893	8 let	medicina
Novak Ivan	Dole pri Litiji	1893	8 let	tehnika
Oblak Ivan	Sv. Gregor (Ortenek)	1893	8 let	medicina
Peček Franc	Male Lašče	1890	9 let	agronomija
Pirc Ivan	Ljubljana	1891	8 let	medicina
Poderžaj Ciril	Ljubljana	1895	8 let	uradniški posel
Rigler Alojzij	Praproče pri Laščah	1893	8 let	živinozdravništvo
Sirk Josip	Ljubljana	1894	9 let	tehnika
Širca Ignacij	Planina	1892	8 let	pravoznanstvo
Švigelj Karol	Borovnica	1893	8 let	tehnika
Tschamernik Herman	Radeče	1893	8 let	tehnika
Uran Andrej	Ljubljana	1893	9 let	uradniški posel

X.

Wichtigere Erlässe der k. k. Unterrichtsbehörden.

1.) U.-M.-E. vom 26. April 1913, Zl. 52.950 (L.-Sch.-R.-E. vom 13. Mai 1913, Zl. 2871): Wegen hinkünftiger Bewilligung von Remunerationen für die Leitung, beziehungsweise Beaufsichtigung der Schießübungen ist alljährlich bis 1. Oktober zu berichten.

2.) L.-Sch.-R.-E. vom 24. Mai 1913, Zl. 3180: Macht aufmerksam, daß das k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht mit dem Erlasse vom

3. November 1889, Zl. 21.644 (bei Halma-Schilling S. 499, Anm. 1), die Inserierung von Kundmachungen über die Aufnahme in ein Staatsgymnasium in den Tagesblättern als unstatthaft erklärt hat.

3.) L.-Sch.-R.-E. vom 17. Juni 1913, Zl. 3690: Die Gesuche der Supplenten um Vormerkung für die Aufnahme in den Staatsschuldienst außerhalb Krains sind unmittelbar den betreffenden Landesschulräten zu übermitteln.

4.) U.-M.-E. vom 16. Juni 1913, Zl. 2444 (L.-Sch.-R.-E. vom 26. Juni 1913, Zl. 3961): *a)* Beim griechischen Unterrichte in der VI. Klasse haben die schriftlichen Übersetzungsarbeiten aus der Unterrichtssprache in das Griechische als Schularbeiten in Hinkunft durchaus zu entfallen. An ihre Stelle treten ausschließlich Übersetzungen aus dem Griechischen in die Unterrichtssprache, und zwar aus den Autoren dieser Klasse, erforderlichenfalls aus dem Prosaiker der vorhergehenden Klasse. Die schriftlichen Übersetzungen aus der Unterrichtssprache in das Griechische sind als Haus- und Schulübungen wie bisher auch weiterhin mit allem Eifer zu pflegen. — *b)* Bei den schriftlichen Schularbeiten aus der Unterrichtssprache in das Griechische in der III. bis V. Klasse ist es unbedingt zu vermeiden, Forderungen an die Schüler zu stellen, die zu den vorangegangenen Übungen nicht im genau abgewogenen richtigen Verhältnisse stehen, oder gar etwa die Übersetzungsarbeit durch Häufung seltener grammatischer Formen und absonderlicher Konstruktionen irgendwie zu erschweren. — *c)* Es wird mit allem Nachdruck in Erinnerung gebracht, daß die schriftlichen Prüfungsleistungen in den klassischen Sprachen gegenüber den mündlichen nicht relativ höher einzuschätzen oder gar als ausschlaggebend für das Aufsteigen der Schüler zu bewerten sind. — *d)* Es ist nicht zu dulden, daß die Eltern der Schüler, beziehungsweise deren Vertreter, während des Schuljahres nur über etwa mindere Leistungen im Schriftlichen verständigt werden.

5.) L.-Sch.-R.-E. vom 5. Juli 1913, Zl. 4162: Unbefugtes Waffentragen durch jugendliche Personen. Das k. k. L.-Pr. für Krain hat laut Note vom 28. Juni 1913, Zl. 1699/Pol., auf Grund des § 12 des kais. Patentbeschlusses vom 24. Oktober 1852, R. G. Bl. Nr. 223, Kindern und jugendlichen Personen bis zum 16. Lebensjahre ausnahmslos den Besitz von Schußwaffen und Munitionsgegenständen untersagt.

6.) L.-Sch.-R.-E. vom 10. Juli 1913, Zl. 4249: Normale für die Stempelung der Rechnungsbelege.

7.) L.-Sch.-R.-E. vom 22. Juli 1913, Zl. 4511: Volksschüler mit nichtgenügenden oder kaum genügenden Leistungen in der Religionslehre, den Sprachen und im Rechnen sind in Zukunft zur Aufnahmeprüfung für die I. Klasse nicht zuzulassen.

8.) L.-Sch.-R.-E. vom 25. Juli 1913, Zl. 4760: Gemäß § 10, Punkt 4 des Einquartierungsgesetzes vom 11. Juni 1879, R. G. Bl. Nr. 93, dürfen die Räume aller öffentlichen oder mit dem Öffentlichkeitsrechte ausgestatteten Unterrichtsanstalten zur Einquartierung nicht in Anspruch genommen werden.

9.) U.-M.-E. vom 15. Juli 1913, Zl. 29 528 (L.-Sch.-R.-E. vom 23. Juli 1913, Zl. 4674): Die an das k. u. k. Ministerium des Äußern gerichteten Gesuche um Erwirkung von Reisebegünstigungen bei fremden Regierungen sind stets im Dienstwege vorzulegen.

10.) U.-M.-E. vom 10. Juli 1913, Zl. 34.605 (L.-Sch.-R.-E. vom 24. Juli 1913, Zl. 4863): Hebung des Absatzes der inländischen Schwammfischerei durch Bestellung von Tafelschwämmen bei der Schwammfischerei-Genossenschaft in Kranpanj bei Sebenico.

11.) U.-M.-E. vom 3. Juni 1913, Zl. 26.234 (L.-Sch.-R.-E. vom 1. August 1913, Zl. 3609): Ordnet die Jahrhundertfeier der Völkerschlacht bei Leipzig und die Säkularfeier der Wiedervereinigung Krains mit Österreich an.

12.) U.-M.-E. vom 30. Juli 1913, Zl. 30.210 (L.-Sch.-R.-E. vom 4. August 1913, Zl. 5219): Eine Anerkennung der Gültigkeit des von der Prüfungskommission für Stenographie in Agram erworbenen Lehrbefähigungszeugnisses für slowenische Stenographie kann für die im Reichsrate vertretenen Königreiche und Länder nicht erfolgen.

13.) L.-Sch.-R.-E. vom 1. August 1913, Zl. 6704: Bei der Feststellung des Stundenplanes ist tunlichst darauf zu sehen, daß die Stunden für Zeichnen nicht mit anderen Gegenständen kollidieren; die Beteiligung der Schüler an dem Zeichenunterrichte ist nach Möglichkeit zu fördern.

14.) Erlaß des Ministeriums für öffentliche Arbeiten vom 20. August 1913, Zl. 45.471—IV a (L.-Sch.-R.-E. vom 30. August 1913, Zl. 5677): Vom 1. Jänner 1914 an ist zwischen Gebäudeerhaltungsarbeiten und Ressortherstellungen nicht weiter zu unterscheiden.

15.) Erlaß des Eisenbahnministeriums vom 26. Juli 1913, Zl. 28.730/6 a (L.-Pr.-E. vom 11. August 1913, Zl. 2269/pr.): Erweiterung der Gültigkeit der Legitimationen für Staatsbeamte der oberen Rangsklassen bis einschließlich der VIII. Rangsklasse bei Fahrten auf den k. k. Staatsbahnen: „Die für die II. Wagenklasse ausgestellten Legitimationen berechtigen zur Lösung von ermäßigten Fahrkarten für die II. oder III. Wagenklasse.“

16.) U.-M.-E. vom 7. September 1913, Zl. 358 (L.-Sch.-R.-E. vom 25. September 1913, Zl. 6383): Funkentelegraphenanlagen sind an eine staatliche Konzession gebunden. Bei Experimentalvorträgen und wissenschaftlichen oder technischen Versuchen kann das vorgängige Einvernehmen mit der kompetenten k. k. Post- und Telegraphendirektion nicht nachgesehen werden.

17.) L.-Sch.-R.-E. vom 2. Oktober 1913, Zl. 6613: Der Geographieunterricht in der I. Klasse ist im Sinne des Min.-Erl. vom 12. März 1913, Zl. 33.358 ex 1912, einer für Geographie approbierten Lehrkraft zu übertragen. Im Notfalle kann die Geschichte und Geographie in der V. Klasse einem Philologen übertragen werden.

18.) L.-Sch.-R.-E. vom 25. September 1913, Zl. 6359: Die in der Disziplinarordnung für den Besuch der Gast- und Kaffeehäuser seitens der Schüler festgestellten Bestimmungen haben auch auf den Besuch der sogenannten „alkoholfreien“ Restaurants (Gasthäuser) Anwendung zu finden.

19.) U.-M.-E. vom 6. Juni 1913, Zl. 23.531 (L.-Sch.-R.-E. vom 5. Oktober 1913, Zl. 4631): Die Schüler sind über das Wesen und die Bedeutung des Fremdenverkehrs insbesondere beim Geographieunterrichte zu unterweisen.

20.) L.-Sch.-R.-E. vom 23. Oktober 1913, Zl. 7336: Mit der Errichtung von Parallelabteilungen zu Klassen, welche weniger als 50 Schüler zählen, darf ohne vorherige Genehmigung nicht vorgegangen werden.

21.) U.-M.-E. vom 22. Oktober 1913, Zl. 1163 (L.-Sch.-R.-E. vom 29. Oktober 1913, Zl. 7484): Förderung der Redegewandtheit in der Mittelschule.

22.) U.-M.-E. vom 5. Mai 1913, Zl. 11.346 (L.-Sch.-R.-E. vom 5. Juni und 15. November 1913, Zl. 2951 und 7803), gestattet, daß an der hiesigen Anstalt auch im Schuljahre 1913/14 sowie in den folgenden Schuljahren für die Schüler der Unter- und Oberklassen getrennt zwei Exhorten abgehalten und zwei hl. Messen gelesen werden.

23.) Erlaß des k. k. Ministeriums für öffentliche Arbeiten vom 7. August 1913, 39.988 — IV a (L.-Sch.-R.-E. vom 21. November 1913, Zl. 6462): Normale über die Geschäftsführung für die staatstechnischen Beamten hinsichtlich ihrer Mitwirkung bei der Staatsgebäudeverwaltung im Herzogtume Krain.

24.) L.-Sch.-R.-E. vom 1. Dezember 1913, Zl. 8206: Die Einsichtnahme in die Klassenkataloge ist dem Publikum nicht zu gestatten.

25.) Allerhöchste Entschließungen vom 23. April und 16. August 1913 (U.-M.-E. vom 25. November 1913, Zl. 1297, L.-Sch.-R.-E. vom 5. Dezember 1913, Zl. 8348): Die Ausnahme der dauernden Belassung im Zivilverhältnisse für die ganze Dauer einer Mobilisierung und eines Krieges darf unter anderem auch auf die Anstellung als Direktor, Professor oder Lehrer an einer öffentlichen oder mit dem Öffentlichkeitsrechte ausgestatteten Lehranstalt angewendet werden.

26.) Erlaß des k. k. Ministeriums für öffentliche Arbeiten vom 6. Oktober 1913, Zl. 53.801 — IV a (L.-Rg.-E. vom 4. Dezember 1913, Zl. 27.740, L.-Sch.-R.-E. vom 4. Dezember 1913, Zl. 7135): Organisation der Staatsgebäudeverwaltung. Die jährliche Vorlage des Voranschlages, betreffend die Ausgaben für Ressorthstellungen, hat nunmehr zu entfallen.

27.) U.-M.-E. vom 20. November 1913, Zl. 10.180 (L.-Sch.-R.-E. vom 29. November 1913, Zl. 8229): Amtsärztliche Gutachten sind nicht mehr den Gesuchswerbern direkt auszustellen, sondern von der Direktion von Amts wegen im Wege der politischen Bezirks- oder Polizeibehörde zu veranlassen.

28.) U.-M.-E. vom 29. Oktober 1913, Zl. 37.004 (L.-Sch.-R.-E. vom 1. Dezember 1913, Zl. 8230): Stempelbehandlung der bei den Direktionen der staatlichen, Landes- und kommunalen Mittelschulen vorkommenden Eingaben und Urkunden. V.-Bl. vom 15. November 1913, St. XX, Nr. 34, Pag. 619.

29.) Erlaß des k. k. Ministeriums des Innern vom 17. November 1913, Zl. 40.415 (L.-Rg.-E. vom 14. Dezember 1913, Zl. 31.502): Teilweise Abänderung der Bestimmungen, betreffend die Auszahlungen im Wege der k. k. Postsparkasse.

30.) U.-M.-E. vom 3. Dezember 1913, Zl. 2625 (L.-Sch.-R.-E. vom 13. Dezember 1913, Zl. 8541): Die Reserveoffiziere werden auch außer der Zeit ihrer aktiven Dienstleistung in besondern Kursen in militärischen Disziplinen fortgebildet.

31.) L.-Sch.-R.-E. vom 1. Jänner 1914, Zl. 8875: Die über den Besuch der kinematographischen Vorstellungen seitens der Schuljugend geltenden Vorschriften werden zur genauen Darnachachtung in Erinnerung gebracht.

32.) L.-Sch.-R.-E. vom 19. Jänner 1914, Zl. 8708 ex 1913: Mit Allerhöchster Entschließung vom 21. April 1912 haben Seine k. u. k. Apostolische Majestät die Errichtung einer eigenen Jugendschriftenabteilung bei den k. k. Schulbücher-Verlägen in Wien und Prag allergnädigst zu genehmigen geruht.

33.) U.-M.-E. vom 11. Februar 1914, Zl. 2970 ex 1913 (L.-Sch.-R.-E. vom 22. Februar 1914, Zl. 1244): Bei staatlichen Offertausschreibungen sind die Offerenten verpflichtet, die offerierten Gegenstände der Erprobung bei einer staatlichen Unternehmungsanstalt hinsichtlich der Qualität unterziehen zu lassen und die Kosten dieser Untersuchung zu tragen.

34.) L.-Sch.-R.-E. vom 2. März 1914, Zl. 1014: Veranstaltung von Schüler-vorstellungen im hiesigen Kinematographen „Ideal“. In Hinkunft ist der Zutritt zu allen anderen Kinovorführungen, die nicht ausdrücklich den Vermerk tragen: „für Schüler geeignet,“ den Schülern ausnahmslos strengstens untersagt.

35.) L.-Sch.-R.-E. vom 27. Februar 1914, Zl. 1328: In allen gegen Schüler durchzuführenden Disziplinarangelegenheiten sind Einvernehmungsprotokolle abzufassen und jedem Disziplinarakte anzuschließen.

36.) L.-Sch.-R.-E. vom 20. März 1914, Zl. 1987: Anordnungen für das Verfahren gegen die am Streik teilnehmenden Schüler.

37.) U.-M.-E. vom 7. März 1914, Zl. 30.221/13 (L.-Sch.-R.-E. vom 23. März 1914, Zl. 1897): Bei Schüler- und Studienreisen nach dem Auslande ist niemals mit den ausländischen Interessenten unmittelbar in Verbindung zu treten, sondern alle bezüglichen Ansuchen sind im Dienstwege an die österr.-ung. Vertretungsbehörden im Auslande zu richten.

38.) L.-Sch.-R.-E. vom 18. April 1914, Zl. 618: Die Schüler sind auf die für die Jugendspiele, insbesondere Fußballspiele geltenden Vorschriften eindringlich aufmerksam zu machen.

39.) U.-M.-E. vom 1. Mai 1914, Zl. 31.630/12 (L.-Sch.-R.-E. vom 7. Mai 1914, Zl. 3016): Bei der Auswahl kartographischer Lehrmittel ist den bei inländischen Firmen hergestellten und herausgegebenen Werken der Vorzug einzuräumen.

40.) U.-M.-E. vom 11. April 1914, Zl. 59.076/13 (L.-Sch.-R.-E. vom 1. Mai 1914, Zl. 2652): Vermeidung der Vergebung öffentlicher Lieferungen an ausländische Firmen.

41.) U.-M.-E. vom 6. Mai 1914, Zl. 13.547 (L.-Sch.-R.-E. vom 13. Mai 1914, Zl. 3205): Den am fakultativen Schießunterrichte teilnehmenden Schülern werden auf deren besonderes Verlangen Bestätigungen über den Besuch und den Erfolg des Unterrichtes im Schießen ausgestellt.

42.) L.-Sch.-R.-E. vom 27. Mai 1914, Zl. 2948: Die Präliminarnachweisung ist alljährlich bis 1. September, die Erfordernisnachweisung alljährlich bis 15. Juli vorzulegen.

XI.

Kako se je pospeševal telesni razvoj mladine.

(Zvršitev ministerske naredbe z dne 12. oktobra l. 1890, št. 1853.)

A. Vsak dan so dobili učenci med dopoldanskimi in popoldanskimi urami 10 do 15 minut odmora, ki so ga porabili za šetanje na dvorišču in vrtu (pri lepem vremenu), oziroma za šetanje po hodnikih (pri slabem vremenu); medtem so se zračile učilnice.

B. Po zimi so se učenci drsali na mestnem drsališču ter sankali po mestnem sankališču, poleti pa so se kopali v mestni kopeli. Mestna uprava jim je dovolila znižano vstopnino.

C. Za telesni razvoj šolske mladine se je tudi letos prav mnogo storilo s šolskimi igrami in izleti, katerih se je udeleževala skoro polovica učencev na zavodu. Igre so se vršile vsak torek in četrtek (v jeseni in od 16. maja naprej) popoldne pri ugodnem vremenu na travniku med Lattermanovim drevoredom in državno cesto, ki ga je brezplačno prepustila slavna mestna uprava dijakom tukajšnjih gimnazij v splošno uporabo. Začenjale so se po navadi ob dveh, oziroma ob treh ter so trajale do petih, oziroma do šestih. Učenci nižjih razredov so posebno radi igrali kroکہ, z veliko vnemo pa so tudi balinali, zbijali kozo in metali ročno žogo. S posebnim zanimanjem pa so se udeleževali nekateri dijaki (ki so dosegli najmanj 14. leto) igre z nožno žogo (Football).

D. Izleti: Ker igrišča dalje časa nismo imeli na razpolago, smo nadomestili za igre določene dneve z izleti. Ti so se vršili večinoma peš v ljubljansko okolico. Obiskovali so se navadno kraji, ki so v zgodovinskem, naravoslovnem in geološkem oziru znameniti, tako da je mogel voditelj učence spotoma nazorno navajati na razumevanje domače preteklosti in narave. S takimi izleti, katerih so se učenci udeleževali letos s še večjo vnemo nego navadno, so bile večinoma spojene primerne „vojne igre“ brez orodja. V odmorih je voditelj razpravljaj z dijaki o prvi pomoči pri nesrečah.

Pregled izletov:

Dan	Čas	Kraj
30. IX. 1913	2 — 5	Rožnik
4. X. 1913	11 zj. — 9 zv.	Sv. Jošt
9. X. 1913	1 $\frac{1}{2}$ — 4	Golovec
16. X. 1913	1 — 5	Golovec
16. IV. 1914	1 — 4	Rožnik
23. IV. 1914	1 $\frac{1}{2}$ — 5 $\frac{1}{2}$	Golovec
30. IV. 1914	3 $\frac{1}{2}$ — 7	Golovec
20. VI. 1914	1 — 6 $\frac{1}{2}$	Domžale
23. VI. 1914	2 — 5	Golovec
25. VI. 1914	1 — 7	Šmarna gora
26. VI. 1914	8 — 12 zj.	Orle
30. VI. 1914	1 — 5	Koseze

Število udeležencev 50 do 200.

Igre je vodil s hvalno vnemo in potrebno spretnostjo namestni gimn. učitelj *Fr. Pavlič*.

E. Obvezna telovadba. (Poroča telovadni učitelj *Evgen Sujovic*). V zmislu novega učnega načrta za gimnazije iz leta 1909, ki šteje tudi telovadbo med obvezne predmete za vse razrede, se je uvedla z II. tečajem šolskega leta 1910./11. obvezna telovadba tudi na našem zavodu, tako da se je telovadilo letos v nižjih treh razredih; to se bo stopnjema nadaljevalo. Potemtakem je imelo letos 9 razredov po 2 uri obvezne telovadbe na teden, in sicer je bilo v I. a-razredu 28 telovadcev (med 28 učenci), v I. b-razredu 31 (31 učencev),

v I. c-razredu 27 (med 28 učenci), v II. a-razredu 28 (med 28 učenci), v II. b-razredu 26 (26 učencev), v III. a-razredu 27 (med 28 učenci), v III. b-razredu 28 (med 29 učenci), v IV. a-razredu 29 (med 32 učenci) in IV. b 31 (med 32 učenci), vseh vkup je bilo koncem leta 255 telovadcev in 7 telovadbe oproščenih učencev.

Telovadilo se je po navodilih novega učnega načrta in instrukcij za telovadbo (min. odl. z dne 27. junija 1911, št. 25.681). Učenci so telovadili deloma v bolj zračni in svetli, kakor prostorni telovadnici — 40 učencev ima komaj dovolj prostora za izvajanje prostih in redovnih vaj — deloma na vnanjem dvorišču, ki je namenjeno za poletno telovadišče. Z ozirom na nove instrukcije se je skrbelo, da so se učenci v telovadni uri kretali kar največ na prostem. Sicer se je ta prostor uporabljaj večjidel za redovne in proste vaje, igre in lahko atletiko. Naravno je, da so se „vojaške oblike in tvorbe“, predpisane po novem načrtu, vežbale edino na tem prostoru. Kadar je kazalo, telovaditi po celo uro na prostem, tedaj so učenci prenesli iz telovadnice pripravo za prosti skok, kozo, palice itd. Sicer je trajala telovadba na prostem vsakokrat 10 do 20 minut. Le v najhujšem mrazu, v snegu in dežju ter v silni vročini se ni telovadilo na dvorišču; v zadnjem slučaju pač radi tega ne, ker ni tam zadostne sence in ker se tla, posuta z drobnim, ostrim peskom, preveč praše. Sploh pa so učenci ob količkaj ugodnem vremenu, tudi v mrazu do -4°C ali v megli, kakor je pogosto v jeseni in po zimi, vsakokrat nastopili najprej na dvorišču. Na ta način se je njih telesna odpornost krepila; kaj radi so tudi v mrazu nastopali brez sukniča, ne da bi se to izrečno od njih zabtevalo. Nezgodna se pri tem ni pripetila nobena.

Sledeči seznam nudi pregled telovadnih ur po prostoru, kjer se je telovadilo:

	I. a	I. b	I. c	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b
V telovadnici .	49	53	47	47	47	50	52	57	47
Na dvorišču .	8	7	13	11	14	9	10	5	13
Na dvorišču in in telovadnici .	8	8	11	10	9	4	4	7	5
Skupaj .	65	68	71	68	70	63	66	69	65 ur.

Vseh telovadnih ur je bilo v šolskem letu 605, izmed teh v telovadnici 449, samo na dvorišču 90, na dvorišču in telovadnici 60.

F. K telesnim vajam in igram se morajo prištevati tudi **strelne vaje**, ki so se uvedle z razpisom Njega ekselence gospoda ministra za uk in bogočastje z dne 16. oktobra l. 1910, št. 28.968. Vrhovni voditelj vseh ljubljanskih srednješolskih strelnih vaj je bil letos c. kr. domobranski stotnik *Fran Dobnik*, instruksijski častnik našega zavoda pa je bil c. kr. nadporočnik *Ozvald Ravanelli*. Teh vaj, ki so se vršile vsako soboto od 2. do 4. (oziroma od 3. do 5.) ure popoldne najprej v telovadnici, potem na vojaškem vežbališču, vojaškem strelišču in v domobranski vojašnici, se je udeleževalo 19 učencev iz VII. in 16 učencev iz VIII. razreda, skupaj 35 učencev. V drugem tečaju je izstopilo 8 osmošolcev in 2 sedmošolca, na novo pa je vstopil en sedmošolec. Nadzoroval je učence vsakokrat nam. gim. učitelj *Franc Pavlič*. Po spretnem vodstvu imenovanih gospodov častnikov in marljivem sodelovanju instruksijskega moštva se je posrečilo učence v primeroma kratkem času izuriti v vrle strelce.

Učna tvarina. I. Teorija. A. Nauk o orožju: a) deli in ohranitev puške, b) funkcija posameznih delov, c) patrona. — B. strelna teorija: a) Eksplozija, b) učinek zraka in privlačnost zemlje, c) nauk o balistiki, č) učinek vremena, d) učinek svetlobe, e) najpogostejše napake pri merjenju, f) streljanje na gibljive predmete, g) razpršnost. — II. Praksa. A. Pripravljalnica: a) Pouk o merjenju, b) sprožitev jezička, c) merjenje v vseh telesnih ležah, č) nabivanje in izpraznitev puške, d) vdevanje patron v magacin. B. Streljanje na kapice: a) streljanje na šolsko tarčo $15\times$ do $25\times$, b) streljanje na figure $15\times$ do $30\times$. C. Poučno streljanje. a) Učinek vežbalne patrone, b) učinek izstrelka na razne predmete. D. Vežbalno streljanje: a) Predvaje na $100\times$ do $400\times$, ležeče in naslonjeno, b) glavne vaje od $200\times$ do $400\times$, ležeče in prosto.

Tekmovanje. Dne 27. junija so se sklenile te vaje z javnim streljanjem vseh kranjskih srednješolskih strelcev v skupnem številu 325 na vojaškem strelišču, kjer so učenci ob zvokih vojaške godbe med seboj tekmovali za dragocene skupne dobitke in za dobitke posameznih zavodov. Streljalo se je na vseh 14 stojiščih na figurno tarčo v razdalji $300\times$ leže prostoročno. Izmed 300 možnih enot so učenci našega zavoda dosegli nastopno zelo častno število enot in dobili te-le dobitke: 1. Koleča Ivan (VIII.) 235 (a. skupni dobitek: potna garnitura; b. dobitek zavoda: nahrbtnik s cepinom in steklenico), 2. Vizjak Fran (VII.) 235 (a. žepna budilka; b. kip umirajočega Galca), 3. Arh Josip (VIII.) 235 (a. potna torba; b. žepna ura), 4. Dolenc Vladimir (VII.) 215 (a. nahrbtnik in cepin; b. brivski aparat), 5. Lunaček Aleksander (VII.) 215 (a. žepna ura; b. čajni samovar), 6. Lavrenčak Viktor (VIII.) 205 (b. denarnica), 7. Mravlje Milan (VII.) 190 (b. zapestni gumbi), 8. Hrovatin Iv. (VII.) 185 (b. listnica), 9. Zupan Miha (VII.) 132 (b. svinčnik). — Pred razdelitvijo dobitkov je ogovoril strelce stotnik Dobnik, poudarjajoč veliki napredek letošnje tekme v primeri s tekmami prejšnjih let in zahvaljujoč se vsem pospeševalcem strelnih vaj in darovateljem dobitkov. Na to je mladino ogovoril divizionar, Njega ekscelenca podmaršal Kraliček in končal s trikratnim hura-klicem na presvetlega cesarja. V imenu vseh ravnateljev se je starosta vladni svetnik Junowicz zahvalil in končal z vdanostno izjavo veselja nad ozdravljenjem Njega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Obema govoroma je vzradoščena mladina burno pritrjevala, godba pa je obakrat zasvirala cesarsko pesem.

XII.

Kronika.

Šolsko leto 1913./14. se je pričelo dne 19. septembra s slovesno sveto mašo z uvodnim „Veni sancte“, ki jo je daroval v nunski cerkvi profesor verouka *dr. Gregorij Pečjak*.

Vzprejemne izkušnje so se vršile dne 17. septembra, ponavljalne in dodatne dne 16. in 17.

O zrelostnih izpitih v jesenskem terminu glej str. 77!

Zavod je štel v minulem šolskem letu 8 glavnih in 6 vzporednih (I. b, I. c, II. b, III. b, IV. b, V. b), skupaj 14 razredov, učiteljski zbor pa 28 članov, in sicer ravnatelja, 16 profesorjev, 1 veroučitelja po § 4. zakona z dne 19. septembra 1898, 1 pravega, 1 začasnega in 8 namestnih učiteljev. Eden izmed profesorjev je na dopustu kot vodja mestnega liceja.

Dne 11. oktobra so se začele strelne vaje (glej str. 84!)

Dne 18. oktobra se je slovesno praznovala stoletnica bitke evropskih narodov pri Lipskem in zopetnega združenja Kranjske dežele z Avstrijo. V to svrhu je bil pouka prost dan. Sv. maše ni bilo, ker ta dan ni bilo možno dobiti cerkve. Ob devetih dopoldne so se zbrali vsi člani učiteljskega zbora in vsi dijaki, praznično oblečeni, v telovadnici, ki je bila izpremenjena v gledališče s pristnim gledališkim odrom. Bogati vzpored je otvoril *ravnatelj* s poljudnim predavanjem, trajajočim skoro pol-drugo uro, o znameniti Napoleonovi dobi, o gonilnih močeh in odpornih silah v njej, o zaslugah Avstrije pri strmoglavljenju Napoleona in končno o vzporednih bojih Avstrijcev s Francozi na Kranjskem. (Glej spredaj str. 23.) Ob koncu predavanja je mladina navdušeno ploskala. — Na to je zapel moški zbor pod vodstvom učitelja petja *Josipa Vedrala* Nedvedovo „O Avstrija, ti dom si moj!“ ter žel za precizno in oduševljeno izvajanje burno pohvalo. — Za tretjo točko vzporeda je zložil profesor *dr. Alojzij Merhar* (pesnik *Silvin Sardenko*) v vezani obliki monodramo „Napoleon v Moskvi“, ki jo je v maski in uniformi Napoleonovi vrlo dobro izvajal šestošolec *Anton Grden*. — Na to je mešani zbor pod istim vodstvom prav ljubko zapel Nedvedovo „Slovenska dežela“, ki je izzvala v mladih srcih ognjevito navdušenje. Sledila je glasbena točka: Drdla, madrigal za gosli in klavir. Na gosli je sviral petošolec *Ivan Črnagoj* in pokazal precejšnjo stopnjo violinske izobrazbe v tehniki in prednašanju, na klavirju (last ravnateljeva) pa ga je spremljal učitelj petja *Josip Vedral*. — Prav posebno veselje in pozornost dijaštva pa je vzbudila igra „Sekacijon“, dramatična slika iz leta 1813., ki jo je župnik in pisatelj *Fr. S. Finžgar* iz svoje ljudske igre „Naša kri“ nalašč za to priliko zelo spretno priredil in v efektno dramatično enoto zaokrožil. Slika nam kaže razmere na Gorenjskem za časa francoske vlade, rastočo nezadovoljnost kmetov z večno vojno kontribucijo in eksekucijo, ki jo ljudstvo drastično imenuje „sekacijon“, vmes tudi kontrabandstvo vsled Napoleonovega celinskega zaprtja ter konča v trenutku, ko se avstrijska vojska polasti ljubelskega prelaza in se s tem okrene francoska sreča. Osebe in igralci:

Miklavž Borštnik, francoski maire (župan)	Grden VI.
Renard, poveljnik francoskega oddelka	Stenovc VI.
Turbot, sergent-major	Leben VI.
Kos, kmet	Šadar V. b
Podrepec, kmet	Črnagoj V. b
Gašper, Ribničan s „süho robo“	Ponikvar V. b
Groga, mežnar	Toman V. b
Štefan, fant	Kumelj V. b

Kmetje in fantje, očanci in uhajači; otroci.

Godi se v neki vasi na Gorenjskem ob času, ko so Avstrijci zavzeli Ljubelj.

Igralci, vseskozi učenci tukajšnjega zavoda, so po splošni sodbi s presenetljivo diletantsko spretnostjo igro izvedli. Posebno dobro so uspele ensembleske scene. Za prireditev igre si je z neumornim trudom in z večjo gledališko spretnostjo izrednih zaslug pridobil profesor *Adolf Robida*. Po njegovem posredovanju je tudi kanonik *Šiška* kot upravitelj „Ljudskega doma“ zavodu za igro brezplačno posodil kulise in garderobo „Ljudskega odra“. Obema in pisatelju župniku *Finžgarju* kakor tudi profesorju *dr. Mer-*

harju za monodramo se ravnateljstvo najiskreneje zahvaljuje. — Vso slavnost, ki je trajala dve uri in pol, je harmonično zaključila cesarska pesem, ki so jo navzoči stoje poslušali.

Dne 14. februarja se je sklenilo prvo polletje kakor navadno s sveto mašo in z razdelitvijo polletnih izkazov, pouk v drugem polletju pa se je pričel v sredo, dne 19. februarja.

Dne 18., 20. in 21. marca je večina višjegimnazijcev v zaslepljenosti in lahkomišljenosti izostala od pouka. V ponedeljek, dne 23. marca, pa so zopet nastopile redne razmere.

Dne 23. aprila se je ravnatelj udeležil lepe slavnosti na I. državni gimnaziji, ko je bil upokojenemu profesorju in častnemu kanoniku *dr. Ivanu Svetini* pripet viteški križ Franc-Jožefovega reda, ter je v imenu zavoda častital slavljencu na odlikovanju.

Dne 4. maja se je prvič začel pouk že zjutraj ob sedmih.

Izlet na Jadransko morje. Dne 19. in 20., odnosno 28. in 29. maja sta se vršila krasno uspela in zelo poučna dijaška izleta na Jadransko morje preko Reke, Opatije, Pulja in Trsta, ki ju je za vse kranjske srednje šole v dveh skupinah priredila krajevna podružnica Ljubljana Avstrijskega mornariškega društva. Naš zavod je šel s prvo skupino. Vseh udeležencev prve skupine je bilo 505. Posamezni zavodi so poslali: mestni ženski licej 96 udeležnikov, I. državna gimnazija 128, II. državna gimnazija 72, kranjska gimnazija 53, novomeška gimnazija 49, idrijska realka 43, katerim se je pridružilo še 64 drugih udeležnikov. Med poslednjimi so bili zlasti: dvorni svetnik *Dobida*, ravnatelj deželnih uradov *Zamida*, muzejski ravnatelj *prof. dr. Mantuani*, finančni svetnik *Lončar*, sodni svetnik *Mejač*, stavbni svetnik *Bloudek*, podpolkovnik v p. *Milavec* in višji okrajni zdravnik iz Kranja *dr. Edvard Šavnik*, ki je prostovoljno prevzel posel izletnega zdravnika. Z našega zavoda je šlo 56 dijakov, ravnatelj, 6 profesorjev (*dr. Lokar, Robida, Schweiger, E. Sajovic, Škerlj, Puntar*) in 9 drugih spremljevalcev (5 dam in 4 gospodje). — Za izlet so se naši učenci pripravili po dveh predavanjih na tukajšnjem zavodu in po dveh na tukajšnji realki. Dne 13. maja je imel *prof. Jos. Bučar* v fizikalni učilnici poldrugo uro trajajoče predavanje o zemljepisnih in zgodovinskih zanimivostih ob celi progi izleta iz Ljubljane preko Krasa do Adrije in ob istrskem obrežju preko Opatije in Pulja do Trsta. Dne 16. maja pa je istotam tudi poldrugo uro predaval *prof. dr. G. Sajovic* o geološkem nastoju Jadranskega morja in o najvažnejših rastlinah in živalih, ki se lahko opazujejo v primorskih mestih, na morju ali obrežju. Predavanje so pojasnjevali mnogoštevilni objekti, ki jih ima tukajšnji prirodopisni kabinet, in stenske slike. Po tem predavanju je ravnatelj razdelil vse učence v male skupine po 6 do 12 članov in vsaki skupini določil načelnika reditelja, potem pa podrobno razložil, kako se je učencem vesti na vlaku, na ladiji, po tujih jim mestih, na prenočišču, pri obedih itd., da se obdrži strogi red in se zabrani kakšna nezgoda ali celo nesreča. Dne 15. maja pa je šla večina učencev tudi na predavanji na tukajšnji realki. Predaval je mornariški kapitan v p. *Kubelka* o pomenu morja in pomorski plovbi, na to pa *prof. Breznik* z lepimi skioptičnimi slikami opozarjal na zemljepisne in zgodovinske znamenitosti cele proge. — Splošno vodstvo našega zavoda na izletu je imel ravnatelj, kateremu je prav izdatno pomagal *prof. Robida*. Ta je zlasti vodil učence po znanih mu mestih in krajih, po Reki, Opatiji in Pulju, ter jim razkazoval

znamenitosti. Voditelja celega izleta pa sta bila podpredsednik ljubljanske podružnice Avstrijskega mornariškega društva cesarski svetnik *Mathian* in blagajnik ljubljanske podružnice poštni oficijal *Levart*. Ves vzpored izleta z vsemi podrobnostmi se je določil na mnogih pripravljalnih sejah, katerih so se udeleževali poleg imenovanih dveh članov ljubljanske podružnice še tajnik ljubljanske podružnice višji poštni upravitelj *Ftere*, deželna šolska nadzornika dvorni svetnik *Hubad* in *Belar* ter vsi ravnatelji ljubljanskih srednjih šol. — Za vso vožnjo in dvadnevno prehrano je vsak izletnik — tudi nedijak — plačal po 20 K v tretjem razredu železniške vožnje. Petim revnim učencem našega zavoda pa je plačalo troške mornariško društvo v skupnem znesku 100 K. Prenočišče je bilo za vse dijake brezplačno v vojašnicah v Pulju. Vsak izletnik je bil za posebno vsotico 20 vin. proti nezgodam zavarovan za 5000 K. Vsak je imel pripet tudi mornariški znak s slovenskim besedilom. — Izlet se je vršil z malimi izjemami točno po določenem vzporedju, ki se je tiskan izročil vsakemu izletniku. Posebni vlak južne železnice, sestojč iz 15 lepih koridorskih vagonov, je odšel dne 19. maja točno ob petih zjutraj in vozil s hitrostjo brzovlaka. Po vstopu Idriččanov v Logatec se je razdelil obilen predjužnik, sestojč iz kranjske klobase, sira in rženega kruha, kar je tem boljše teknilo, ker je bila večina odšla z doma brez zajtrka. Deževalo je sicer s presledki, vendar so bili izletniki jako dobre volje in so z veliko pozornostjo opazovali kraški svet. Ob prvem pogledu na morje pri postaji Jurdani pa so bili zelo neprijetno razočarani: namesto pričakovane divno-svetle morske gladine, raztezajoče se v brezmejno daljavo, zazrli so le dolgočasno sivo meglo, ki je tiščala na takisto umazano-sivo morje in zastirala vsak pogled v daljavo. „Ali je takšno morje?“ je šlo od ust do ust. — Točno ob 9. uri smo prišli v Reko. Pa zopet razočaranje! Kot bi se vse nebeške zatvornice odprle, začelo je prav ob izstopu curkoma liti. Vrhutega je hotel škrat nespozumljenja, da si kljub tiskanemu vzporedju niti mornariške akademije niti ladjedelnice Danubius nismo mogli ogledati. Hajdi torej po mestnih lužah v razne ulice, v luko, na ribji trg, na Sušak ali pa — v kavarno, ker tri ure je še do odhoda ladje. Nekateri so šli na Trsat, med njimi ženski licej. Ali veliki trud po trsatskih stopnjicah se jim ni posebno izplačal, razgleda ni bilo nobenega. Pač pa so si ogledali zgodovinske znamenitosti v frankopanskem gradu. Dobro nam je delo, ko so nas baš na trsatskih stopnjicah nekatere Hrvatice pozdravljale s presrčnim „živeli Slovenci!“ — Paroplovna družba „Ungaro-Kroata“ je dala pod ugodnimi pogoji veliko ladjo „Daniel Ernő“ za nadaljnjo vožnjo na razpolago. Od daleč je vabila nje bela barva, je plapolal niz pestrih zastavic kakor v pozdrav. Marsikomu, ki je bil prvič na morju, je zatripalo srce, ko je stopil na prostrani krov. Odplula je ladja pod vodstvom kapitana *Šinko* točno opoldne. Zaorili so po njej gromoviti živio-klici iz 500 grl, zamahali so beli robci, zasvirala je godba 79. pešpolka, ki jo je polkovno poveljstvo prijazno poslalo, da nas spremi do Opatije. In ker se je tudi megla dvignila in nebo deloma zjasnilo, da se je odprla krasna panorama, bili so izletniki na mah kakor prerojeni. Nastala je vesela živahnost. Žareča lica, jasni pogledi in radostni vzkliki, spremljani s kažočimi kretnjami rok, so pričali o notranji zadovoljnosti in sreči mladine. Še mi stari smo se ob takem vzhičenju nekam pomladili. Ko pa je vojaška godba zaigrala naše „Mlade vojake“ in smo kar nepričakovano med sabo na krovu ugledali njih skladatelja deželnovladnega svetnika *Parmo*, zagrmelo je ploskanja in živio-klicev po ladji. — Ali že smo bili v Opatiji. Pri izstopu nas

je navdušeno pozdravil predsednik slovenskega izobraževalnega društva iz Voloske gospod *Vahtar*. Na to so vse izletnike fotografirali v lepi skupini pred vilo Angiolina. Čas do obeda smo porabili, da si ogledamo biser avstrijske riviere, divno Opatijo, kjer so bile baš palme v najbujnejšem cvetju. Obedovali smo v „Wiener Hofbräu-etablissementu“ in bili najbolje postreženi. Prva in druga državna gimnazija sta bili v spodnji dvorani, kjer je krasno svirala kopališka kapela, vsi drugi so obedovali v zgornji dvorani ob koncertu iste vojaške godbe 79. pešpolka. K sprejemu so prišli zastopniki opatijske podružnice mornariškega društva podpredsednik *Friderik Schulze*, ki je izletnike pozdravil v imenu predsedstva in podružnice, dalje višji poštni upravitelj *Ileršič* in lajtnant *Strapeh*. Zahvalil se je za pozdrav cesarski svetnik *Mathian*. Pri obedu je govoril tudi gospod *Vahtar* zopet in žel za pozdrav gromovite živio-klice. Tik pred odhodom ladje se je zopet vlila ploha, da je vse hitelo na krov. Vendar je prišlo mnogo občinstva k slovesu na pomol, ki je bil nam na čast okrašen z avstrijskimi in hrvatskimi zastavami na visokih drogih. Med drugimi je bilo tudi nekaj učenk hrvatskega ženskega liceja s Sušaka, ki so se posebno iskreno poslavljale od svojih tovarišic. Mahalo se je z robci in razlegali so se živio-klici na obeh straneh, ko je ladja že dalje plula. Žal, da je bila vojaška godba drugod zaposlena in nas ni mogla spremljati. — Nadaljnja skoro peturna vožnja po morju do Pulja je bila zelo prijetna, osobito ko je bilo morje popolnoma mirno in je le semtertja malo podeževalo. Z velikim zanimanjem so izletniki sledili krasni istrski obali in kvarnerskim otokom. Pri tem so jim v orientacijo vrlo dobro služile vojaške špeciialne karte, ki jih je bilo ravnateljstvo nalašč v to svrho nabavilo. Južina na krovu je obsegala sir, salame in domač kruh. V ladijski restavraciji pa je bilo dobiti tudi dobre kave, svežega piva in pristnega vina po zmernih cenah. — Ob 3/4 na 8 zvečer smo prišli v glavno vojno luko v Pulju in strmeč zrlji na tu vsidrane bojne ladje, na velikansko dvigalo, ki moli visoko kvišku iz vojnega arzenala, na mesto in posebej še na orjaško starorimsko areno. Na pristajališču so nas ljubeznivo sprejeli zastopniki puljske podružnice mornariškega društva, osobito poštni ravnatelj *Vidmar*, in velika množica Hrvatov in Slovencev, s katerimi smo menjali iskrene živio-klice. Nato so nas vedli v hotel Riviera k večerji. Godba c. in kr. mornarice je koncertirala ves večer in izvajala krasne komade. Prenočili so učenci našega zavoda v mornarični vojašnici na visečih mrežah, drugo osobje pa v hotelih Adria in Miramar, v obeh za polovično ceno.

Drugi dan (29. maja) po zajtrku, ki je bil ob 6. uri v hotelu Riviera, smo do 11. ure dopoldne ogledovali mesto, začenuši z areno, kjer pa je izostalo napovedano predavanje prof. dr. Gniersa, dalje vojni arsenal in vojni muzej, kjer so nam mornariški častniki zelo ljubeznivo in natančno vse razkazali. Videli smo neizmerno mnogo zelo poučnega, a preobširno bi bilo, da bi se vse tu zabeležilo. Ko smo razložili častnikom, ki so nas vodili, namen našega izleta, da hočemo v šolski mladini vzbuditi zanimanje za morje, podvojili so svojo vnemo pri razkazovanju in razlaganju. S tremi tenderji smo se prepeljali tudi do bojnih ladij „Princ Evgen“, „Nadvojvoda Franc Ferdinand“ in „Radetzky“. Naš zavod si je podrobno ogledal poslednjo ladjo v vseh velikanskih prostorih pod vodstvom častnikov in podčastnikov, ki so nam z enako ljubeznivostjo vse razkazali, osobito topove, torpede in ves poveljniški ustroj. S krova smo opazovali tudi vsakovrstne druge bojne ladje, torpedovke, torpedne rušilce, podmorske čolne, dalje tarče za pomorske strelne

vaje, vojni aeroplan itd. Lotila se nas je groza, a prevladalo je kmalu čuvstvo veličastnosti. — Med obedom v hotelu Riviera, kjer je zopet koncertirala mornariška godba, je bil dan trenotek, da smo dali duška čuvstvom, ki so se nam vzbujala ob tako znamenitem izletu. Prvi je izpregovoril *ravnatelj Fajdiga* iz Kranja, poudarjajoč, da je izredno poučni izlet moral vsakogar zadovoljiti, ker je prekosil vsa naša pričakovanja. Spominjal se je nadalje modrega vladanja Njega Veličanstva presvetlega cesarja in Njegove skrbi za ustanovitev in povzdigo krepke mornarice v obrambo države ter končal s trikratnim „živio“ na presvetlega vladarja. Vsi navzoči, ki so se bili že med govorom dvignili s sedežev, so besedam pritrjevali z navdušenimi živio-klici, godba pa je zaigrala cesarsko pesem. Nadaljujoč svoj govor, se je govornik spominjal tudi zaščitnika Avstrijskega mornariškega društva Njega c. in kr. visokosti presvetlega nadvojvode-prestolonaslednika Franca Ferdinanda, kateremu so takisto vsi navzoči zaorili trikratni „živio“. Na to sta se odposlali vdanostni brzojavki na kabinetno pisarno Njega Veličanstva in na najvišjo dvorno pisarno Njegove cesarske visokosti. Iz poslednje je došel pozneje odgovor, da se Njega cesarska visokost presrčno zahvaljuje za izražena čuvstva ljubezni in vdanosti slovenskega srednješolskega dijaštva. Kot drugi govornik je povzel za besedo *ravnatelj Štritof* in dal duška še drugim čuvstvom, ki so nam polnila srca, čuvstvu velikega veselja nad prirodno lepoto morja in slikovitega obrežja, čuvstvu prijetne zavesti, da se s takimi izleti mladini prav izdatno razširja duševno obzorje, da se krepi moč in vzbuja novo zanimanje za pomorski promet in pomorsko vojno moč — saj je morje začetek in vir vsega bogastva —; prav posebno pa je dal duška ponosu, da je vse to, kar smo videli, naša avstrijska last, naša riviera in da ob vsej tej morski obali od Reke do Trsta biva v izdatnem številu jugoslovanski rod, hrvatski in slovenski, ki neomajno vztraja v zvestobi in vdanosti do vladarske rodovine in do Avstrije in je vsekdar pripravljen, braniti ta biser v kroni habsburški proti vsakemu sovražniku. (Dolgotrajno, gromovito pritrjevanje!) Končal je z iskreno zahvalo Avstrijskemu mornariškemu društvu, osobito njegovim ljubljanski podružnici, da je z neizmernim trudom in velikimi žrtvami omogočila ta krasni izlet, ki ostane mladini neizbrisno v spominu. Posebno pa se je zahvaljeval dejanskim izvršilnim organom in voditeljem izleta, gospodu *cesarskemu svetniku Mathianu* in gospodu *poštnemu oficialu Levartu*, katerima je v znak hvalečnosti vse poslušalstvo razvnetih src priredilo glasne, dolgotrajne ovacije. Poslala se je tudi zahvalna brzojavka na osreduje vodstvo mornariškega društva na Dunaju, ki se je pozneje tudi jako laskavo zahvalilo z zatrdilom, da bo vedno podpiralo maritimno pojasnjevanje med mladino. Končno je v krepkih, jedrnatih besedah pozdravil izletnike *fregatni kapitan Dworzak pl. Kulmburg* v imenu pristaniškega admiralata, pojasnjujoč ob enem pomen vojne mornarice za državo. Ko se je govorniku še zahvalil *ces. sv. Mathian*, šli smo na „našo“ ladjo, da nas popelje na Brionske otoke. Slovo v pristanišču je bilo neizrečeno presrčno, ker se je na pristajališču bila zbrala velika množica Jugoslovancev, ki so živahno pozdravljali odhajajoče. Z nami pa je šla godba, z nami je šlo več mornarničnih častnikov, med njimi nad vse ljubeznivi fregatni kapitan Dworzak sam. Ganljivo je bilo zlasti menjavanje pozdravov z moštvom bojnih ladij v luki. — Na Brionih, kamor smo se v skupinah s tenderjem prepeljali, smo si ogledali prekrasno zimsko kopališče, palmov in bambusov gaj, rimske izkopine, noje in zverinjak. V poslednjem je dosti

smeha vzbudila čudovito dresirana opica. Naposled smo zasedli hotelski vrt in godba nam je zaigrala nekaj veselih komadov. — Po zopetnem vkrcanju smo bili veselo iznenadeni, ko nas je dolgo pot spremljal tender z mornarično godbo in s fregatnim kapitanom Dworzakom na krovu. Slovesa kar ni hotelo biti konec. Vendar je naposled moral priti. — Končna, zopet skoro peturna vožnja po morju do Trsta je bila zelo prijetna in zabavna. Vreme ugodno, nobenega vetra. Zato smo uživali v polni meri vse krasote morja in istrske obali, posejane s prijaznimi mesti in seli, iz katerih povsod velike cerkve z visokimi stolpi kvišku kipe. Še več pogledov pa je uhajalo na zapadno stran, da se naužijejo čarobne slike brezmejnega morja. Na krovu se je ves čas vrstila pesem za pesmijo, ki so jo mlada grla prepevala do hripavosti. Nad vse krasen je bil solnčni zaton. Proti 9. uri zvečer smo dospeli v Trst, kjer nas je na pomolu pričakovala in pozdravljala velika množica ljudi. Odkorakali smo takoj k večerji v restavracijo „Borsa vecchia“, kjer je svirala zopet godba. Ob 11. uri zvečer je posebni vlak odpeljal vso družbo nazaj v Ljubljano, kamor smo zdravi in čili brez vsake najmanjše nezgode dospeli proti trem zjutraj.

Majniški izleti so bili hkrati z izletom na Jadransko morje dne 20. maja za tiste učence, ki niso šli na Jadransko morje. Dan je bil prost pouka za vse in štet med ona dva dneva, ki ju sme ravnatelj tekom leta prosta dati. Prejšnji dan (19. maja) so imeli namreč razen sedmo- in osmošolcev vsi, ki so ostali v Ljubljani, reden pouk. — Učenci II. a-razreda so šli pod vodstvom razrednika prof. *Maslja* z vlakom do Radovljice, si ogledali mesto, zlasti grad in cerkev, odtam so šli peš čez Brezje v Podbrezje in dalje v Podnart, odkoder so se vrnili z večernim vlakom v Ljubljano. — Učenci II. b-razreda so šli pod vodstvom razrednika prof. *Teršana* z avtomobilom iz Ljubljane v Krašnjo, odtod peš na Limbarsko goro in v Laze, od tu z železnico v Ljubljano. — Učenci III. b-razreda so šli pod vodstvom razrednika prof. *Jeršnoviča* in prof. *Bučarja* z jutranjim vlakom do Preserja, odtod na Krim, čez Iško vas na Škofeljo in nazaj peš v Ljubljano.

Izleti v svrho nemške konverzacije. Pravi učitelj *Adolf Robida* je vodil učence onih dveh razredov nižje gimnazije, v katerih je poučeval nemščino, na dve- do triurne izprehode, na katerih je bila obvezna nemška konverzacija. S tem je bila dijakom dana prilika, da se urijo tudi izven šolskih ur v nemškem govoru in konverzaciji. Udeležba je bila jako velika, od 30 do 50 dijakov, ki so že v kratkem času dobili veselje do nemščine in se radi urili tudi praktično v izražanju. Pregled konverzačnih izprehodov: 9. VI. na ljubljansko barje, 20. VI. na Dobrovo, 24. VI. krog Rožnika, 27. VI. v mestni log, 1. VII. k Božjemu grobu. Nestalno, vreme in skoro vsakodnevno deževanje je onemogočilo bolj pogoste izlete.

Poučni poseti. Nazorni pouk in občo izobrazbo so zelo pospeševali poseti raznih zavodov in naprav. Prvošolci so si ogledali pod vodstvom *dr. Gv. Sajovica* prirodopisne zbirke deželnega muzeja v Ljubljani, in sicer: I. a-razred 8. junija, I. b-razred 10. junija in I. c-razred 12. junija. — Drugošolci so obiskali z istim učiteljem *c. kr. botaniški vrt*, kjer so spoznali znamenitejše domače in tuje rastline in so lahko nazorno opazovali zanimivejše biološke momente pri posameznih rastlinskih vrstah in celih skupinah; bili so tam učenci II. a-razreda 15. junija in II. b-razred 17. junija. — Dne 4. marca so se pričele od deželnega šolskega sveta na novo vpeljane kinematografske predstave za dijake v kinematografu „Ideal“ ter se nadaljevale v začetku,

vsak teden, pozneje vsakih 14 dni. Vsaka predstava je trajala 50 minut in nudila zelo poučne slike najrazličnejših snovi iz prirode, življenja, tehnologije itd.; njim se je na koncu vselej pridružila po ena razvedrilna kratkočasnica. Vstopnina je bila enotna za vse prostore po 20 vin. Vodil je učence k predstavam ravnatelj. — Dne 4. aprila si je 92 učencev pod vodstvom ravnatelja ogledalo levjo menažarijo v areni „Narodnega doma“.

Dne 10. junija je nadzornik za risanje profesor *Ladislav Pasdirek* nadzoroval pouk v risanju, dne 15. junija pa stolni kanonik in nadzornik *dr. Josip Gruden* verouk.

Dne 25. junija je ravnatelj razdelil od domobranskega ministrstva na novo ustanovljene strelske medalje za najboljše strelce tukajšnjega zavoda. Srebrna medalja se je prisodila *Ivanu Koleši* iz VIII. razreda, bronasta pa *Viktorju Lavrenčaku* iz VIII., *Franu Vizjaku* iz VII. in *Alojziju Mauerju* iz VIII. razr.

Bogoslužne vaje. Slovesne sv. maše, darovane v stolnici, se je zastopstvo učiteljstva udeležilo na rojstveni dan Njegovega veličanstva cesarja *Franca Jožefa I.* dne 18. avgusta, slovesnih zadušnic pa dne 10. septembra za Njeno Veličanstvo rajno cesarico *Elizabeto* in dne 30. junija za Njegovo Veličanstvo rajnega cesarja *Ferdinanda I.* Celotni zavod pa je praznoval dne 4. oktobra Najvišji god Njegovega c. in kr. Apostolskega Veličanstva cesarja *Franca Jožefa I.* s skupno slovesno sv. mašo, darovano v nunski cerkvi, in s petjem cesarske himne, dočim se je ravnatelj z zastopstvom učiteljskega zbora isti dan udeležil tudi slovesne sv. maše v stolnici. Takisto je dne 19. novembra, na godovni dan rajne cesarice *Elizabete*, učiteljstvo in dijaštvo prisostvovalo skupni šolski maši.

Ob nedeljah in praznikih so se udeleževali učenci skupne službe božje v nunski cerkvi, in sicer učenci višje gimnazije ob $\frac{3}{4}$ na 8, učenci nižje gimnazije ob $\frac{3}{4}$ na 9, od 10. maja dalje pa za pol ure prej ob $\frac{1}{4}$ na 8 in ob $\frac{1}{4}$ na 9. Pevci so vselej pod vodstvom učitelja petja *Jos. Vedrala*, ki je igral tudi harmonij, peli v deškem, mešanem ali moškem zboru.

K izpovedi in sv. obhajilu je šla šolska mladež trikrat.

V zmislu razpisa c. kr. naučnega ministrstva z dne 23. junija 1899, št. 861 ex 1897, so se vršile dne 29., 30. in 31. marca v nunski cerkvi velikonočne duhovne vaje, ki sta jih vodila za nižjo gimnazijo profesor verouka *dr. Gregorij Pečjak*, za višjo veroučitelj *dr. Alojzij Merhar*.

Slovesnega cerkvenega obhoda na Veliko soboto (dne 11. aprila) so se udeležili *ravnatelj* in profesorja *Jeraj* in *Wester*, slovesnega cerkvenega obhoda na dan sv. Rešnjega Telesa (dne 11. junija) pa se je udeležil ves zavod z učitelji.

O Duhovem je prejelo 8 učencev svetstvo sv. birme. Pripravila sta jih oba kateheta.

Zdravstveno stanje učencev je bilo letos ugodno. Obolelo je sicer med šolskim letom nekaj učencev, toda ti so zopet ozdraveli. Trije so umrli. Dne 27. julija je na Skuti v Kamniških planinah ponesrečil in preminul absolvirani sedmošolec *Janko Petrič*. Pogreba dne 2. avgusta iz Spodnje Šiške k Sv. Križu se je udeležil ravnatelj. — Dne 18. oktobra je umrl *Karl Perharc*, učenec I. c-razreda, vsled srčne kapi. Pogreba dne 20. oktobra so se udeležili vsi spodnji razredi pod vodstvom gospodov profesorjev z ravnateljem, součenci pa so položili venec na krsto. — Dne 24. maja pa je umrl *Ivan Flegar*, učenec III. a-razreda, vsled zastrupljenja krvi. Pogreba dne 25. maja so se udeležili vsi spodnji razredi pod vodstvom gospodov profesorjev z ravnateljem, součenci pa so položili venec na krsto.

Cenzurne konference so bile: prva dne 7. novembra, druga dne 19. decembra, tretja (razredovalna ob koncu I. tečaja) dne 9., 10. in 12. februarja, četrta dne 27. marca, peta dne 15. maja, šesta (razredovalna ob koncu šolskega leta) dne 26. in 30. junija. Sklepna konferenca je bila dne 2. julija. — *Druge konference* so bile: dne 19. septembra otvoritvena, dne 10. oktobra o prošnjah za oproščenje šolnine v 1. tečaju, dne 7. novembra o nabavi novih učil, dne 21. novembra o prošnjah prvošolcev za odgoditev plačevanja šolnine, dne 19. decembra o pospeševanju telesnega razvoja učencev, dne 12. februarja o pospeševanju govorne spretnosti, dne 27. februarja o prošnjah za oproščenje šolnine v 2. tečaju, o uprizoritvi igre „Cesar Dioklecijan“, o izletu na Jadransko morje, o dijaških predstavah v kinematografu in o skautih, dne 20. marca, 3. aprila in 11. maja o dijaškem štrajku, dne 14. maja o dijaških sestankih, dne 26. maja o učnem načrtu in učnih knjigah za šolsko leto 1914./15.

Premestne izkušnje so se vršile v dobi od 19. do 30. junija.

V I. razred so se učenci za bodoče šolsko leto vpisovali dne 28. junija, vzprejemne izkušnje za isti razred pa so se opravile dne 4. julija.

Šolsko leto se je sklenilo dne 4. julija s sv. zahvalno mašo, po kateri se je pela cesarska pesem.

XIII.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1914./15.

Šolsko leto 1914./15. se prične v soboto dne 19. septembra s slovesno sveto mašo z „Veni sancte“, ki se bo služila ob devetih v nunski cerkvi.

Na novo vstopajočim učencem vseh razredov se je oglasiti, spremljanim od roditeljev ali njih namestnikov, **v sredo dne 16. septembra** pri gimnazijskem ravnateljstvu s krstnim ali z rojstvenim listom, s šolskim izpričevalom zadnjega leta (štipendistom in šolnine oproščenim tudi z dotičnimi dekreti) ter je plačati 4 K 20 h vzprejemnine in 3 K 40 h prispevka za učila, dijaško knjižnico in igrala. Od učencev, na podlagi dovoljno prebitih izkušnje vzprejetih v I. razred, se bodo pobirale te pristojbine šele po istinitem vstopu v šolo (dne 21. septembra).

Učenci, ki se dajo vpisati v I. razred, morajo tekom solnčnega leta 1914. dovršiti deseto leto ter prebiti **vzprejemno izkušnjo** z dobrim uspehom. Oni, ki so doslej obiskovali kako javno ljudsko šolo, naj se izkažejo (v zmislu razpisa c. kr. naučnega ministrstva z dne 7. aprila l. 1878., šte. 5416) z dotičnim obiskovalnim izpričevalom, obsezajočim rede iz krščanskega nauka, učnega (= slovenskega in nemškega) jezika in računstva. **Vzprejemne izkušnje** se prične dne 17. septembra, in sicer pismene zjutraj ob osmih, ustne popoldne ob treh. Pri teh izkušnjah se zahteva (po določilih ministrskih razpisov z dne 14. marca l. 1870., šte. 2370, in z dne 27. majnika l. 1884., šte. 8019): **Iz krščanskega nauka** toliko znanja, kolikor se ga more pridobiti v prvih štirih letnih tečajih ljudske šole; v **učnem jeziku** (slovenskem in nemškem) spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih

naukov iz oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, poznavanje pravopisnih pravil; v računstvu izvežbanost v štirih osnovnih računskih vrstah s celimi števili.

Vzprejemno izkušnjo ponoviti v istem letu na istem učilišču ali na kaki drugi srednji šoli ni dovoljeno.

Po 16. septembru se na novo vstopajoči učenci ne bodo več vzprejemali.

Učencem, ki so že doslej obiskovali ta zavod, se je javiti **dne 18. septembra dopoldne od 8. do 12. ure** pri ravnateljstvu z zadnjim letnim izpričevalom ter plačati 3 K 40 h prispevka za učila, dijaško knjižnico in igrala.

Učenci, ki nameravajo prestopiti z drugih učilišč na c. kr. II. državno gimnazijo ljubljansko, naj si preskrbe na letnem izpričevalu zadnjega šolskega leta pripomnijo o pravilno naznanjenem odhodu; isto je storiti tudi onim tukajšnjim učencem, ki hočejo prihodnje leto nadaljevati svoje nauke kje drugje.

Ponavljjalne in dodatne izkušnje se bodo vršile dne 16. in 17. septembra, istotako **vzprejemne izkušnje** za vse druge razrede (izvzemši I.).

Dne 21. septembra se prične redni šolski pouk **ob osmih dopoldne**.

Zapiski učnih knjig za šolsko leto 1914./15. se bodo dobivali pri tukajšnjih knjigotržcih.

Polletna šolnina znaša 40 K. Učenci **I. razreda** jo morajo plačati za I. polletje v prvih treh mesecih šolskega leta; vendar smejo (v zmislu razpisa visokega naučnega ministrstva z dne 7. marca l. 1909., št. 8890), ako so revni, prositi plačilnega odloga, oziroma oproščenja šolnine ter oddati dotične prošnje ravnateljstvu **v prvih osmih dneh** šolskega leta. Njih prošnji se more ugoditi, ako jim prizna učiteljski zbor po prvih dveh mesecih v vsakem šolskem predmetu najmanj znamko „zadostno“ („genügend“), v vedenju znamko „prav dobro“ („sehr gut“) ali „dobro“ („gut“), koncem I. polletja pa vsaj „zadostno“ v vseh obveznih predmetih in v vedenju najmanj znamko „dobro“. Ako ti pogoji koncem I. polletja niso izpolnjeni, mora dotični učence šolnino za I. polletje plačati še pred začetkom II. polletja. V vseh drugih primerih morajo plačati neoproščeni učenci polletno šolnino **v prvih šestih tednih** vsakega polletja, ako jih ni medtem preslavni deželni šolski svet oprostil plačevanja šolnine na njih upravičeno prošnjo. Upravičena pa je prošnja (po gorenjem razpisu visokega naučnega ministrstva) le, ako so prosilci zares revni in so dobili v izkazu I. polletja najmanj znamko „zadostno“ v vseh obveznih predmetih, v vedenju pa vsaj znamko „dobro“, v II. polletju pa bili spoznani za sposobne, vstopiti v višji razred, in prejeli v vedenju vsaj znamko „dobro“.

Prošnjam za oproščenje šolnine, naslovljenim na „preslavni c. kr. deželni šolski svet kranjski“, naj pridenejo revni prvošolci (ki niso repetenti) revnostno izpričevalo, obsezajoče **natančne in vestne** podatke o stanu in imetku roditeljev ter ne **nad eno leto staro**; neoproščeni revni učenci drugih razredov pa morajo priložiti svojim prošnjam tudi še izpričevalo zadnjega šolskega leta.

Učenci, pripadajoči po svojem rojstvenem kraju ali po rodbinskih razmerah ozemlju c. kr. okrajnih glavarstev v Kranju, Radovljici, Črnomlju in Novem mestu ali pa ozemlju c. kr. okrajnih sodišč v Kamniku, Kostanjevici, Mokronogu in Višnji gori, se po razpisu preslavnega c. kr. deželnega šolskega

svéta krajuškega z dne 28. avgusta l. 1894., števil. 2354, na ljubljanskih gimnazijah ne smejo vzprejemati. V posebnega ozira vrednih slučajih jim more vzprejem izjemoma dovoliti le c. kr. deželni šolski svet.

Na to šolsko oblast naslovljene in dobro utemeljene prošnje za izjemni vzprejem na eno izmed obeh tukajšnjih gimnazij naj vložijo p. n. roditelji ali varuhi dotičnih učencev do 1. avgusta, in sicer, ako gre za vstop v I. razred, pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu, v vseh drugih primerih pa pri c. kr. ravnateljstvu nazadnje obiskovane gimnazije.

Ravnateljstvo.

Mitteilungen, den Beginn des Schuljahres 1914/15 betreffend.

Das Schuljahr 1914/15 beginnt **Samstag den 19. September** mit einem heil. Geistamte, das um 9 Uhr in der Ursulinenkirche abgehalten werden wird.

Neu eintretende Schüler aller Klassen haben sich **Mittwoch den 16. September** bei der Gymnasialdirektion zu melden, den Tauf- oder Geburtsschein, das Frequentationszeugnis über das letzte Schuljahr (Stipendisten und vom Schulgelde befreite Aufnahmswerber überdies die betreffenden Dekrete) vorzulegen und eine Aufnahmestaxe von 4 K 20 h nebst einem Lehr-, Spielmittel- und Schülerbibliotheksbeitrage von 3 K 40 h zu entrichten. Diese Gebühren werden von den auf Grund gut bestandener Aufnahmsprüfung in die I. Klasse aufgenommenen Schülern erst nach tatsächlichem erfolgtem Eintritte in die Schule (am 21. September) eingehoben werden.

Schüler, welche in die **I. Klasse neu eintreten wollen**, müssen das zehnte Lebensjahr erreicht haben oder es noch im Solarjahre 1914 erreichen und sich einer Aufnahmsprüfung mit gutem Erfolge unterziehen. **Die Aufnahmsprüfungen** beginnen **am 17. September**, und zwar um 8 Uhr vormittag die schriftlichen, um 3 Uhr nachmittag die mündlichen. Bei diesen Prüfungen werden im Sinne der Ministerialverordnungen vom 14. März 1870, Z. 2370, und vom 27. Mai 1884, Z. 8019, folgende Anforderungen gestellt: In der **Religion** jenes Maß von Wissen, welches in den ersten vier Jahreskursen einer Volksschule erworben werden kann; in der **Unterrichtssprache** (slowenisch und deutsch) Fertigkeit im Analysieren einfach bekleideter Sätze, Bekanntschaft mit den Regeln der Orthographie; im **Rechnen** Übung in den vier Grundrechnungsarten in ganzen Zahlen.

Eine Wiederholung der Aufnahmsprüfung in demselben Jahre, sei es an dieser oder an einer anderen Anstalt, ist unzulässig.

Nach dem 16. September werden neu eintretende Schüler nicht mehr aufgenommen.

Die dieser Anstalt bereits angehörenden Schüler haben sich **am 18. September von 8 bis 12 Uhr vormittag** bei der Direktion mit dem letzten Jahreszeugnisse zu melden und einen Lehr-, Spielmittel- und Schülerbibliotheksbeitrag von 3 K 40 h zu erlegen.

Die Nachtrags- und Wiederholungsprüfungen sowie die Aufnahmsprüfungen für die II. bis VIII. Klasse finden **am 16. und 17. September** statt.

Der regelmäßige Unterricht beginnt **am 21. September um 8 Uhr vormittag.**

Die Verzeichnisse der pro 1914/15 dem Unterrichte zugrunde zu legenden Lehrbücher werden in den hiesigen Buchhandlungen erhältlich sein.

Nach den Bestimmungen des Erlasses des hochlöbl. k. k. Landesschulrates vom 28. August 1894, Z. 2354, dürfen Schüler, welche nach ihrem Geburtsorte und nach ihren Familienverhältnissen dem Bereiche der k. k. Bezirkshauptmannschaften Krainburg, Radmannsdorf, Rudolfswert und Tschernembl und dem Bereiche der k. k. Bezirksgerichte Landstraß, Nassenfuß, Weixelburg und Stein angehören, hierorts nur ausnahmsweise in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen mit Genehmigung des k. k. Landesschulrates aufgenommen werden.

Die P. T. Angehörigen jener Schüler, welche hierorts **neu eintreten wollen** und einer solchen Genehmigung bedürfen, wollen um dieselbe beim k. k. Landesschulrate mit einem gut motivierten Gesuche einschreiten, welches bis 1. August, und zwar, wenn es sich um den Eintritt in die I. Klasse handelt, bei der zuständigen k. k. Bezirkshauptmannschaft, in allen übrigen Fällen aber bei der k. k. Direktion des zuletzt besuchten Gymnasiums einzubringen ist.

Die Direktion.

XIV.

Imenik učencev.*

I. a razred.

Blejec Maks, Ljubljana.	Lenarčič Alojzij, Ljubljana.
Burger Josip, Ribnica.	Modrijan Boris, Črnomelj.
Dimnik Anton, Trbovlje, Štajersko.	Mrovlje Alojzij, Ljubljana.
Egger Josip, Ljubljana.	Outrata Dragotin, Ljubljana.
Fabjančič Vekoslav, Buča.	Petrovič Roman, Ljubljana.
Gogala Stanislav, Kranj.	<i>Pipenbacher Dušan</i> , Ljubljana.
Gregorič Edvard, Ljubljana.	Saucin Modest, Škedenj, Primorsko.
Hafner Ivan, Ljubljana.	<i>Škubic Josip</i> , Zg. Slivnica pri Smarju.
Ilešič Milivoj, Ljubljana.	Svoljšak Venčeslav, Binkelj pri Stari Loki.
<i>Jankovič Ivan</i> , Doi. Košana.	<i>Šalamun Ivan</i> , Ljubljana.
Jerman Ivan, Žrnovnica pri Splitu, Dalmacija.	Štrus Josip, Ljubljana.
<i>Jug Milan</i> , Col.	Štupar Kazimir, Zg. Šiška.
Kraut Igor, Kamnik.	Štupica Marijan, Ljubljana.
Leben Maks, Ljubljana.	<i>Zupan Bogdan</i> , Ljubljana.

I. b razred.

Ambrožič Danijel, Sanabor pri Colu.	Markič Franc, Cerklje pri Kranju.
Belaj Ivan, Žimarice pri Sodražici.	Matulj Anton, Ljubljana.
<i>Bregar Josip</i> , Muljava pri Zatičini.	Makar Ludovik, Kranj.
Eleršek Ferdinand, Ljubljana.	Moser Franc, Ljubljana.
Fabian Anton, Ilirska Bistrica.	Oman Oton, Št. Vid pri Lukovici.
Inkret Brunon, Ljubljana.	Ostaneč Franc, Ljubljana.
<i>Ivančič Dragotin</i> , Brest (Buzet), Istra.	Pečnik Alojzij, Stožice pri Ljubljani.
Klemenšek Anton, Sv. Duh pri Solčavi, Štajersko.	Petrišič Franc, Orešje pri Bizeljskem, Štajersko.
Korbar Avguštin, Prem pri Postojni.	Plestenjak Anton, Ljubljana.
Kralj Ignacij, Vrhpolje pri Zatičini.	Rakuša Ivan, Mihalovci pri Ormožu, Štajersko.
Kristan Franc Iv., Ljubljana.	Schebat Karol, Gorica, Primorsko.
Likožar Stanislav, Kranj.	<i>Schnabl Stanislav</i> , Kamnik.

* *Leželi tisk* znači odličnjake.

Sušelj Josip, Neverke pri Košani (Notranjsko).
 Šegula Konrad, Cerkevjak pri Sv. Antonu v
 Slov. Goricah, Štajersko.
 Tulach Franc, Opatija, Istra.

Vilfan Vinko, Kranj.
 pl. Ziernfeld Slavoljub, Tolmin, Primorsko.
 Zomer Franc, Ljubljana.
 Žagar Ivan, Osilnica.

I. c razred.

Bajec France, Ljubljana.
 Borštnik Janez, Dole pri Borovnici.
 Farčnik France, Zagorje ob Savi.
 Flegar Stanislav, Ljubljana.
 Hoge Maksimiljan, Ljubljana.
 Hribar Jožef, Šiška.
 Jamnik France, Pijava Gorica.
 Jamnik Jožef, Ljubljana.
 Jerič France, Ljubljana.
 Kalan Filip, Ljubljana.
 Kastelic Anton, Šmarje.
Kocijančič Viktor, Studenec.
 Kugovnik Alojzij, Novi Vodmat.
 Likovič Ludovik, Ljubljana.

Malnarič Alojzij, Sv. Križ pri Kostanjevici.
 Mastek France, Ljubljana.
 Okički Stanislav, Vodmat.
 Peterlin Ernest, Novi Vodmat.
 Pirce France, Ljubljana.
 Pirnat Venčeslav, Št. Jernej (Dolenjsko).
 Sivec Alojzij, Ljubljana.
 Skoporc Vinko, Čatež ob Savi.
 Sinkovec Stanislav, Ljubljana.
 Šuster Jožef, Ljubljana.
 Tancik France, Ljubljana.
 Vilfan Ernest, Ljubljana.
 Zadnek Stanislav, Senožeče.
Žargaj Tomaž, Duplica pri Kamniku.

II. a razred.

Drašler Ladislav, Borovnica.
 Frelh Franc, Št. Rupert.
 Gabrijel Janez, Ključevica pod Kumom.
 Gorenc Alojzij, Ljubljana.
 Grošelj Milan, Kamnik.
 Jamnik Ciril, Pijava Gorica.
 Jurca Viljem, Postojna.
 Kosem Karol, Ljubljana.
 Kožar Matija, Slatnik pri Ribnici.
 Kumelj Metod, Ljubljana.
 Lesar Alojzij, Ribnica.
 Mís Svatopluk, Ljubljana.
 Piber Jožef, Zalog pri Postojni.
Pipenbacher Gojmir, Ljubljana.

Podboj Josip, Ljubljana.
 Rekar Ciril, Radovljica.
 Rozman Vincenc, Fužine.
 Rus Ernest, Sodražica.
 Sadar Ciril, Budanje.
Sirnik Vladimir, Novo mesto.
 Skočir Marijan, Trst.
 Skubic Josip, Ljubljana.
 Splichal Ernest, Ljubljana.
 Stojan Stanislav, Polšnik.
 Šilec Josip, Vel. Poljane.
 Zlokarnik Viktor, Reka.
 Zupan Josip, Ljubljana.

II. b razred.

Brezan Franc, Gradec pri Litiji.
 Gerar Franc, Vernek pri Litiji.
Corel Anton, Drežnik pri Kočevju.
 Čuk Stanislav, Ljubljana.
 Gerlovič Franc, Ljubljana.
 Hočvar Ludovik, Štepanja vas pri Ljubljani.
 Inkret Alfonz, Žužemberk.
 Kastelec Franc, Bruhanja vas pri Dobrepoljah.
 Klepec Ivan, Spodnja Šiška.
 Kreutzer Pavel, Celovec, Koroško.
 Kvartič Alojzij, Maribor, Štajersko.
 Leben Josip, Dvor pri Polhovem Gradcu.
 Lenasi Konrad, Hrenovice.

Logar Anton, Ljubljana.
 Modic Franc, Rakek.
Mušič Zoran, Ljubljana.
 Pečnik Josip, Stožice pri Ljubljani.
 Rusjan Anton, Gorica, Primorsko.
 Sivec Anton, Gonjice pri Šmarju.
 Sterniša Ferdinand, Kranj.
 Striof Valter, Trst, Primorsko.
 Ščuka Josip, Barkovlje pri Trstu, Primorsko.
 Šonc Alojzij, Devinščina pri Proseku, Primorsko.
 Zalar Josip, Brezovica.
 Zalokar Vinko, Podgora pri Št. Vidu nad
 Ljubljano.

III. a razred.

Aplenc Rihard, Ljubljana.
 Babšek Ivan, Štepanja vas.
Blanč Josip, Šmartno pri Litiji.
 Gliha Alojzij, Krško.
 Hribar Franc, Bizovik pri Ljubljani.

Jeglič Bogumil, Rakek.
 Kandare Milan, Ljubljana.
 Komar Ivan, Ljubljana.
 Kraut Vladimir, Celovec, Koroško.
 Kregar Janko, Ljubljana.

Kugovnik Ivan, Ljubljana.
 Kurent Fran, Ljubljana.
 Lenassi Fran, Gorenji Logatec.
 Marčić Viktor, Litija.
 Mrovlje Franc, Ljubljana.
 Oblak Martin, Ljubljana.
 Ogrin Avgust, Vrhnika.
 Outrata Rudolf, Divača, Primorsko.
 Pardubsky Alojzij, Ljubljana.
Rugazi Edvard, Postojna.

Ranzinger Friderik, Zagorje.
 Sadar Adolf, Budanje.
 Samec Maks, Nova cerkev, Štajersko.
 Schulz Artur, Ljubljana.
 Sever Stanko, Stična.
 Slana Leopold, Brezovica.
 Srebrnič Stanko, Gabrije, Primorsko.
 Šubic Milan, Ilirska Bistrica.
 Žankovič Franc, Sv. Lovrenc na Dravskem polju.
 Župnek Fran, Ljubljana.

III. b razred.

Adamič Ivan, Blato pri Grosupljem.
 Bajuk Vladimir, Rateče-Belapeč.
 Birk Franc, Preserje pri Moravčah.
 Debelak Franc, Ribnica.
 Guzelj Alojzij, Škofja Loka.
 Jaklič Ivan, Kolpa pri Vel. Laščah.
 Kolar Ivan, Kresnice pri Litiji.
 Kristen Jožef, Cerknica.
 Kūhar Alojzij, Ilakovci, kom. Vas, Ogrsko.
 Levstek Andrej, Goriča vas pri Ribnici.
 Likovič Jožef, Rakek.
 Markovič Avguštín, Kučine pri Solinu, Dalmacija.
Mis Franta, Ljubljana.
 Miškot Andrej, Ukve, Koroško.

Pečan Jožef, Ljubljana.
 Peček Ivan, Male Lašče.
 Poderžaj Ivan, Ljubljana.
 Potokar Jožef, Štepanja vas.
 Rakovec Ivan, Ljubljana.
 Sbil Henrik, Mokronog.
 Slana Jožef, Ljubljana.
 Šink Franc, Toplice.
 Škantelj Ivan, Podpeč pri Dobropolju.
 Sporar Julijan, Hrib pri Žužemberku.
 Tavčar Srečko, Loka pri Mengšu.
 Virant Franc, Dvorska vas pri Vel. Laščah.
 Zatlter Franc, Savlje pri Ljubljani.

IV. a razred.

Bačić Milan, Povir pri Divači, Istra.
 Benedik Miroslav, Velike Lašče.
 Bitenc Vinko, Št. Vid nad Ljubljano.
 Bovha Ivan, Studenec-Ig.
 Cedilnik Fran, Krašnja.
 Dolinar Fran, Trata.
 Horn Peter, Ljubljana.
 Hudales Alojzij, Ljubljana.
 Jeglič Fran, Ljubljana.
 Jug Stanko, Col-Orešje.
 Kalan Pavel, Radovljica.
 Klopčar Ferdo, Koroška Bela.
 Kobau Fran, Kostanjevica.
 pl. Levičnik Karel, Ljubljana.
 Majce Alojzij, Ljubljana.
 Majce Josip, Ljubljana.

Mihelčič Fran, Reka, Hrv.-ogrsko Primorje.
 Podreberšek Stanislav, Ljubljana.
 Polc Josip, Ljubljana.
 Predovič Rudolf, Ljubljana.
 Premk Ivan, Ljubljana.
 Rijavec Viktor, Trst, Primorsko.
 Rojec Vladislav, Radovljica.
 Rupnik Viljem, Trst, Primorsko.
 Rus Ivan, Draga.
 Špan Pavel, Ljubljana.
 Veselý Anton, Salgo-Turjan, Ogrsko.
 Wigele Ferdo, Stari Trg.
 Wissiak Josip, Ljubljana.
 Židan Anton, Ljubljana.
 Župnek Bogomil, Ljubljana.

IV. b razred.

Babič Josip, Zgornji Logatec.
 Bolhar, Alojzij, Kamnik.
 Cerar Josip, Ljubljana.
 Cesar Josip, Koprivnik pri Bohinjski Bistrici.
 Cotič Ivan, Ljubljana.
 Češarek Josip, Nenuška vas pri Ribnici.
 Einspieler Nikolaj, Ljubljana.
 Fon Ivan, Celje, Štajersko.
 Fugina Jurij, Stari trg ob Kolpi.
 Habe Vincencij, Ljubljana.
Ilc Josip, Goriča vas pri Ribnici.

Jeraj Josip, Ljubljana.
 Kessler Franc, Trst, Primorsko.
 Kovač Josip, Hrib pri Loškem potoku.
 Lešnjak Franc, Ljubno, Zgornje Štajersko.
 Matkovič Karol, Ljubljana.
 Medic Stanislav, Fram, Štajersko.
 Medved Matija, Sv. Lovrenc na Dravskem polju.
Paternoster Dominik, Dobrunje pri Ljubljani.
 Pavlič Josip, Ljubljana.
 Pliberšek Ivan, Ljubljana.
 Pušar Feliks, Spodnja Šiška.

Rupret Štefan, Vevče pri Ljubljani.
 Sever Ivan, Ljubljana.
 Strah Alojzij, Krka pri Zatičini.
 Škulj Leopold, Veliki Osoльник pri Vel. Laščah.
 Šteh Ivan, Dobrepolje.
 Tominc Karol, Gradec, Štajersko.

Vrhovec Anton, Ljubljana.
 Zalar Franc, Ljubljana.
 Zurlini Maks, Divača, Primorsko.
 Žagar Jakob, Rudnik pri Ljubljani.
 Železnik Simon, Vransko, Štajersko.

V. a razred.

Ahčin Janez, Domžale.
 Aplenc Emerik, Ljubljana.
 Banovec Rudolf, Ljubljana.
 Benčan Josip, Planina.
 Benedik Valentin, Ljubljana.
 Debelak Gvidon, Postojna.
Drovenik Matija, Ljubljana.
 Eiletz Leopold, Tržič, Primorsko.
 Habič Anton, Sadinja vas pri Sostrem.
 Hrastnik Anton, Repuš pri Brežicah, Štajersko.
 Ile Andrej, Goriča vas pri Ribnici.
 Kavčič Filip, Idrija.
 Keržin Ivan, Dobrunje.

Krivec Franc, Sava pri Jesenicah.
 Kunaver Ivan, Ljubljana.
 Lazar Ivan, Kropa.
 Merčun Ivan, Vojnik, Štajersko.
 Murmayer Robert, Ljubljana.
 Pavlin Maks, Črnomelj.
 Pestotnik Franc, Blagovica.
 Sbrizaj Teodor, Ljubljana.
 Semen Friderik, Trebnje.
 Stojkovič Ludovik, Ljubljana.
 Urbas Franc, Laze pri Rakeku.
 Žužek Alojzij, Velike Lašče.

V. b razred.

Arko Bogomir, Ribnica.
 Bahovec Ivan, Ljubljana.
 Bayr Egon, Ljubljana.
 Črnagoj Ivan, Ljubljana.
Fahin Albin, Pulj, Primorsko.
 Florjančič Milan, Ljubljana.
 Gabršek Jožef, Ljubljana.
 Gabršek Mihael, Štepanja vas.
 Irkič Ignacij, Ljubljana.
 Jeglič Janko, Sv. Križ pri Litiji.
 Kajfež Stanislav, Bovec, Primorsko.
 Komar Stanislav, Ljubljana.
 Košuta Viktor, Sv. Križ pri Trstu.
 Kovač Viktor, Hrib pri Loškem potoku.

Križman Franc, Studeno pri Postojni.
 Kumelj Ciril, Ljubljana.
 Majcen Milan, Gornje Ribče pri Moravčah.
 Müller Janko, Lobe pri Domžalah.
 Osana Mirko, Ardro pri Krškem.
 Pavčič Vladimir, Velike Lašče.
 Ponikvar Ciril, Ljubljana.
 Rajšek Jožef, Lobe pri Trbovljah.
Sadar Vinko, Budanje pri Vipavi.
 Sterle Ivan, Ljubljana.
 Štimec Jožef, Spodnja Šiška.
 Šurbenk Karol, Sodražica.
 Toman Stanislav, Moravče.

VI. razred.

Bizjak Josip, Studeno pri Postojni.
 Cafuta Alojzij, Sv. Marjeta na Dravskem polju, Štajersko.
 Cepuder Alfonz, Studenec pri Krškem.
 Fabjančič Milan, Jarčji vrh pri Bučki.
 Gabrejna Fran, Ulec pri Planini.
 Gabršek Fran, Ljubljana.
 Goljar Srečko, Št. Vid nad Ljubljano.
Jeglič Ciril, Sv. Križ pri Litiji.
 Kadunc Rafael, Zgornji Tuhinj.
 Kavčič Viktor, Ljubljana.
 Kozelj Milan, Ljubljana.
 Kragelj Miroslav, Kamnik.
 Krištof Vladimir, Ljubljana.

Kuštrin Julij, Idrija.
 Lajović Ladislav, Vače pri Litiji.
 Leben Stanko, Ljubljana.
 Levstik Fran, Travnik pri Loškem potoku.
 Mežan Leon, Podkraj pri Vipavi.
 Pengal Alojzij, Velike poljane.
 Prelog Anton, Zarečje pri Ilirski Bistrici.
 Sever Avgust, Zatičina.
Stenovoc Fran, Sv. Valburga pri Smedniku.
 Stojan Fran, Rateče pri Beli peči.
 Terpin Fran, Zdenska vas pri Dobrepolju.
 Tomšič Josip, Stari trg pri Višnji gori.
 Zupanič Miha, Griblje pri Črnomlju.
 Židan Ivan, Ljubljana.

VII. razred.

Brenčič Vincencij, Žabjak pri Ptuju, Štajersko.	Outrata Frančišek, Nabrežina, Primorsko.
Černe Anton, Kranjska gora.	Pance Pavel, Vič.
Černe Ivan, Kranjska gora.	Poderžaj Ferdinand, Ljubljana.
Dolenc Vladimir, Ortenek.	Puhar Anton, Huje pri Kranju.
Erlah Evstahij, Šmarje pri Jelšah, Štajersko.	Rihar Leopold, Ljubljana.
Guzelj Josip, Ljubljana.	Uran Ivan, Ljubljana.
Haller Leopold, Radeče pri Zidanem mostu.	Vider <i>Miroslav</i> , Ljubljana.
Hrovatin Ivan, Dole pri Borovnici.	Vilman Janez, Sava pri Jesenicah.
Jeretina Ivan, Brezje pri Dobu.	Vizjak Bogumil, Ljubljana.
Kavčnik Leon, Ljubljana.	<i>Vizjak Fran</i> , Ljubljana.
<i>Kovač Josip</i> , Št. Janž (Dolenjsko).	Zupan Mihael, Brezje pri Čemšeniku.
Lunaček Aleksander, Trebelno.	Benedik Stanko, Smednik.
Mravljè Milan, Lukovica pri Brezovici.	Ferk Josip, Št. Ilj v Slovenskih goricah, Štajersko.
Oblak Ivan, Borovnica.	Krašovec Alojzij, Leitersberg, Štajersko.

VIII. razred.

Arh Josip, Dobrlevo pri Čemšeniku.	Pertot Ivan, Kontovelj, Primorsko.
Bezljaj Vladimir, Krško.	Petavs Karol, Vrhnika.
Čermák Jaroslav, Ljubljana.	Prezelj Maks, Lož.
Koleša Ivan, Ljubljana.	Rekef Ciril, Medno pri Št. Vidu nad Ljubljano.
<i>Kūhar Rudolf</i> , Satahovci v komitatu Vas, Ogrsko.	Scharwitzl Anton, Udmat, Koroško.
Lapajne Alfonz, Ljubljana.	<i>Seliškar Albin</i> , Vransko, Štajersko.
Lavrenčak Viktor, Radovljica.	Stuhec Fran, Bolehneci pri Sv. Jurju ob Ščavnici, Štajersko.
Lovšin Evgen, Vinica pri Črnomlju.	Škof Josip, Pišce, Štajersko.
Mauer Alojzij, Zagradec.	Štrukelj Vinko, Krašnja.
Modrijan Fran, Zatičina.	Turk Ernest, Ljubljana.
Osana Ciril, Mali Trn nad Krškim.	Urek Fran, Ljubljana.
Pavlovčič Fran, Cerknica.	

Dodatek h kroniki.

Dne 28. junija se je zgodil strašen, nepopisno ostuden zločin, ki je z grozo pretresel vsa avstrijska srca in jih napolnil z neizmerno žalostjo. Od zločestne roke zverinskega fanatika sta bila v Sarajevu umorjena

Njega cesarska in kraljevska Visokost
presvetli nadvojvoda-prestolonaslednik

Franc Ferdinand

in njegova svetla soproga vojvodinja

Zofija Hohenberška.

V znak globoke žalosti se je raz poslopja razobesila črna zastava. Ravnatelji vseh ljubljanskih srednjih šol, učiteljišča in obrtne šole so šli dne 30. junija skupno k Njega ekscelenci gospodu deželnemu predsedniku baronu Schwarzu pod vodstvom deželnih šolskih nadzornikov, dvornega svetnika Hubada in Belarja, izrazit globoko sožalje s prošnjo, da blagovoli zagotovilo neomajne zvestobe, ljubezni in vdanosti vsega kranjskega šolstva do cesarske rodovine in do Avstrije predložiti pred stopnje Najvišjega prestola. V imenu vseh je govoril dvorni svetnik Hubad. Dne 1. julija se je ravnatelj z zastopstvom učiteljskega zbora udeležil slovesne sv. maše zadušnice v stolni cerkvi, dne 3. julija pa je prisostvoval ves zavod s polnoštevilnim učiteljstvom slovesni sv. maši zadušnici v nunski cerkvi. Pred sv. mašo se je katehet dr. Alojzij Merhar v krasnih besedah spominjal pretresujočega dogodka, poudarjajoč trojni veliki pomen visokega rajnika za našo širšo in ožjo domovino in za cerkev in vsled tega tudi trojno globoko žalost.

Zaznamek znanstvenih razprav, priobčenih v izvestjih
c. kr. II. državne gimnazije.

1892. *Anton Štritof*: O metodiškem pouku nemščine v I. in II. razredu slovensko-utrakvistiških gimnazij. Prvi del: teoretiška razprava.
1893. *Anton Štritof*: O metodiškem pouku nemščine v I. in II. razredu slovensko-utrakvistiških gimnazij. Drugi del: praktiški vzgledi nemškega pouka.
1894. 1.) *Simon Rutar*: Argivska ravnica.
2.) *Josip Hubad*: O račji kugi.
1895. 1) *Josip Jenko*: Konstantin Veliki kot kristjan.
1896. 1) *Josip Jenko*: Konstantin Veliki kot kristjan.
1897. *Fran Wiesthaler*: N. Odlomek latinsko-slovenskega slovarja na pokaz.
1898. *Simon Rutar*: Solin in njegove razvaline.
1899. *Josip Jenko*: Konstantin Veliki kot vojak.
1900. *Dr. Josip Debevec*: Nekaj opazk k Jurčičevemu „Tugomeru“ in „Veroniki Deseniški“.
1901. *Ivan Koštiál*: Slovanski življi v nemškem besednem zakladu.
1902. *Dr. Dragotin Lončar*: O gostosti prebivalstva in krajev na Kranjskem.
1903. *Dr. Dragotin Lončar*: Profesor Simon Rutar.
1904. 1.) *Dr. Dragotin Lončar*: Zemljevid o naseljenosti prebivalstva na Kranjskem.
2.) *Dr. Janko Šlebinger*: Dobrovský in Slovenci.
1905. *Dr. Janko Šlebinger*: Četrti zvezek Devovih „Pisanic“.
1906. *Dr. Janko Šlebinger*: „Pisanice“, prvi slovenski pesniški almanah.
1907. *Dr. Janko Lokar*: Stališče Bleiweisovih „Novic“ glede književnega zedinjenja Slovanov.
1908. 1.) *Dr. Ivan Tertnik*: Katalog učiteljske knjižnice. (I.)
2.) *Fran Wiesthaler*: Naše novo šolsko poslopje.
1909. 1.) *Dr. Ivan Tertnik*: Katalog učiteljske knjižnice. (II.)
2.) *Dr. Janko Bezjak*: Šestdesetletnica vladarstva našega presvetlega cesarja.
1910. 1.) *Dr. Ivan Tertnik*: Katalog učiteljske knjižnice. (III.)
2.) *Dr. Janko Bezjak*: O dolžnostih in o gojenju čuvstva za dolžnosti.
1911. 1.) *Dr. Ivan Tertnik*: Katalog učiteljske knjižnice. (IV.)
2.) *Dr. Fran Hešič*: Kako mislijo dandanes starši o šoli in o šolnikih?
1912. *Dr. Josip Pipenbacher*: Slovarček h Qu. Horati Flacci carmina selecta (po Huemerjevi izdaji).
1913. 1.) *Ivan Maselj*: Katalog učiteljske knjižnice. (V.)
2.) *Josip Bučar*: Ob stoletnici zopetnega združenja Kranjske z Avstrijo.
1914. 1.) *Ivan Maselj*: Katalog učiteljske knjižnice. (VI.)
2.) *Anton Štritof*: Ob stoletnici bitke pri Lipskem.